

158.2

๒ ๕๕๕ ก

๗.๓

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

ปริญญานิพนธ์

ของ

อัมพร เต้เกษม

19 S.A. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ความหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2539

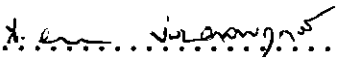
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๕.๕.๕

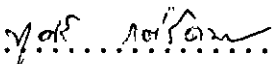
๕ ๑๒-๑'๔

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

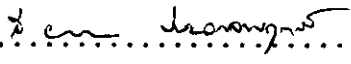
..... ประธาน

(รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

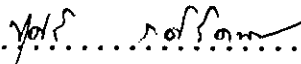
..... กรรมการ

(รศ.ชูศรี วงศ์วัฒนะ)

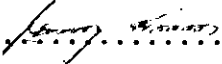
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์)

..... กรรมการ

(รศ.ชูศรี วงศ์วัฒนะ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.เชาวนา ขวลิศขำรง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 8 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2539

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ แนะนำ ให้ข้อคิดเห็น และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ และ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนา ขวลิศอวราง ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวนา ขวลิศอวราง รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และ รองศาสตราจารย์วิมลญา วิศาลาภรณ์ ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และคณะครู-อาจารย์ โดยเฉพาะ คุณหญิงยุทธ ศรัทธาธรรมกุล คุณบวรสิน นิยมตรง และคุณวรรณภา บุญนิม ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณสุลลีย์ อวรางค์สกุลศิริ ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ผล นักวัดผลรุ่นพี่ และเพื่อน ๆ ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และเป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้มาตลอด

สุดท้าย ผู้วิจัยขอโน้มราชสักถึงพระคุณของบิดา - มารดา ครู - อาจารย์ และญาติพี่น้อง ที่ให้การสนับสนุนในการศึกษาของผู้วิจัยมา โดยตลอดจนสำเร็จการศึกษา

อัมพร แท้เกษม

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	การวิเคราะห์องค์ประกอบ	8
	ทฤษฎีบุคลิกภาพ	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์	15
	มนุษยสัมพันธ์กับหลักสูตร	15
	ความหมายของมนุษยสัมพันธ์	20
	ประโยชน์และความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์	23
	แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์	25
	คุณลักษณะหรือหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์	27
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคม	44
	ลักษณะ โดยทั่วไปของสังคมชนบทและสังคมเมืองของไทย	44
	การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร	45
	การแบ่งเขตของกรุงเทพมหานคร	46
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ	47
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์	50

งานวิจัยภายในประเทศ	50
งานวิจัยต่างประเทศ	51
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	53
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
ประชากร	54
กลุ่มตัวอย่าง	54
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	60
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	99
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	99
กลุ่มตัวอย่าง	99
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	99
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	99
การวิเคราะห์ข้อมูล	100
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	100

อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	113
ภาคผนวก ก	114
ภาคผนวก ข	119
ภาคผนวก ค	129
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	143
ประวัติย่อของผู้วิจัย	144

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร	16
2 สรุบบุคคลที่กล่าวถึงคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์จากการศึกษาค้นคว้า	40
3 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน	55
4 จำนวนข้อคำถามที่สร้างและคัดเลือกมาใช้ในการวิจัย จำแนกตามตัวแปร	58
5 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียนโดยรวม	67
6 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ของ นักเรียนโดยรวม	68
7 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สกัด เพียง 4 องค์ประกอบ ของนักเรียนโดยรวม	70
8 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอไฮ โกนอล โดยวิธีแวนริเมกซ์	72
9 องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยรวม	74
10 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียน โดยจำแนกตามเขตชั้นใน	77
11 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ของ นักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน	78
12 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สกัด เพียง 4 องค์ประกอบ ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน	80
13 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอไฮ โกนอล โดยวิธีแวนริเมกซ์	82

14	องค์ประกอบคุณลักษณะทางค่านิยมสัมพันธ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน	84
15	ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก	87
16	จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก	88
17	จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก	90
18	น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอโรโธโกนอล โดยวิธีแวนนิเมกซ์	92
19	องค์ประกอบคุณลักษณะทางค่านิยมสัมพันธ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก	94
20	เปรียบเทียบตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ	97
21	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางค่านิยมสัมพันธ์	114

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โครงสร้างของบุคลิกภาพซึ่งแสดงระดับชั้นของลักษณะ ในระดับที่แตกต่างกัน	11
2 ตัวอย่างแสดงการจัดระบบระดับชั้นบุคลิกภาพ	13
3 แบบจำลองเชิงทฤษฎีของคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์	42

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ประการหนึ่งก็คือ ความสำเร็จด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อมนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีการอยู่ร่วมกันและดำเนินชีวิตร่วมกัน ได้แก่ เพื่อนเรียน เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมงาน สมาชิกในครอบครัว ในองค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติและมนุษยชาติ (จรรยา ทองถาวร. 2536 : คำนำ) และจากการที่มนุษย์จะต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตลอดเวลาตนเอง มนุษย์จึงจำเป็นต้องรู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์นั้นเป็นไปด้วยความราบรื่น เข้าอกเข้าใจกัน ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นั่นคือ จะต้องมียุทธศาสตร์สัมพันธ์อันดีต่อกัน (โสมสิทธิ์ บุญยัง. 2532 : 23-24) ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในฐานะหรืออาชีพใดก็ตาม ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ย่อมเป็นปัจจัยเกื้อกูลในการดำรงชีวิตและฐานะทางสังคมตลอดจนความสำเร็จในการทำกิจการใด ๆ (อานวย สุวรรณศิริ. 2530 : 1) ดังที่ ะวีวรรณ เสวตอมร (2532 : 10) กล่าวว่า ประโยชน์ของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คือ ทำให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม มีความเข้าใจที่ติดต่อกัน ทำให้เกิดความพอใจยินดีในการปฏิบัติงาน เกิดความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน เกิดความสำเร็จในงานที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและความขัดแย้ง จะเห็นได้ว่า ความสามารถเข้ากับคนได้เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต ผู้ที่ล้มเหลวในการดำเนินชีวิต ก็คือ การเข้ากับคนไม่ได้ แม้จะมีความรู้ความสามารถสูงสักปานใด แต่ถ้าไม่สามารถเข้ากับคนในสังคมได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความสามารถ รวมทั้งชีวิตร่างกายจะไร้คุณค่า สิ้นความหมาย และนั่นคือ ความล้มเหลวของชีวิตคนเรา (วิจิตร อวาทะกุล. 2537 : 6-7) คนบางคนมักจะพูดว่าเราเลือกที่เกิดไม่ได้ แต่สิ่งที่เราเลือกได้มาก ก็คือเลือกเป็น เลือกทำและเลือกปฏิบัติ ฉะนั้น ผู้ที่เห็นว่ายุทธศาสตร์มีความสำคัญ เขาก็สามารถเลือกที่จะใช้มนุษยสัมพันธ์เป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของเขาได้ โดยการปรับความนึกคิดและจิตใจ ปรับพฤติกรรมและปรับคุณธรรมของเขา เพื่อให้

เกื้อกูลต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ต่อคนทุกฐานะ หน้าที่ ทุกระดับ (อำนวยการ สุวรรณศิริ. 2530 : 2)

ปัจจุบันนิสัยคนไทยที่เคยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันเหมือนสมัยก่อนเริ่มมีน้อยลง สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกตะวันตกที่เริ่มเข้ามามีบทบาทในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ผู้คนขาดน้ำใจไมตรีเบียดเบียนกันมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่น่าเป็นห่วง และเราทุกคนควรเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง การสร้างมนุษยสัมพันธ์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้คนอื่นหลงเชื่อได้ในระยะเวลาอันสั้น ต้องใช้เวลาสะสมคุณงามความดีความจริงใจมิใช่เสแสร้ง ดังนั้น การฝึกฝนให้มนุษยสัมพันธ์นี้ยิ่งเริ่มฝึกเร็วเท่าไรยิ่งดี ต้องทำต่อเนื่อง ตลอดเวลา ตลอดชีวิต (วิไลวรรณ วงษ์ศิลป์. 2537 : 153-154)

ในด้านการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 นี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 8-9) ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เน้นการพัฒนาบุคคลทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม ซึ่งทางด้านสังคมนี้บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กรและสังคม รู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่กันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัว มีความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้ สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่ดีงามของไทย ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น ต่อสังคมและต่อมวลมนุษยชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมให้มีความสุข รู้จักและเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี ตลอดจนร่วมส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลกในทางที่เหมาะสม

นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับประถมศึกษา (กรมวิชาการ. 2535 : 1) เป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข และในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรยังมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัย

รักการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเนื้อหาเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ได้บรรจุอยู่ในวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเนื่องจากเด็กวัยนี้เป็นระยะของการเข้ากลุ่ม เด็กจะมีความรู้สึกอยากเข้าร่วมหมู่คณะและให้ความสำคัญต่อเพื่อนของเขามากกว่าบิดามารดา ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ที่จะต้องคอยช่วยแนะแนวแก่เด็กในด้านทัศนคติเรื่องความเชื่อถือต่าง ๆ การรับผิดชอบและการเคารพสิทธิผู้อื่นซึ่งกำลังฝังตัวกับเด็กวัยนี้ ช่วงเด็กวัย 6-13 ปี ที่จะทำให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีต่อหน้าที่การทำงานในอนาคต หรือมิฉะนั้น ก็กลายเป็นผู้ที่ไม่เอาถ่าน ไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเองหรือสังคม (นวลศิริ เปาโรหิตย์และคณะ. 2520 : 174) โดยเฉพาะด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ถ้าเด็กขาดทักษะด้านนี้อาจทำให้เด็กต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม เด็กพวกนี้ถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือต่อไปก็จะทำให้เด็กมีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการเรียน (สุนีย์ ชีรดากร. 2526 : 178)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนามนุษยสัมพันธ์มีความสำคัญต่อบุคคลทุกระดับทุกอาชีพ ทุกช่วงวัยของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นวัยที่จะต้องปรับตัวมีสังคมที่กว้างขึ้นและจะต้องเป็นผู้ใหญ่ที่มีอาชีพแตกต่างกันไปในอนาคต หากว่าขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นแล้ว ก็มักจะมีปัญหาทางด้านการเรียน การทำงาน และจะนำไปสู่ความล้มเหลวในชีวิต

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคูณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าประกอบไปด้วยองค์ประกอบใดบ้าง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะและการสร้างเครื่องมือวัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจด้านนี้ต่อไป

X ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร จะช่วยให้ทราบว่า การที่จะพัฒนาคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์นั้น ควรจะพัฒนาคุณลักษณะสำคัญอะไรบ้าง
2. เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. การวิจัยยังเป็นแนวทางของการวิจัยคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่เพียงในกลุ่มนักเรียนเท่านั้น อาจเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

✓ ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 427 โรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 37,879 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,164 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้
 - 3.1 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ มีทั้งหมด 24 ตัวแปร ซึ่งจัดเป็น 5 ด้าน ดังนี้
 1. ด้านความใจกว้าง ประกอบด้วย
 - HR₁ การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่
 - HR₂ การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน
 - HR₃ การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
 - HR₄ การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น
 - HR₅ การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม

- HR₆ การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจในความคิดและการกระทำของผู้อื่น
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วย
- HR₇ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- HR₈ มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี
- HR₉ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น
- HR₁₀ มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือการสื่อความหมาย
ให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน
- HR₁₁ มีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น
3. ด้านความเห็นอกเห็นใจ ประกอบด้วย
- HR₁₂ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น
- HR₁₃ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
- HR₁₄ ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- HR₁₅ สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น
4. ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย
- HR₁₆ ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- HR₁₇ การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงานและการะหน้าที่
- HR₁₈ การอดทนต่อการเห็นัดเห็น้อยความยากลำบากในการทำงาน
- HR₁₉ การตรงต่อเวลา
- HR₂₀ การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา
5. ด้านการควบคุมตนเอง ประกอบด้วย
- HR₂₁ เข้าใจตนเอง
- HR₂₂ มีเหตุผล
- HR₂₃ มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- HR₂₄ มีอารมณ์มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย
- 3.2 ตัวแปรที่ใช้จำแนกในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์
คือ เขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

- เขตชั้นใน
- เขตชั้นนอก

✓ นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์ห้องศัพทประกอบ หมายถึง วิธีการทางสถิติที่ช่วยจัดกลุ่มตัวแปรหลาย ๆ ตัวที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อให้ได้คุณลักษณะภายในที่ต้องการศึกษา

✓ 2. มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งทางกายและทางจิต ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือ รักใคร่ชอบพอ แสดงความร่วมมืออันดีต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความดีและมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเอง

2.1 ด้านความใจกว้าง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยดังนี้

- HR₁ การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่
- HR₂ การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน
- HR₃ การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
- HR₄ การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น
- HR₅ การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม
- HR₆ การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจในความคิดและการกระทำของผู้อื่น

2.2 ด้านการติดต่อสื่อสาร หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยดังนี้

- HR₇ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- HR₈ มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี
- HR₉ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น
- HR₁₀ มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน
- HR₁₁ มีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

2.3 ด้านความเห็นอกเห็นใจ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยดังนี้

- HR₁₂ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น

HR₁₃ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

HR₁₄ ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

HR₁₅ สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น

2.4 ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยดังนี้

HR₁₆ ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

HR₁₇ การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงานและภาระหน้าที่

HR₁₈ การอดทนต่อการเหน็ดเหนื่อยความยากลำบากในการทำงาน

HR₁₉ การตรงต่อเวลา

HR₂₀ การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา

2.5 ด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะนิสัยดังนี้

HR₂₁ เข้าใจตนเอง

HR₂₂ มีเหตุผล

HR₂₃ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

HR₂₄ มีอารมณ์มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

3. เขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร หมายถึง การแบ่งเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เขตชั้นใน และเขตชั้นนอก ซึ่งแบ่งตามพื้นที่ และความหนาแน่นของประชากร ดังนี้

3.1 เขตชั้นใน ประกอบด้วย 18 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตดินแดง เขตคลองเตย เขตจตุจักร เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกใหญ่

3.2 เขตชั้นนอก ประกอบด้วย 6 เขต ได้แก่ เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตบางขุนเทียน เขตคลองสาน เขตหนองแขม

4. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิปริญญาโททางจิตวิทยา หรือผู้ที่มีวุฒิปริญญาโททาง การวัดผลการศึกษาขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอ
รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ
2. ทฤษฎีบุคคลิกภาพ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์
 - 3.1 มนุษย์สัมพันธ์กับหลักสูตร
 - 3.2 ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์
 - 3.3 ประโยชน์และความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์
 - 3.4 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์
 - 3.5 คุณลักษณะหรือหลักการสร้างมนุษย์สัมพันธ์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคม
 - 4.1 ลักษณะโดยทั่วไปของสังคมชนบทและสังคมเมืองของไทย
 - 4.2 การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร
 - 4.3 การแบ่งเขตของกรุงเทพมหานคร
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์สัมพันธ์
 - 6.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยค้นหาลักษณะของตัวแปรหลาย ๆ
ตัวที่มีสหสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นการลดจำนวนตัวแปรให้น้อยลงเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจ

ทำให้สามารถมองเห็นโครงสร้างและแบบแผนของตัวแปรในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งจะช่วยอธิบายความหมายและลักษณะของตัวแปร ทำให้สามารถให้คำจำกัดความของตัวแปรได้ชัดเจนยิ่งขึ้นช่วยตัดสินใจว่าควรศึกษาตัวแปรใดบ้าง และตัวแปรใดเกี่ยวข้องกับตัวแปรใด ดังที่ ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ (ม.ป.ป. : 8-12) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์องค์ประกอบยึดหลักที่ว่าตัวแปรหรือข้อมูลต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันนั้นเนื่องมาจากตัวแปรเหล่านี้มีองค์ประกอบร่วม (Common Factor) กัน สังเกตได้จากการจับกลุ่มของตัวแปรหรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ดังนั้น สามารถใช้องค์ประกอบร่วมแทนตัวแปรกลุ่มนั้นได้ เป็นการลดจำนวนข้อมูลให้น้อยลง การจับกลุ่มของตัวแปรซึ่งเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปร ทำให้ทราบถึงโครงสร้างและแบบแผนของข้อมูล ทำให้หาองค์ประกอบร่วมของตัวแปรได้ และสามารถหาน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรแต่ละตัวได้ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบนี้สามารถอธิบายได้ถึงความแปรปรวนร่วมระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบนั้นอันแสดงถึงขนาด (Magnitude) ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบ

ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบจึงเป็นวิธีการทางสถิติที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอชุดของตัวแปรหลาย ๆ ตัว ในรูปของตัวแปรสมมติ (Factor) ที่มีจำนวนน้อยลง

การทำการวิเคราะห์องค์ประกอบมักจะทำใน 2 ลักษณะคือ

1. ค้นหาว่ามีองค์ประกอบ อะไรบ้าง (Exploratory)
2. ยืนยันหรือทดสอบสมมติฐานว่ามีองค์ประกอบนั้น ๆ ในคุณลักษณะ (Trait) นั้น

จริงหรือไม่ (Confirmatory)

จุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

1. ช่วยบรรยายเกี่ยวกับ (Domain) ที่ต้องการศึกษา
2. ช่วยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา
3. ช่วยจัดประเภทของตัวแปร
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วม (Functional Relations) ระหว่างตัวแปร
5. วิเคราะห์โครงสร้างองค์ประกอบ (Factorial Structures) ของตัวแปร

ที่เป็นเกณฑ์ และระบุตัวแปรที่จะเป็นประโยชน์ในสมการถดถอย

6. เป็นการพิสูจน์ข้อค้นพบของตนเองกับของผู้อื่น

7. ลดข้อมูลให้น้อยลงเพื่อให้ได้ลักษณะร่วมที่ซ่อนอยู่
8. ใช้ในการทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)
9. ช่วยในการสร้างแบบวัดลักษณะต่าง ๆ

✓ 2. ทฤษฎีบุคลิกภาพ

✓ การศึกษาทฤษฎีบุคลิกภาพของผู้วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของบุคคล เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นพฤติกรรมของมนุษย์ ฉะนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสังเกตหรือวัดจากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป และอาจศึกษาได้ด้วยการสอบถามบุคคลนั้น ๆ สำหรับพฤติกรรมที่ปรากฏในอดีต (เนวลละออ สุภาพล. 2527 : 1-2 ; นิภา นิธยาน. 2530 : 28) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎีบุคลิกภาพที่เกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัย (Trait) ของบุคคล ดังนี้

✓ 1. ทฤษฎีโครงสร้างของบุคลิกภาพของกิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 99-103) มีความคิดเห็นว่าบุคลิกภาพมีโครงสร้างตามระดับขั้น และเขาเชื่อว่าแบบจำลองของโครงสร้างของบุคลิกภาพสามารถนำแบบจำลองขององค์ประกอบ (Factor Model) มาใช้อธิบายได้/ทฤษฎีของกิลฟอร์ด สรุปได้ดังภาพประกอบที่ 1

รูปแบบ

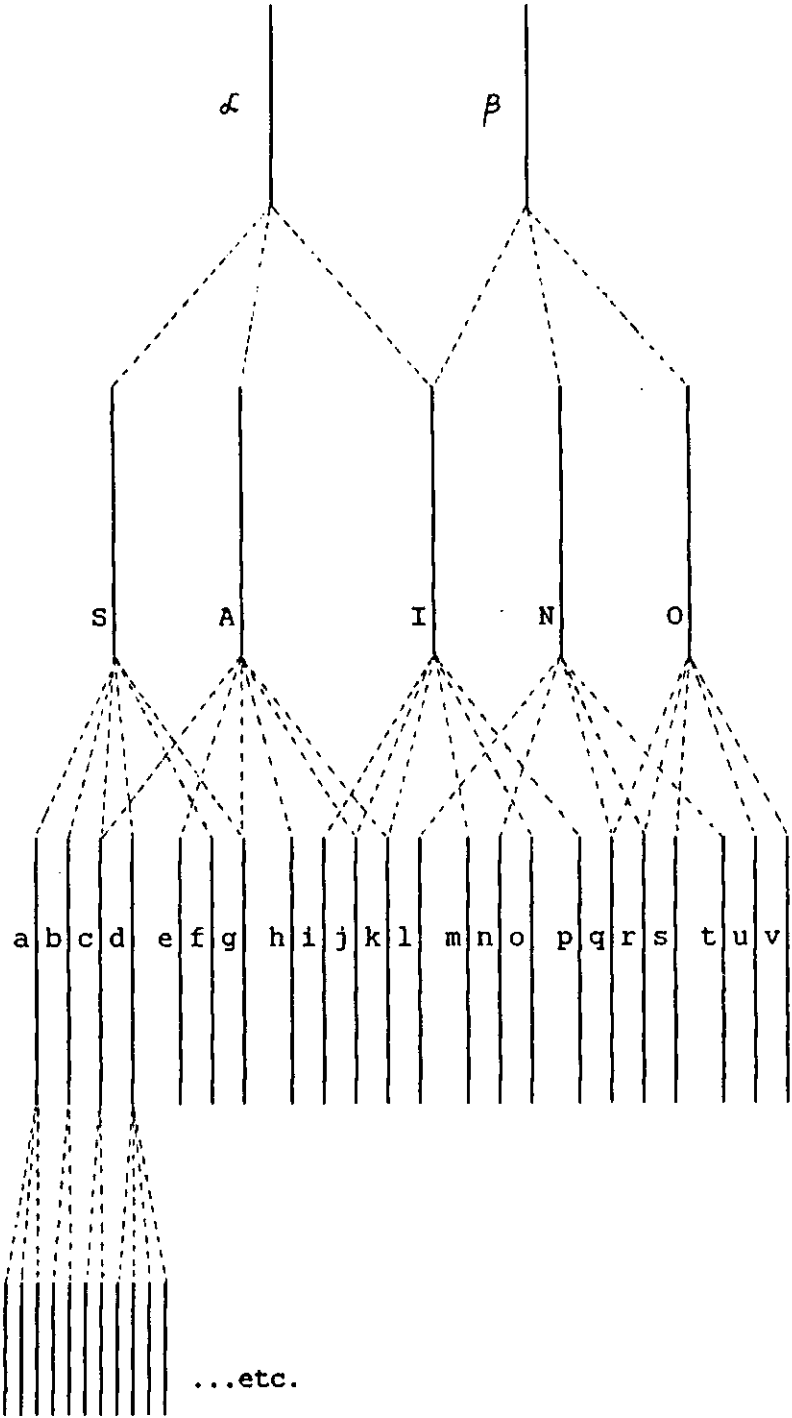
ลักษณะ

นิสัยเบื้องต้น

เชกชีส

การแสดงออก

เฉพาะอย่าง

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของบุคลิกภาพซึ่งแสดงระดับชั้นของลักษณะ ในระดับที่แตกต่างกัน

✓ ภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพมีโครงสร้างตามระดับชั้นประกอบด้วย ลักษณะนิสัยในระดับของการสรุปที่แตกต่าง 4 อย่าง คือ การแสดงออกเฉพาะอย่าง (Specification) เฮกซิส(Hexis) ลักษณะนิสัยเบื้องต้น(Primary-Trait) และรูปแบบบุคลิกภาพ(Type)

ระดับการแสดงออกเฉพาะอย่าง กิลฟอร์ด มิได้อธิบายรายละเอียดของลักษณะนิสัยอันนี้ เขาเพียงแต่อธิบายว่าเป็นระดับที่ต่ำกว่าระดับเฮกซิส และเป็นดัชนีชี้บ่ง (Trait Indicator) ของเฮกซิส

ระดับเฮกซิส เฮกซิสเป็นลักษณะนิสัยในระดับของการสรุปที่ต่ำที่สุด กิลฟอร์ดอธิบายว่า การใช้คำว่า เฮกซิส แทนคำว่า นิสัย เพราะคำว่านิสัยหมายถึงสิ่งที่เรารู้ แต่เฮกซิสมีความหมายกว้างกว่า เฮกซิสคือความโน้มเอียงที่จะประพฤติอย่างคงเส้นคงวาในสถานการณ์ที่มีขอบเขตจำกัด เฮกซิสได้มาจากการสังเกตพฤติกรรม โดยมีการแสดงออกเฉพาะอย่างเป็นกรณีชี้บ่ง

ระดับลักษณะนิสัยเบื้องต้น ลักษณะนิสัยเบื้องต้นเป็นตัวกำหนดเฮกซิส ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน และในขณะเดียวกันก็เป็นตัวกำหนดการแสดงออกเฉพาะอย่างด้วย กิลฟอร์ด มีความคิดว่า องค์ประกอบในความหมายของนักวิเคราะห์องค์ประกอบควรจะอยู่ในระดับนี้

ระดับรูปแบบบุคลิกภาพ รูปแบบบุคลิกภาพเป็นลักษณะนิสัยที่อยู่ในระดับของการสรุปที่สูงกว่าระดับลักษณะนิสัยเบื้องต้น

✓ 2. ทฤษฎีการจัดระบบบุคลิกภาพของไอแซนค์ (Eysenck. 1970 :13-15)

อธิบายว่า บุคลิกภาพประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ระดับ พฤติกรรมดังกล่าวจัดระบบนี้ตามขั้นจากระดับต่ำสุดถึงระดับสูงสุด ✓ ดังภาพประกอบ 2

รูปแบบ

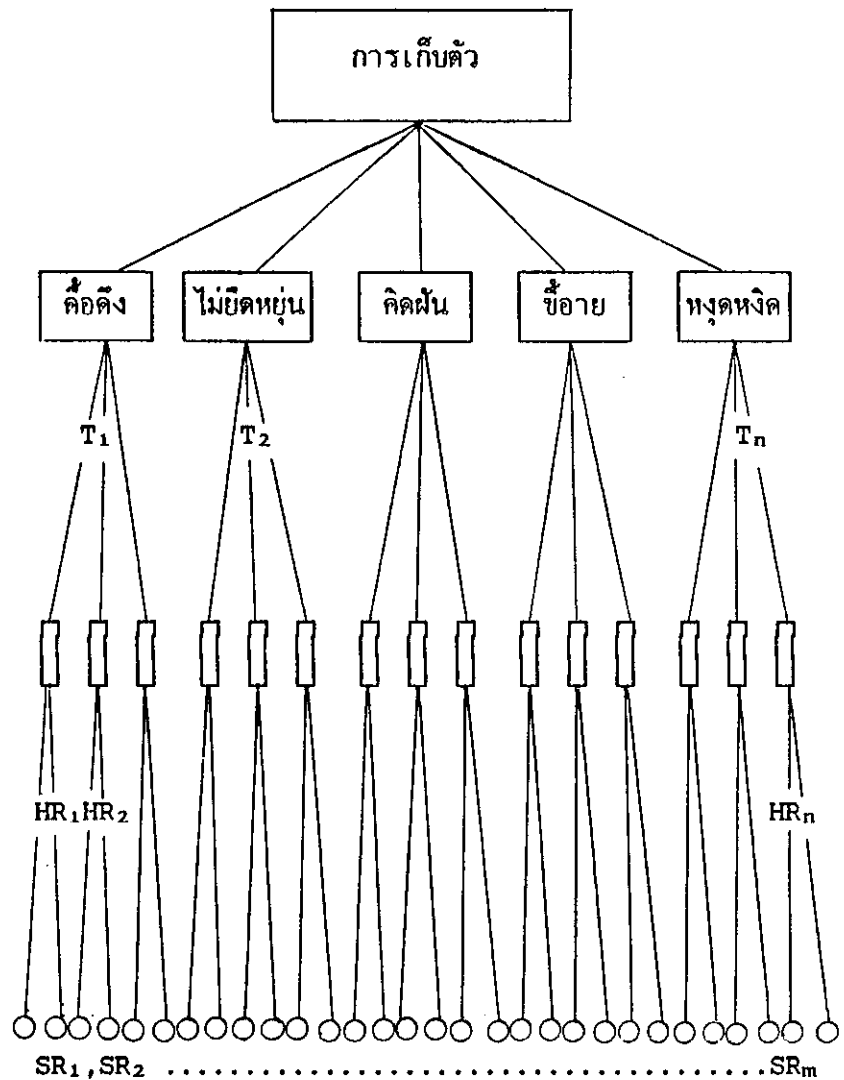
ลักษณะนิสัย

การตอบสนอง

เป็นนิสัย

การตอบสนอง

เฉพาะอย่าง

ภาพประกอบ 2 ตัวอย่างแสดงการจัดระบบระดับชั้นบุคลิกภาพ

ระดับต่ำสุด คือ ระดับการตอบสนองเฉพาะอย่าง (Specific Responses) ใช้สัญลักษณ์ $SR_1, SR_2, \dots, SR_m$ พฤติกรรมในระดับนี้ คือ การแสดงออก (Acts) ต่าง ๆ เช่น การตอบสนองต่อการทดสอบในการทดลองต่าง ๆ การตอบสนองต่อประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมนี้สามารถสังเกตเห็นได้อาจเป็นลักษณะ (Characteristic) ของบุคคลหรือไม่ก็ได้

✓ ระดับที่สอง คือ ระดับการตอบสนองที่เป็นนิสัย (Habitual Responses) ใช้สัญลักษณ์ $HR_1, HR_2, \dots, HR_n$ พฤติกรรมในระดับนี้ คือ การตอบสนองเฉพาะอย่าง ซึ่งมีแนวโน้มจะเกิดซ้ำภายใต้เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น เมื่อทำการทดสอบซ้ำ การตอบสนองของบุคคลจะคล้ายคลึงกับพฤติกรรมเดิม HR เป็นการจัดระบบขั้นต่ำสุด ปริมาณของการจัดระบบสามารถวัดได้ในรูปของสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เช่น วัดออกมาในรูปของโอกาสที่จะเป็นไปได้ (Probability) ที่พฤติกรรมจะคงเส้นคงวาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำ

ระดับที่สาม คือ ระดับนิสัย (Trait) ใช้สัญลักษณ์ $T_1, T_2, \dots, T_n$ พฤติกรรมในระดับนี้จัดระบบขึ้นจาก HR ตัวอย่างของลักษณะนิสัยคือ ลักษณะคตัตถิ์ ลักษณะความหงุดหงิดและลักษณะความไม่ยืดหยุ่น เป็นต้น ลักษณะนิสัยเป็นตัวแปร (Theoretical Constructs) ที่ขึ้นอยู่กับค่าสหสัมพันธ์ภายในที่สามารถสังเกตได้ของ HR ที่แตกต่างกันจำนวนหนึ่ง ในทัศนะของนักวิเคราะห์องค์ประกอบ ลักษณะนิสัยคือ องค์ประกอบกลุ่ม (Group Factors)

ระดับสุดท้าย คือ ระดับรูปแบบของบุคลิกภาพ (Types) ตามตัวอย่างในภาพประกอบ 2 รูปแบบของบุคลิกภาพคือการเก็บตัว พฤติกรรมในระดับนี้จัดระบบมาจากลักษณะนิสัย การจัดระบบขึ้นอยู่กับค่าสหสัมพันธ์ภายในที่สังเกตเห็นได้ของลักษณะนิสัยที่แตกต่างกับกลุ่มหนึ่ง รูปแบบของบุคลิกภาพว่าเป็นตัวแปรในระดับสูง (Higher-Order Constructs)

✓ ข้อสังเกต

มีข้อสังเกตอยู่หลายอย่างเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างทฤษฎีของไอแซกส์และกิลฟอร์ด ดังนี้

1. ระดับบุคลิกภาพทั้ง 4 ระดับของไอแซกส์ เป็นระดับของพฤติกรรม ส่วนระดับบุคลิกภาพทั้ง 4 ระดับของกิลฟอร์ด เป็นลักษณะนิสัยในระดับของการสรุปที่แตกต่างกัน
2. HR ชุดหนึ่งสำหรับลักษณะนิสัยหนึ่ง แยกขาดจากชุดของ HR สำหรับอีกลักษณะนิสัยหนึ่ง ส่วนเฮกซิสชุดหนึ่งซึ่งชี้บ่งลักษณะนิสัยเบื้องต้นหนึ่ง ไม่แยกขาดจากชุดของเฮกซิสที่ชี้บ่งอีกลักษณะนิสัยเบื้องต้นหนึ่ง นั่นคือ ในเฮกซิสชุดหนึ่งอาจมีเฮกซิสที่ชี้บ่งลักษณะนิสัยเบื้องต้นหลาย ๆ ลักษณะได้
3. กิลฟอร์ดยอมรับว่า α และ β type ของเขาอยู่ในระดับของการสรุปที่ต่ำกว่ารูปแบบบุคลิกภาพของไอแซกส์

จากทฤษฎีของกิลฟอร์ดและไอแซกส์ จะเห็นว่าบุคลิกภาพประกอบด้วยพฤติกรรม 4 ระดับ และสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบโดยยึดคุณลักษณะ (Trait) เป็นด้าน ๆ ในแต่ละด้านจะมีขั้นตอนเป็นระดับของการตอบสนองจากขั้นต่ำถึงขั้นสูงเป็นในลักษณะรวม ผู้วิจัยจึงยึดแนวทฤษฎีทั้ง 2 เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ✓

✓ 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

✓ 3.1 มนุษยสัมพันธ์กับหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีความคาดหวังให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ในการนี้ จะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การพัฒนาตน ได้แก่ มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกาย ใจ สมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละ และมุ่งพัฒนา
 2. การพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน และทำงานเป็น
 3. การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้านชุมชนประเทศและโลก
- รายละเอียดของเป้าหมาย และคุณลักษณะของผู้เรียนปรากฏในตาราง 1

✓ ตาราง 1 แนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

คุณลักษณะของผู้เรียน	จุดหมายของการศึกษาระดับประถมศึกษา ประถมศึกษา: พัฒนาและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม
1. พัฒนาคน 1.1 มีความรู้พื้นฐาน 1.2 มีสุขภาพกายใจ สมบูรณ์ 1.3 แก้ปัญหาเป็น 1.4 เสียสละ 1.5 มุ่งพัฒนา	อ่านออก เขียนได้ คำนวณได้ เข้าใจธรรมชาติ บำรุงรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตน วิเคราะห์เหตุผลและเสนอแนวทางในการแก้ปัญหของ ตนเองและครอบครัว ได้ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น รักการอ่านและแสวงหาความรู้อยู่เสมอ
2. พัฒนาอาชีพ	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงานและทำงานเป็น
3. พัฒนาสังคม 3.1 ปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศและโลก	รู้เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่บ้าน สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้าน ตลอดจนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมใน ชุมชนรอบ ๆ บ้าน

(กรมวิชาการ. 2533 : 1-2)

✓ จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพ ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถ นำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติตนได้ถูกต้องในด้านสุขภาพอนามัยทางร่างกาย และจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
3. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
4. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
6. มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติในขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพ
8. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ เทอดทูน สดุดีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ✓

✓ นอกจากนี้ เนื้อหาวิชาเรื่องมนุษย์สัมพันธ์ ได้บรรจุอยู่ในวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นเนื้อหาในหน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง มนุษยสัมพันธ์ มีรายละเอียดตามแผนการสอนในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

✓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

มนุษย์สัมพันธ์

ความคิดรวบยอด/หลักการ

การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีช่วยให้เข้าสังคมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข

จุดประสงค์

1. อธิบายลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้
2. ปฏิบัติตนให้เข้ากับผู้อื่นได้

คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

- มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- รู้จักการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
- ไม่เห็นแก่ตัว
- รู้จักยกย่องผู้อื่น

เนื้อหา มนุษย์สัมพันธ์

1. ความหมายของคำว่ามนุษย์สัมพันธ์
2. การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น
 - มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 - มีใจคอหนักแน่น

ฯลฯ
3. การสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล
 - กิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย
 - อธิยาศัยดี

วิธีการวัดผล

1. การสังเกต
 - การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น
 - การแก้ไขปรับปรุงตนเอง
 - การเล่าประสบการณ์ของตนให้เพื่อนฟัง

- ✓ - ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
 - การแสดงบทบาทสมมุติจากสถานการณ์จำลอง
 - การร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
2. การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ
- การเขียนคำขวัญ
 - การเขียนเรียงความ
 - การเขียนรายงาน
3. การทดสอบด้วยวาจาหรือข้อเขียน
- การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น
 - การสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล (กรมวิชาการ. 2532 : 37-40)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มนุษยสัมพันธ์

ความคิดรวบยอด/หลักการ

การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้คนเรายู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเอื้ออำนวยให้บุคคล
แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้

จุดประสงค์

เสนอข้อควรปฏิบัติในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์และปฏิบัติตามได้
คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

- การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- ความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

เนื้อหา

- การปฏิบัติต่อผู้อื่น
- การสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล
- การรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

✓ วิธีการวัดผล

1. การสังเกต

- การปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน
- ความร่วมมือ
- ความสนใจ
- ความมีเหตุผลในการอภิปราย
- ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2. การทดสอบด้วยวาจาหรือข้อเขียน

- ความหมายของมนุษยสัมพันธ์
- หลักของมนุษยสัมพันธ์
- การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์
- ประโยชน์และความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ (กรมวิชาการ. 2532 : 73-75)

✓ จากการศึกษาในรายละเอียดของหลักสูตร จะเห็นได้ว่าหลักสูตรคาดหวังให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม โดยให้มีการสอดแทรกการอบรมทางด้านจริยธรรมและเสริมสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่ใช้สอนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่น่าจะศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อประโยชน์ในการสร้าง ปลุกฝังหรือวัดคุณลักษณะดังกล่าว

✓ ๒.2 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

" มนุษยสัมพันธ์ " ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2530 : 624) แปลว่า ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

กรมวิชาการ (2532 : 41) ได้ให้ความหมายมนุษยสัมพันธ์ไว้สองประการคือ

มนุษยสัมพันธ์ กิต วิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่เอ็นดู ความจงรักภักดีและความร่วมมือ

มนุษยสัมพันธ์ คือ การอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความสุข

✕ โยธิน คันธมฺพท (2525 : 1) ให้ความหมายสั้น ๆ ว่ามนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การเข้ากับผู้อื่นได้ (Getting Along with Others)

✕ พรพรพาย ทวีพะพะภา (2527 : 25) ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ว่าเป็นการติดต่อสัมพันธ์ในระหว่างบุคคล

✕ ฝน แสงสิงแก้ว (2526 : 15) มนุษยสัมพันธ์ คือ การอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยความสุข

✓ ลาวัณย์ มหาทนะรัตน์ (2529 : 4) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

✓ ธรรมรส ไชติคุณธร (2524 : 6) ประสิทธิ์ ไชติกวนิชย์ (2525 : 2) พรพรพพิศย์ ศีวรารณุศย์ (2527 : 1) อภิญญา สวารช (2530 : 1) และจุฑา บุรีภักดี (2535 : 2) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้เหมือนกันว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ นับถือ ความจงรักภักดีและความร่วมมือ

✓ จุณู ทองถาวร (2536 : 2) มนุษยสัมพันธ์เป็นวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์และศิลปะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

✕ สดอ ธรรมศิริ (2529 : 2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยใช้ศิลปะในการที่จะเข้ากับคน โดยให้ชนะใจคน ครองใจคน ให้เขาร่วมมือกับเราด้วยความเต็มใจและรู้สึกเป็นสุข

✓ ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : 6) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในเชิงสร้างสรรค์อันก่อให้เกิดภาวะที่เป็นสุขกับตนเองกับผู้อื่น

✓ วิจิตร อาวะกุล (2537 : 25) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ อันจะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชะมิตรและจงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาดนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันแก่กันทั่วไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างตนให้เป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำในอนาคตอีกด้วย

✕ พันธ์ หันนาคินท์ (2524 : 120) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นความสามารถที่คนหนึ่งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดไปยังผู้อื่น และขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเข้าใจความคิดและความรู้สึกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในกิจกรรมที่บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความสนใจร่วมกันและมีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน

✕ สุขา จันท์เอม (2525 : 69) ได้ให้ความหมายของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า เป็นวิชาที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนมนุษย์ให้รู้จักเข้าหากันเป็น รู้จักวางตัวในสังคมเป็นที่รักและประสบความสำเร็จในทางสังคม เข้าที่ไหนก็เข้าได้ ตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้

✓ บุญตัน ดอกไธสง (2520 : 77) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ วิชาที่เน้นความสัมพันธ์ของมนุษย์ และพฤติกรรมในการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ต่อคนอื่นในทางส่วนตัวหรือในทางรูปแบบการทำงานร่วมกัน

✓ นิพนธ์ คันทะเสวี (2528 : 1) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงสภาพของความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างราบรื่น หรือทำงานด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจในทุก ๆ ด้าน

✓ นักจิตวิทยาถือว่า มนุษยสัมพันธ์คือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างดีนั่นเอง (อีระ ประพฤติกิจ 2531 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Adler. 1956 ; Berne. 1972)

✓ เดวิส (Davis. 1967 : 5) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นวิธีการที่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์และสนใจให้คนในกลุ่มได้ร่วมกันทำงานอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ โดยมีความพึงพอใจในทางจิตใจและสังคม

✓ เอ็ดวิน (Edwin. 1966 : 15) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกัน ในลักษณะที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือ ประสานงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้บังเกิดผลบรรลุตามเป้าหมาย

✓ สเปนเซอร์ และดริคเกอร์ (Spates and Drucker. 1959 : 79) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กันของผู้มีจิตใจสูง ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือหมายถึงปฏิกิริยาสัมพันธ์ของสังคมระหว่างประชาชนและอิทธิพลซึ่งบุคคลมีต่อบุคคลอื่น

✓แลร์ค (Laird. 1975 : 242) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์หมายถึง ความสัมพันธ์อย่างง่าย ๆ ระหว่างบุคคล

✓ดูบริน (Dubrin. 1981 : 12) ได้ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์คือ ศิลปะและการปฏิบัติในการใช้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การและวัตถุประสงค์ส่วนตัว

✓ฟูลตัน (Fulton. 1982 : 24) ได้ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์คือ ความสามารถที่จะเข้ากับผู้อื่นได้ดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มีความหมาย

✓จากความหมายของมนุษย์สัมพันธ์ที่กล่าวมาแล้วนั้น พอจะสรุปได้ว่ามนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งทางกายและทางจิตที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือ รักใคร่ชอบพอ แสดงความร่วมมืออันดีต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเอง

✓3.3 ประโยชน์และความสำคัญของมนุษย์สัมพันธ์

✓มนุษย์สัมพันธ์ เป็นสิ่งที่สำคัญมากทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและปฏิบัติงาน คนเราไม่สามารถจะอยู่ลำพังคนเดียวได้ต้องติดต่อกับคนอื่นทุกระยะเวลา ตลอดชีวิต (สมาน จงอ้อมกลาง 2526 : 9) การติดต่อสัมพันธ์ของมนุษย์นั้นนอกจากจะเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในการแสวงหาปัจจัยเพื่อความอยู่รอดของชีวิตแล้วยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ซึ่งกันและกันด้วย อันเป็นการช่วยให้มนุษย์รู้สึกอบอุ่นใจและไม่โดดเดี่ยว เนื่องจากมนุษย์ทุกคนล้วนแต่ต้องการเพื่อนหรือผู้ที่ตนสามารถจะให้ความไว้วางใจและสนิทสนมได้ (ชูชัย สมิทธิโกกร และสมชาย เดียวกุล. 2530 : บทนำ ; อ้างอิงมาจาก Johnson. 1972)

✓ความมี " มนุษย์สัมพันธ์ " ทำให้คนในสังคมซึ่งต่างเพศ ต่างอายุ ต่างอาชีพและต่างจิตใจอยู่รวมกันได้ด้วยดี อย่างสุขสงบสันติ (เสนอ อินทรสุขศรี. 2526 : 1)และเอื้ออำนวยให้บุคคลแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ (กรมวิชาการ. 2532 : 73) หรืออาจกล่าวได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์เปรียบเสมือน "น้ำ" อันเป็นเครื่องเสริมสร้างให้อริส กรวด ทราบ เหล็ก หิน เกาะตัวกันเป็นกำแพงได้ฉันใด "น้ำใจ" ก็ย่อมเป็นเครื่องเชื่อมโยงมนุษย์ทั้งหลายให้เข้าใจกันได้ เห็นอกเห็นใจ

ร่วมมือกันด้วยดีฉันนั้น(อรุณ วัชรธรรม. 2522 : 47)

วิจิตร อวระกุล (2537 : 3) กล่าวว่า การเรียนรู้ในเรื่องมนุษยสัมพันธ์และนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นปกตินิสัยจะช่วยให้การดำเนินชีวิตได้รับการปรับปรุงดีขึ้น นอกจากนี้ วิจิตร วรุตบางกูร (ม.ป.ป. : 131-132) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ไว้ว่า มนุษยสัมพันธ์ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี มีความสามัคคีในหมู่คณะทำให้บรรยากาศในการทำงานราบรื่น ทำให้การติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายและมีผลดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ทำให้เกิดพลังร่วมในการทำงานและขจัดความขัดแย้งในกลุ่ม ตรงกับที่ วิทยา เทพยา (2527 : 3) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของมนุษยสัมพันธ์ ดังนี้ คือ ก่อให้เกิดความราบรื่นในการคบหาสมาคม เกิดความพอใจยินดีและร่วมมือในการทำงาน ก่อให้เกิดความเชื่อถือนรักใคร่ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและก่อก่อให้เกิดความสำเร็จในกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สรุปความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์ได้ว่า

1. เป็นสื่อที่สร้างการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างการทำงานทุกระดับชั้น เพราะการทำงานย่อมมีความสัมพันธ์กันจึงจำเป็นต้องใช้มนุษยสัมพันธ์เป็นตัวประสานเชื่อมโยง

2. ทำให้ทุกคนปรับตัวเองเข้าหาคนอื่นได้

3. มนุษย์ทุกคนมีความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้หมด จึงจำเป็นต้องใช้มนุษยสัมพันธ์ในการนำพาให้คนอื่นช่วยเหลือ

4. เป็นสื่อ นำมาซึ่ง "ความรัก ความต้องการ" ซึ่งทุกคนแสวงหา

จากความสำเร็จของมนุษยสัมพันธ์ เป็นผลก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในสังคมคือ

1. สัมพันธ์กันโดยการรวมกลุ่ม

2. ให้มีความสำเร็จ

3. ให้มีความมั่นคง

4. ให้มีความสามัคคี (วิไลวรรณ วงษ์ศิลป์. 2537 : 134)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า มนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้บรรยากาศของกลุ่มอยู่ในลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฉะนั้น ทุกคนควรพัฒนา ปรับปรุงและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อผลประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าของตนและสังคม

✓ 3.4 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 46) กล่าวว่า หลักพื้นฐานของมนุษย์โดยทั่วไปของมนุษย์สัมพันธ์คือการเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่น รวมทั้งการทำให้ผู้อื่นเข้าใจตัวเราไปในทางที่ดีและสิ่งสำคัญคือต้องเข้าใจธรรมชาติมนุษย์

ในเรื่องธรรมชาติของมนุษย์นั้น ตามแนวคิดและทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology) ซึ่งมีนักจิตวิทยาเกี่ยวข้องกับแนวคิดนี้เช่น คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers) อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) รอลโล เมย์ (Rollo May) และอีริค ฟรอมม์ (Erich Fromm) เป็นต้น ได้กล่าวถึงธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้ (Stein.1972:24-30)

1. มนุษย์มีคุณค่าและมีความดีอยู่ในตนมาแต่กำเนิด
 2. มนุษย์สามารถที่จะรับรู้ประสบการณ์ที่ตนได้รับเกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอกตามความเป็นจริง
 3. ความต้องการเชิงวิทย์ของมนุษย์ อันได้แก่ ความรัก(Love) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม(Belonging) ความต้องการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Creativity) และความต้องการบรรลุถึงสัจการแห่งตน(Self - Actualization) เป็นความต้องการที่มีมาแต่กำเนิด เช่นเดียวกับความต้องการเชิงสรีรวิทยา
 4. ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ควรจะศึกษาโดยใช้มนุษย์มิใช่สัตว์อื่น ๆ มาเป็นหลักสำคัญในการศึกษา และควรจะศึกษามนุษย์ในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด(As a Whole)
 5. แม้ว่ามนุษย์จะได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในอดีต และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน แต่มนุษย์ก็มีแหล่งประโชชน์ที่จะใช้สำหรับการตัดสินใจและการเลือกโดยไม่จำเป็นต้องกระทำเหมือนอดีตที่ผ่านมา การตระหนักรู้ในตนเอง(Self - Awareness)จะเป็นสิ่งที่เขาใช้ในการตัดสินใจ
 6. ทักษะคิด ค่านิยมและเป้าหมาย อันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่นๆจะเป็นสิ่งที่ร่วมชี้นำเกี่ยวกับการเลือก การตัดสินใจ ซึ่งจะสะท้อนถึงปรัชญาชีวิตของบุคคลนั้น
 7. มนุษย์แต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเองเป็นพิเศษ
- ส่วนเดวิส (Davis. 1967 : 15-18) ได้กล่าวถึงแนวความคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เกี่ยวกับมนุษย์สัมพันธ์ไว้ 4 ประการ คือ

1. บุคคลย่อมมีความแตกต่างกัน บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว(Uniqueness)

นั่นคือแต่ละคนจะแตกต่างไปจากคนอื่นในเรื่องจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย ซึ่งหมายถึง รูปร่าง ลักษณะ เชื้อชาติ ความสมบูรณ์ เพศ อารมณ์และสังคม ซึ่งหมายถึง การศึกษา เศรษฐกิจ ครอบครัว วัฒนธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ตลอดจนศาสนาที่ศรัทธา นับถือ

ดังนั้น การติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราไม่ควรคาดหวังที่จะให้คนอื่นคิดและปฏิบัติเหมือนเรา ขณะเดียวกันเราก็ไม่จำเป็นต้องคิดหรือปฏิบัติเหมือนคนอื่น

2. การคำนึงถึงบุคคลในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด (A Whole Person) บุคคลจะมีลักษณะหลาย ๆ ประการประกอบขึ้นเป็นตัวของเขาไม่ว่าจะเป็นเรื่องทางกายภาพ เรื่องทางจิตใจ เรื่องชีวิตส่วนตัว เรื่องความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ ฯลฯ แต่ละเรื่องมิได้แยกจากกันและจะมีผลกระทบถึงกันเพราะทุกเรื่องจะผสมผสานเป็นตัวของเขาเองทั้งหมด ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลนั้นเราไม่อาจเลือกติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แต่เราจะต้องติดต่อกับบุคคลในลักษณะส่วนรวมทั้งหมด

3. พฤติกรรมของบุคคลจะต้องมีสาเหตุ (Caused Behavior) สาเหตุที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมนั้น มาสโลว์ (Maslow. 1967 : 35-46) กล่าวว่า เกิดจากแรงจูงใจในการค้นหาเป้าหมายที่ทำให้ชีวิตของเขาได้รับความสมบูรณ์ และได้รับในสิ่งที่มีความหมายต่อตนเองซึ่งในเรื่องความปรารถนาหรือความต้องการของมนุษย์นั้น มาสโลว์ (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2524 : 175; Maslow. 1967) กล่าวว่า มีอยู่ 2 ประเภทคือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) และความต้องการภายหลัง (Metaneeds) โดยความต้องการขั้นพื้นฐานนั้นจะมีความสำคัญเป็นลำดับก่อนหลังจากขั้นต้นไปถึงขั้นสูงสุด 5 ขั้น ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางค่านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงผลักดันภายใน เพื่อความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เช่น ความต้องการความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ ความต้องการเป็นสมาชิกของสังคม ความต้องการความรักจากคนอื่นและพร้อมที่จะรักคนอื่น

ขั้นที่ 4 ความต้องการมีชื่อเสียง (Esteem Needs) เช่น ความต้องการได้รับการยกย่อง สรรเสริญ การมีชื่อเสียง ฯลฯ

ขั้นที่ 5 ความต้องการการยอมรับในความสามารถ (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการความเข้าใจ และการยอมรับความสามารถของบุคคล ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

สำหรับความต้องการภายหลังเช่น ความภูมิใจ ความดี ความสวยงาม ความมีระเบียบวินัย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นต้น จะไม่มีการแบ่งความสำคัญ เป็นสำคัญก่อนหลัง ทุก ๆ เรื่องจะมีความสำคัญเท่าเทียมกันหมด

× 4. ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ตามหลักปรัชญาสากล ซึ่งกล่าวถึงสิทธิมนุษยชน ข้อที่ 1 กล่าวว่า " มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผลและมโนธรรม ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ " (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. 2527 : 1) ดังนั้น ในการติดต่อสัมพันธ์กับมนุษย์จึงควรกระทำด้วยความเคารพและตระหนักในศักดิ์ศรีของเขา ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร มีสถานภาพหรือฐานะอย่างไร บุคคลนั้นก็เป็นมนุษย์และเป็นมนุษย์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

× 3.5 คุณลักษณะหรือหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะหรือหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์นั้นเมื่ผู้กล่าวไว้หลายท่าน ซึ่งบางท่านก็มีหลักการสร้างที่เหมือน ๆ กัน หรือซ้ำ ๆ กัน จึงขอกล่าวเฉพาะที่สำคัญและเอื้อต่อการนำไปปฏิบัติในการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และการดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ดังนี้

ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : 6-10) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ เป็นคุณลักษณะและเป็นความสามารถที่เรียนรู้และพัฒนาได้ โดยการเรียนรู้และพัฒนาดังกล่าวจะต้องครอบคลุมองค์ประกอบพื้นฐาน 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ ได้แก่ การมองเห็นและยอมรับในคุณค่า ความสามารถความดีงามทั้งของตนเองและผู้อื่น พร้อมทั้งจะส่งเสริมแต่ละบุคคล ได้เติบโตงอกงามและพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบด้านการแสดงออก ได้แก่ การแสดงออกซึ่งความเข้าใจในตนเองและผู้

อื่น การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล

พรเทพ ช้อยหิรัญ (2532 : 35) มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง คุณลักษณะด้านจิตใจของบุคคล ที่ส่งเสริมให้บุคคลนั้นสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เหมาะสม ซึ่งจะทำให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น อย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

1. ความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น ได้แก่
 - 1.1 การเปิดเผยตนเอง
 - 1.2 การตระหนักรู้ในตนเอง
 - 1.3 การยอมรับตนเองและผู้อื่น
 - 1.4 การไว้วางใจบุคคลอื่น
2. ความสามารถในการสื่อสารให้สอดคล้องกับความรู้สึก และความต้องการของตนเอง และผู้อื่น
3. ความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ ได้แก่
 - 3.1 การข่มขี้มเข้มใจ การท้าทายผู้อื่น
 - 3.2 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
 - 3.3 การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น
 - 3.4 การให้ความเอาใจใส่ สนใจการกระทำและความรู้สึกของผู้อื่น
 - 3.5 การเป็นผู้รับฟังที่ดี
 - 3.6 การทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วยความเข้าใจอันดีต่อกัน

วัชรย์ ลิ้มทรงศักดิ์ (2525 : 67-68) ได้กล่าวถึงหลักมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. เราควรปรับปรุงบุคลิกภาพ ทัศนคติ และความประพฤติ
2. ต้องเข้าใจการติดต่อกับบุคคล
3. เป็นนักฟังนักพูดที่ดี
4. เอาใจเขามาใส่ใจเรา
5. เป็นคนขี้มเข้มใจ

สุชา จันทน์เอม (2525 : 74-76) กล่าวว่า วิธีสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่นนั้น เราต้องพยายามทำคนให้เป็นคนที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้แจ่มใส ร่าเริง ยิ้มง่าย
2. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
3. ยินดีรับฟังผู้อื่น
4. ตรงต่อเวลา
5. รักษาความลับ

วิริยเดช วิเชียรโชติ (2524 : 37-38) กล่าวว่า ผู้หวังสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นให้ได้ผลดี จะต้องกระทำตามในลักษณะ ดังนี้

1. สุภาพอ่อนโยน
2. รู้จักทักทาย ยิ้มแย้ม เป็นกันเอง
3. ให้ความสนใจ และเข้าใจผู้อื่น
4. เอาใจเขามาใส่ใจเรา
5. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พรวณราย ทวีพะยะประภา (2527 : 29-30) ได้กล่าวถึง บัญญัติสิบประการที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์มีดังนี้ คือ

1. การพูดทักทายผู้อื่น ยิ้มให้ผู้อื่น เรียกชื่อเขา
2. ให้ความเป็นมิตรช่วยเหลือ
3. พูดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ
4. มีความสนใจอย่างแท้จริงต่อผู้อื่น
5. มีความอ่อนน้อมต่อคำติชม
6. มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น
7. มีความกระตือรือร้นที่จะให้บริการผู้อื่น
8. มีอารมณ์ขัน
9. มีความอดทน
10. มีความกตัญญู

เสนอ อินทรสุขศรี (2524 : 21-22) กล่าวว่า การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นควรทำตัว ดังนี้

1. เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ
2. รู้จักถ่อมตัวและยกย่องชมเชยผู้อื่น
3. เป็นนักฟังที่ดี
4. รู้ว่าสิ่งใดควรพูดไม่ควรพูด
5. ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
6. เชื่อถือไว้วางใจผู้อื่น
7. เอาใจเขามาใส่ใจเรา
8. ร่วมทำงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

กิตติมา ปริติติลล (2532 : 294) กล่าวว่า การปฏิบัติเพื่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน มีดังนี้

1. ต้องสร้างตัวให้มีอารมณ์เป็นผู้ใหญ่ สุขุม ใจคอหนักแน่น ไม่เป็นทาสแห่งความกลัว ฟังตนเอง ไม่รุกรานใคร
 2. ปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสถานที่
 3. รู้จักจดจำสิ่งเกิด และเข้าใจคนทุกคน ทุกชั้น ทุกเพศ ทุกวัย
 4. รู้จักประนีประนอม และเสียสละเมื่อยามจำเป็น
 5. รู้จักหาเหตุผลและใช้เหตุผล
 6. มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยความรอบคอบ
 7. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีขึ้นต้องยึดวิธีการประชาธิปไตยเป็นหลัก มีความสัมพันธ์อย่างเสมอภาคทัดเทียม ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ เคารพและให้เกียรติความคิดเห็นของคนอื่น เคารพในสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น
 8. สร้างบรรยากาศอันดีและเป็นกันเอง ยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนของทุกคนที่ติดต่อด้วย
 9. เปิดโอกาสและให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น
- พรพรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย (2527 : 58-59) กล่าวถึง องค์ประกอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มที่ประมวลจากแนวคิดของนักบริหารและนักจิตวิทยา มีดังนี้

1. ต้องเชื่อความสามารถและมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. พร้อมที่จะช่วยเหลือกันเสมอ
3. มีการติดต่อสื่อสารที่ดี
4. รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ
5. รู้จักใช้กระบวนการในการทำงาน

อำนาจ สุวรรณศิริ (2530 : 1-8) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วย

1. เข้าใจตนเองและรู้จักตนเอง ทำให้สามารถปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้
2. บุคลิกภาพ การแสดงท่าที ถ้อยคำที่เหมาะสม มารยาทงดงาม
3. การให้ การให้ที่ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีก็คือ
 - 3.1 การให้ความรัก ความปรารถนาดีผู้อื่น
 - 3.2 การให้ความจริงใจ ให้ความสนใจต่อผู้อื่น
 - 3.3 การให้การยกย่อง และให้เกียรติ ให้ความเคารพต่อผู้อื่น
 - 3.4 การให้อภัย ให้ความรู้ ให้ความคิด ให้สติ ต่อผู้อื่น
 - 3.5 การให้กำลังใจ และความจริงใจ การให้ความยินดีต่อผู้อื่น
 - 3.6 การให้มิตรภาพ การให้บริการต่อผู้อื่น
 - 3.7 การให้ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น
 - 3.8 การให้ความช่วยเหลือตามควรแก่ผู้อื่น
 - 3.9 การให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อื่น
 - 3.10 การให้โอกาส ให้ขวัญ และให้กำลังใจ ให้การชมเชย ให้การสนับสนุนแก่ผู้อื่น
 - 3.11 การให้การข่มขี้มแจ่มใสต่อกัน ให้การทักทายที่ดี
4. การชมหรือการยกย่องผู้อื่น
5. มีบรรยากาศของการประสานประโยชน์ที่ดี ไม่ควรคิดแต่เรื่องของตนเอง ควรสนใจ

ความรู้สึกรักใคร่ของครอบครัว

วิจิตร อาวะกุล (2537 : 76-78) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) รูปร่างหน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว การพูดจา ทำให้รู้สึกว่าเป็นคนมีเสน่ห์
2. การมีท่าทางดี (Handsome) กิริยามารยาทเรียบร้อย พูดคุยสนุกสนาน มีอารมณ์ขัน

3. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) ทำตัวเป็นกันเอง
4. มีความอ่อนน้อม (Modesty)
5. การมีน้ำใจช่วยเหลือ (Helpful)
6. การให้ความร่วมมือ (Cooperation)
7. การมีความกรุณา (Kindness) เอื้อเฟื้อมีน้ำใจแก่ผู้ได้รับความทุกข์ยาก และ

คนทั่วไป

8. เป็นคนมีประโยชน์ (Contribution)
9. มีการสร้างสรรค์ (Constructive) ไม่ถ่วงหรือหน่วงเหนี่ยวความก้าวหน้าของผู้อื่น
10. การมีความกตัญญู (Good Emotion) การควบคุมอารมณ์และใช้ได้เหมาะสม
11. มีความกระตือรือร้น (Enthusiasm) เบิกบาน แจ่มใส ว่องไว กระฉับกระเฉง
12. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อการงาน คำพูด รักษาเวลา
13. มีความอดทน (Patient) ต่อความยากลำบาก กิริยาท่าทาง การกระทำ คำพูดที่

ไม่ติของผู้อื่น

14. มีความขยันขันแข็ง (Diligent) ขยันต่อการทำงานตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ
15. มีความพยายาม (Attempt) พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ
16. มีปัญญา (Intelligence) มีความแพรวพราวในการสร้างบรรยากาศความ

สัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สุรพงศ์ อำพันวงษ์ (2537 : 7) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล

ต่าง ๆ ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. จดจำชื่อของเพื่อนร่วมงานให้ได้
3. จดจำนิสัยใจคอของเพื่อนร่วมงาน
4. เป็นนักฟังที่ดี
5. ตรงต่อเวลา
6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
7. หลีกเลี่ยงการยกตนข่มท่าน

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงบทบาทของตัวเราที่มีความสำคัญต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

1. รู้จักบทบาทและสถานภาพของตนเองในปัจจุบัน รับผิดชอบต่องานในหน้าที่และทำอย่างดีที่สุด
2. พัฒนาตนเองอยู่เสมอ การสนใจใฝ่หาความรู้ในงานที่ปฏิบัติจะทำให้มีความคิดกว้างไกล
3. ต้องหัดประเมินและประมาณตัวเอง รับงานที่ตนมีความสามารถและทำได้ดี
4. ต้องช่วยตนเองหรือทำงานด้วยตนเองก่อน ไม่ควรโยนความผิดให้ผู้อื่นในส่วนของความรับผิดชอบในงานของตน
5. พึงเตือนใจตนเองเสมอว่า ต้องทำงานด้วยความขยัน ฉลาด มีไหวพริบ เสียสละ และอดทน

ประสิทธิ์ โชติภวณิชย์ (2525 : 67-74) ได้กล่าวถึงวิธีที่ทำให้บุคคลอื่นพอใจ ชอบเรา มีไมตรีจิตต่อเรา คือ

1. ยิ้ม ยิ้มเปิดเผยอย่างจริงใจ คือ ยิ้มที่กายภายนอกและยิ้มที่ใจ มีไมตรีจิต มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น
2. พูดน้อยฟังมาก พูดแต่เรื่องดี ๆ มีสาระ
3. เป็นนักฟังที่ดี ฟังด้วยความสนใจจริง ๆ
4. หมั่นชมเชยยกย่องบุคคลอื่นเมื่อเขาทำดี
5. หลีกเลี่ยงการพูดจาตำหนิเคียด คนทุกคนมีจุดอ่อน มีความบกพร่อง
6. หลีกเลี่ยงการจิกหน้า
7. หลีกเลี่ยงการโต้แย้ง ถกเถียง ทะเลาะในเรื่องไร้สาระ
8. จำชื่อนามสกุลคนแม่นยำ
9. กล่าวคำขอบคุณ ขอโทษ ติดปาก
10. รู้คุณค่า ทำดีให้ไม่มัวนวล
11. พยายามเห็นใจและให้อภัยเมื่อใครทำอะไรให้เราไม่พอใจ
12. เมื่อทำผิดจะรับผิดชอบอย่างเต็มที่

13. พยายามช่วยเหลือผู้อื่นเท่าที่จะทำได้

14. สุภาพอ่อนโยนต่อผู้อื่นอยู่เสมอ

กรมวิชาการ (2532 : 41) ได้สรุปลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีไว้ ดังนี้

1. สุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับคนอื่น
2. เข้าใจ เห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน มีเมตตากรุณา
3. มีความจริงใจต่อผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือด้วยความบริสุทธิ์ใจ
4. ชมเชยคนอื่นเสมอ ให้เกียรติผลงานของผู้อื่นมากกว่าดี
5. ไม่นินทาว่าร้าย ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งใด
6. เป็นคนยุติธรรม
7. รู้จักประนีประนอม
8. มีความมั่นใจในตัวเอง
9. รู้จักหาและใช้เหตุผล
10. ยกย่องความรู้และความริเริ่มของผู้อื่น

อัมพิกา ไกรฤทธิ (2522 : 13-15) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีว่า

1. จงยิ้มแย้มแจ่มใส
2. ใช้วาจาไพเราะ
3. ยกย่องชมเชยอย่างสุจริตใจ
4. เป็นนักฟังที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างจริงใจ

โสมนัดท์ บุญยัง (2532 : 26) ได้สรุปหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ควรปฏิบัติดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. พูดจาสุภาพ ใช้วาจาไพเราะ ทักทายพูดคุยกับผู้อื่น
3. เป็นผู้ให้
4. ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น
5. ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
6. ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

7. เป็นนักฟังที่ดี ยินดีรับฟังผู้อื่น
8. สนทนาในเรื่องที่ผู้อื่นสนใจ
9. รู้จักถ่อมตน รู้จักยกย่องชมเชยผู้อื่น
10. เชื่อถือไว้วางใจผู้อื่น
11. เอาใจเขามาใส่ใจเรา
12. เป็นคนตรงต่อเวลา
13. รักษาความลับ
14. มีความจริงใจ

จุลจักร โพนธ์ (2529 : 6) พบว่าการวัดบุคลิกภาพด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นประกอบ ด้วยพฤติกรรมหลายด้าน แต่พฤติกรรมที่จะวัดหาหรือการกระทำของนัก เรียนต่อเพื่อนขณะดำ เนิน กิจกรรมกลุ่ม สามารถวัดองค์ประกอบได้ดังนี้

1. ความใจกว้าง
2. ความเห็นอกเห็นใจ
3. การติดต่อสื่อสาร

จารุวรรณ เพ็ญสุข (2533 : 11-12) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมบ่งชี้ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งได้ยึดแนวทางโดยอาศัยรูปแบบพุทธมนุษยสัมพันธ์อันเป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่บุคคลสามารถ นำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานได้ คือ สังคหวัตถุ 4 ดังนี้

ทาน เป็นการแบ่งปันสิ่งของของตนให้แก่ผู้สมควรแก่การให้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความมีใจกว้าง

ปิยวาจา คือ การเจรจาอ่อนหวาน ทำให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์และเกิดความพึงพอใจ ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับพฤติกรรมด้านการติดต่อสื่อสาร

อิตถจริยา คือ การประพฤติตนในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง บุคคลอื่นและสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความรับผิดชอบ

สมานัตตตา คือ ความเป็นคนเสมอตนเสมอปลาย ไม่ถือตัว ไม่เย่อหยิ่งจองหอง ประพฤติตนให้เป็นที่รักใคร่นับถือแก่บุคคลทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดง

ออกมาของบุคคลในด้านความเห็นอกเห็นใจ

โรเจอร์ (วัชรวิ จูธรรม. 2525 : 56-62 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. n.d) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์ที่ดีขึ้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยคน การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาตนเอง ดังนี้

1. มีทัศนคติต่อตนเองว่า ตนเป็นคนที่มีคุณค่าควรแก่การไว้วางใจ น่าเชื่อถือ และมีความมั่นคง เช่น ตรงต่อเวลา รักษาคำพูด ไม่เปิดเผยความลับของผู้อื่น เป็นต้น
2. สามารถสื่อความหมายให้ตรงกับความรู้สึกนึกคิด โดยเริ่มต้นจากการฝึกตนเองให้มีความรู้สึกไวต่อความต้องการของผู้อื่น และในขณะเดียวกันก็ยอมรับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง
3. ปลอยใจให้มีความรู้สึกคล้อยตามผู้อื่นไปในทางที่ดี เช่น ซาบซึ้งในความใส่ใจความน่ารักน่าสนใจของผู้อื่น ใส่ใจต่อความน่าเคารพของผู้อื่น มีความอบอุ่นใจที่อยู่ใกล้ชิดกับคนอื่น ๆ เป็นต้น
4. มีจิตใจเข้มแข็ง เป็นตัวของตัวเอง ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์ ขณะเดียวกันก็เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นด้วย
5. เคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นคนของผู้อื่น คือมั่นใจว่าผู้อื่นไม่ต้องพึ่งพิงเราตลอดไป และตัวเราก็อพร้อมที่จะปล่อยให้เขาเป็นในสิ่งที่เขาอยากจะเป็น ไม่บีบบังคับให้ผู้อื่นตัดสินใจตามเรา
6. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา คือพยายามเข้าใจผู้อื่นให้มากที่สุด
7. ยอมรับผู้อื่นในทุกอากัปกิริยาที่เขาแสดงต่อเรา
8. ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมที่จะลดทอนที่ผลประโยชน์ความรู้สึกของผู้อื่น
9. ไม่ประเมินหรือตัดสินบุคคลที่เราติดต่อสัมพันธ์ แต่แสดงความคิดเห็นต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในลักษณะของเหตุและผลของการกระทำ
10. มีความเชื่อมั่นว่าทุกคนพัฒนาได้

แอดเลอร์ (Adler. 1929) ใช้คำว่า " ความสนใจสังคม " (Social Interest) แทนคำว่า " มนุษยสัมพันธ์ " บุคคลที่มีความสนใจทางสังคมตามทัศนะของ แอดเลอร์ หมายถึง บุคคลที่สนใจในความสนใจของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี ชอบสังคม ชอบให้ความร่วมมือ

สอดคล้องกับแกรนดอลล์ (Grandall. 1981) กล่าวว่า ลักษณะที่ถือว่าเป็นลักษณะ

ความสนใจสังคมที่บุคคลปกติส่วนใหญ่มีคือ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น มีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีความใจกว้าง รู้จักเกรงใจ มีคุณภาพ น่านับถือและเป็นผู้ที่รู้จักการให้อภัยผู้อื่น

คำกล่าวของ แอดเลอร์สอดคล้องกับมาสโลว์ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ที่สามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างยาวนานได้ คือ ผู้ที่บรรลุสัจจการแห่งตน (Self - Actualization) แล้ว ซึ่ง คอรัซินและมาร์เซลล์่า (Corsini and Marsella. 1983 : 377-382) กล่าวว่า บุคคลที่บรรลุสัจจการแห่งตนคือ บุคคลที่ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความต้องการที่ตนขาดแคลนอยู่ แต่จะมุ่งไปข้างหน้าอย่างสร้างสรรค์ เช่น การมุ่งไปที่ความจริง ความงาม ความซื่อสัตย์ ความสัมพันธ์ที่ดีและสันติภาพ ความอิสระเสรี และความเป็นตัวของตัวเอง การยอมรับตัวเองและผู้อื่น และมีความสนใจสังคม เป็นต้น

ฮันท์ (Hunt. 1958 : 146-147) กล่าวถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ว่าควรปฏิบัติ ดังนี้

1. จงเอาใจใส่อย่างแท้จริงต่อผู้อื่น
2. มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น
3. จงเป็นผู้มีกิริยามารยาทและความประพฤติน่ารัก
4. ทำความเข้าใจกับกลุ่มบุคคล และอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น
5. ให้ความเคารพในความเห็น ความรู้สึก และความสามารถของบุคคลอื่น
6. ให้ความร่วมมือในฐานะสมาชิกของสังคมและพยายามประสานความสัมพันธ์อันดี

ของสังคมเอาไว้

7. พยายามพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งพฤติกรรม ความเชื่อ ระเบียบประเพณีและสิทธิต่าง ๆ ที่ดี และมีความชอบธรรมของสังคมเอาไว้

ซาสส์ (Sasse. 1978 : 115-121) กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ 4 ขั้นตอนคือ

1. เป็นกันเอง
2. เปิดเผยตัวเอง
3. เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
4. สนองความต้องการ

จอห์นสัน (Johnson. 1986 : 7-8) กล่าวถึง ทักษะในการเสริมสร้างความสัมพันธ์

ดังนี้

1. รู้จักและไว้วางใจซึ่งกันและกัน
2. ติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง
3. ยอมรับและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
4. การแก้ไขข้อขัดแย้งและการแก้ปัญหาลมสัมพันธ์

เบลและเคลลี่ (Bell and Daly. 1984 : 91-115) ได้ศึกษาวิธีการที่จะเข้ากับผู้อื่นหรือวิธีการที่ทำให้เป็นที่ชื่นชอบของผู้อื่น ซึ่งสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว (Altruism)
2. เป็นผู้นำ (Assume Control)
3. ทำตนเสมอภาค เหมือนหรือเท่าเทียมกันกับผู้อื่น (Assume Equality)
4. ทำตัวตามสบายง่าย ๆ (Comfortable Self)
5. เป็นผู้ตาม (Concede Control)
6. รักษา มารยาทในการพูด (Conversational Rule - Keeping)
7. เป็นคนคล่องแคล่ว กระตือรือร้น (Dynamism)
8. กล้าเข้าสู่สังคม (Elicit Other's Disclosures)
9. ระวัง สนุกสนาน (Facilitate Enjoyment)
10. ทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเขาคือคนสำคัญ (Inclusion of Other)
11. เป็นกันเอง (Influence Perceptions of Closeness)
12. เป็นผู้ฟังที่ดี (Listening)
13. สนใจผู้อื่น (Nonverbal Immediacy)
14. เปิดเผยตนเอง (Openness)
15. มองโลกในแง่ดี (Optimism)
16. เป็นตัวของตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง (Personal Autonomy)
17. ทำท่าทางและการแต่งกายดี (Physical Attractiveness)
18. เป็นคนที่น่าสนใจน่ารู้จัก (Present Interesting Self)
19. เป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม (Reward Association)

20. แสดงมโนภาพแห่งตน (Self - Concept Confirmation)
21. จัดตารางเวลาในการเข้าสังคมของตนเอง (Self - Inclusion)
22. ไวต่อความรู้สึกผู้อื่น (Sensitivity)
23. คล้อยตามผู้อื่น (Similarity)
24. สนับสนุนช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น (Supportiveness)
25. เป็นคนที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้ (Trustworthiness) เน้นที่ความรับผิดชอบ

นำเชือก ยูนิธรรม เสียสละ ซื่อสัตย์และจริงใจ โดยคู่ที่ความเชื่อ พฤติกรรมที่สมจริง การทำอย่างสม่ำเสมอเป็นธรรมชาติตลอดเวลา

✓ จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ สามารถสรุปบุคคลต่าง ๆ ที่กล่าวถึง คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 สรุปบุคคลที่กล่าวถึงคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์จากการศึกษาค้นคว้า

✓

คุณลักษณะ	บุคคล
ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ	พรณราย ทวีพะประภา Adler
ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการควบคุมตนเอง	Sasse
ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการควบคุมตนเอง	ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เดียวกุล Corsini & Marsella Johnson
ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ	เสนอ อินทรสุขศรี อัมพิกา ไกรฤทธิ จุลจักร โนนพันธ์ Grandall
ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการควบคุมตนเอง	พรเทพ ช้อยหิรัญ วัักษ์ ลิ้มทรงศักดิ์ วิบูลย์ วิเชียรโชติ อำนาจ สุวรรณศิริ กรมวิชาการ

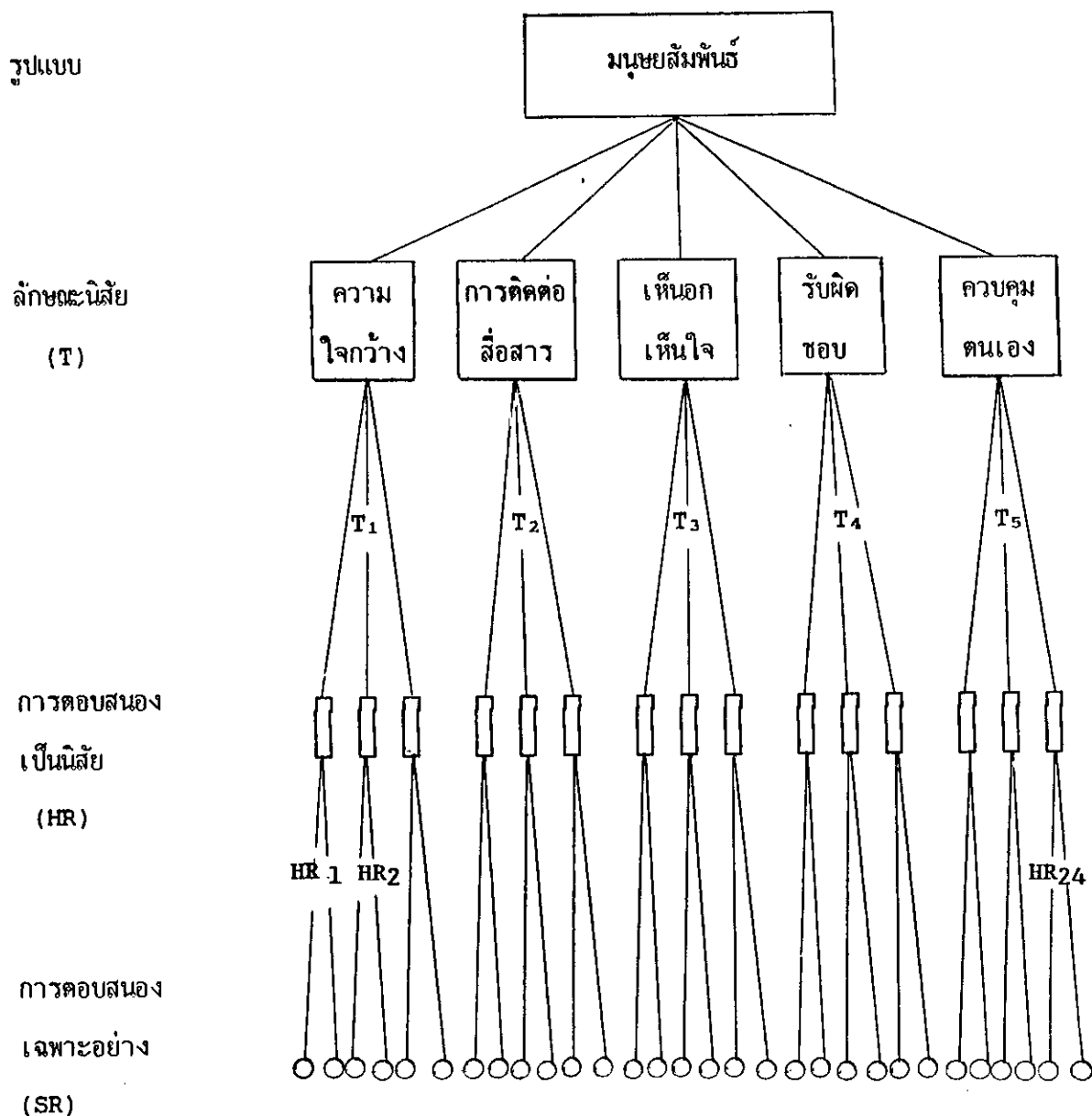
ตาราง 2 (ต่อ)

คุณลักษณะ	บุคคล
ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความรับผิดชอบ	สุชา จันทน์เอม พรเทพ ศิริวรรณบุญ ประสิทธิ์ โชติกวนิชย์ โสฬส บัญ จาวรรณ เพ็ญสุข Hunt
ด้านความใจกว้าง ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการควบคุมตนเอง	กิตติมา ปรีดีดิลก วิจิตร อาวะกุล Roger Bell & Daly

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคัดเลือกคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ควรเป็นลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ 5 ด้านคือ

1. ด้านความใจกว้าง
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร
3. ด้านความเห็นอกเห็นใจ
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านการควบคุมตนเอง

ซึ่งสามารถสร้างแบบจำลองเชิงทฤษฎีของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยอาศัยทฤษฎีโครงสร้างของบุคลิกภาพของกิลฟอร์ดและทฤษฎีการจัดระบบบุคลิกภาพของไอแซกส์ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แบบจำลองเชิงทฤษฎีของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

จากแบบจำลองเชิงทฤษฎีของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ นิยามและลักษณะพฤติกรรมทางด้านมนุษยสัมพันธ์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

T₁ ลักษณะนิสัย 1 : ความใจกว้าง

- HR₁ การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่
- HR₂ การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน
- HR₃ การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
- HR₄ การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น
- HR₅ การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม
- HR₆ การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจในความคิดและการกระทำของผู้อื่น

T₂ ลักษณะนิสัย 2 : การติดต่อสื่อสาร

- HR₇ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- HR₈ มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี
- HR₉ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น
- HR₁₀ มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน
- HR₁₁ มีจิตใจดีธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

T₃ ลักษณะนิสัย 3 : ความเห็นอกเห็นใจ

- HR₁₂ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น
- HR₁₃ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
- HR₁₄ ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- HR₁₅ สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น

T₄ ลักษณะนิสัย 4 : ความรับผิดชอบ

- HR₁₆ ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- HR₁₇ การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงานและภาระหน้าที่
- HR₁₈ การอดทนต่อการเหน็ดเหนื่อยความยากลำบากในการทำงาน
- HR₁₉ การตรงต่อเวลา

HR₂₀ การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา

T₅ ลักษณะนิสัย 5 : การควบคุมตนเอง

HR₂₁ เข้าใจตนเอง

HR₂₂ มีเหตุผล

HR₂₃ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

HR₂₄ มีอารมณ์มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางสังคม

4.1 ลักษณะโดยทั่วไปของสังคมชนบทและสังคมเมืองของไทย

ลักษณะสังคมชนบท

1. ความสัมพันธ์ของคนในสังคมชนบท จะเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมนิคม และลักษณะของสังคมชนบทเป็นสถาบันเบ็ดเสร็จ (All Inclusive Institution) คือหน่วยการผลิตและบริโภค (Consumption and Production Unit) เป็นหน่วยของการปกครองกล่าวคือ มีพ่อทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองสมาชิกภายในครอบครัว และเป็นหน่วยของการศึกษา และพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ให้การฝึกฝนอาชีพ ตามแบบฉบับเดิมของครอบครัว และใช้บ้านเรือนในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

2. สังคมชนบทจะมีความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น เชื่อโชคลาง ภูติผีต่าง ๆ ซึ่งความเชื่อนี้จะมาจากสภาพความผูกพัน ใกล้ชิดกับธรรมชาติ

3. วัดเป็นสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวชนบท ชีวิตของคนชนบทไทยจะผูกพันกับวัดและแม้ในปัจจุบันวัดก็ยังทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน เช่น มีการจัดตั้งโรงเรียนต่าง ๆ ในวัดเพื่อสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดา

4. ลักษณะครอบครัวในชนบทจะเป็นครอบครัวขยาย (extended Family) ลักษณะครอบครัวในชนบทจะมีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวอยู่เป็นจำนวนมาก

5. สังคมชนบทมีอัตราการเกิดสูง

6. สังคมชนบทมีการยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม (Traditional

Conservation) และในบางครั้งก็มีลักษณะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงใหม่ (Resistance to change)

7. การควบคุมสังคม(Social Control) มักอาศัยตัวบุคคลเช่น การชู้ชบ นินทา กัน และการควบคุมสังคมในชนบทนั้นมักเป็นไปในลักษณะไม่มีแบบแผน (Informal)

ลักษณะสังคมเมือง

1. ความสัมพันธ์ของคนในเมือง เป็นความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (Secondary Relationship) ความสัมพันธ์แบบนี้เป็นความสัมพันธ์ ซึ่งมีการติดต่อกันตามระเบียบแบบแผนหรือ กฎเกณฑ์ที่คงไว้ ผู้คนในเมืองจะรู้จักกันแบบผิวเผิน และปราศจากความจริงจังต่อกัน

2. ลักษณะของคนภายในเมือง จะมีความแตกต่างในการประกอบอาชีพ สภาพของเมืองยังซับซ้อน (Complex) มากขึ้นเท่าใด ลักษณะความแตกต่างในการประกอบ อาชีพจะมีมากขึ้นเท่านั้น

3. ลักษณะครอบครัวในเมือง เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) เนื่องจากค่าครองชีพในเมืองสูงตลอดจนลักษณะสังคมเมืองเป็นลักษณะตัวใครตัวมันจึงนิยมแยกกันอยู่ และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อย

4. มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) รวดเร็ว เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยี ดังนั้นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใน เมืองจึงกลายเป็นแบบแผนในการปฏิบัติของคนในชนบทในหลาย ๆ ด้าน

5. มีความแตกแยกในครอบครัว (Family Disorganization) มากกว่า ในชนบทอันเนื่องมาจาก การประกอบอาชีพนอกบ้าน มีเวลาปะกักันน้อย เนื่องจากต้องดิ้นรนต่อสู้ กับค่าครองชีพที่ค่อนข้างสูง ดังนั้นจึงเกิดปัญหาดังกล่าว

6. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นน้อย เนื่องจากการติดต่อสัมพันธ์กันของคนในเมือง เป็นแบบทุติยภูมิ และสภาพของการแข่งขันกันทำให้ผู้คนในเมืองเป็นผู้มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น (สุธรรม ชาติะสิงห์และอศุลย์ ดันประยูร. 2524 : 145-150)

4.2 การขยายตัวของกรุงเทพมหานคร

การขยายตัวของกรุงเทพมหานครเป็นไปตามทฤษฎี Multiple Nuclei

กล่าวคือ มีศูนย์กลางอยู่หลายแห่ง (nucleus) เช่น ในสมัยก่อน ๆ นั้น ศูนย์การค้าของ กรุงเทพฯ อยู่ ณ บริเวณบางลำพู สะพานหันและบางรัก ครั้นเมื่อบริเวณดังกล่าวเจริญเต็มที่ ไม่สามารถขยายออกไปได้อีกก็เกิดศูนย์กลางขึ้นอีกหลายแห่ง เช่น พหลโยธิน ราชประสงค์ ประตูนํ้าและสะพานควาย เป็นต้น (อานนท์ อากาภิรม. 2515 : 233-234)

4.3 การแบ่งเขตกรุงเทพมหานคร

แม้ว่ากรุงเทพฯ จะเป็นเมืองหลวงของประเทศไทยมานานกว่าสองร้อยปี แต่บางเขตของกรุงเทพฯ ก็ไม่มีลักษณะเป็นเมืองโดยสมบูรณ์ กล่าวคือ ยังคงมีสภาพเป็นชนบท (rural) อยู่บ้าง ซึ่งอาจแบ่งเขตพื้นที่ของสังคมกรุงเทพฯ ในปัจจุบันออกได้เป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. เขตชั้นในหรือเขตในเมือง (urban area) มีทั้งหมด 18 เขต ได้แก่ เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง เขตดินแดง เขตคลองเตย เขตจตุจักร เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางกอกใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งของสถานประกอบการธุรกิจการค้าและการอุตสาหกรรม ตลอดจนย่านอันเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการต่าง ๆ ซึ่งมีพลเมืองอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น
2. เขตชั้นกลางหรือเขตชานเมือง (suburban area) มีทั้งหมด 14 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา เขตพระโขนง เขตประเวศ เขตสวนหลวง เขตบางเขน เขตดอนเมือง เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าว เขตบึงกุ่ม เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตภาษีเจริญ เขตจอมทอง เขตราชบุรีบูรณะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาณาบริเวณรอบนอกของเขตในเมืองซึ่งประชาชนอาศัยอยู่บางเบากว่าเขตในเมือง ย่านธุรกิจการค้า และการอุตสาหกรรมก็น้อยกว่าในเขตเมือง สิ่งที่น่าสังเกตก็คือว่า ในปัจจุบันนี้ เขตชานเมืองบางแห่งกำลังกลายสภาพเป็นเขตในเมือง เพราะการขยายตัวของย่านธุรกิจการค้า ทำให้ประชาชนอาศัยกันอยู่หนาแน่นกว่าเดิม อีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้ขยับขยายออกไปตั้งในบริเวณเขตชานเมืองและบริเวณเขตชนบทเพิ่มมากขึ้น เพราะราคาที่ดินในเขตในเมืองมีราคาสูงมาก เจ้าของสถานประกอบการอุตสาหกรรมจึงสร้างโรงงานของตนขึ้นในเขตชานเมืองและในเขตชนบทบางแห่ง
3. เขตชั้นนอกหรือเขตชนบท (rural area) มีทั้งหมด 6 เขต ได้แก่

เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตบางขุนเทียน เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม ซึ่งเป็นพื้นที่บางส่วนของกรุงเทพฯ ถัดเขตชานเมืองออกไป พลเมืองที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่นี้ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบทของสังคมไทย

จากการศึกษาลักษณะทางสังคมของกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่า ลักษณะทางสังคมที่แตกต่างกันจะส่งผลถึงควมมีมนุษยสัมพันธ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ต่างกัน คือ เขตชั้นใน และเขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

จินตนา ทองย้อย (2525 : 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งอยู่ที่สถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายรุ่นใหญ่ จำนวน 351 คน เครื่องมือที่ใช้วัดเป็นแบบวัดบุคลิกภาพ พบว่า องค์ประกอบทางบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายมี 10 องค์ประกอบ คือ ด้านการฝ่าฝืนและระเบียบข้อบังคับของสังคม ด้านการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ ด้านความไม่มั่นใจในตนเอง ด้านความขัดแย้งในสังคม ด้านการไม่รับผิดชอบในการทำงาน ด้านความอาฆาตแค้น ด้านความไม่มีจุดหมายในชีวิต ด้านการกระทำผิดพลาด ด้านการไม่สำนึกในความผิด และด้านการเก็บตัว

สมนึก คูเมือง (2527 : 88-89) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวน 356 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออม 56 สถานการณ์ พบว่า องค์ประกอบค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมมี 2 องค์ประกอบ คือ การประหยัดและออมสิ่งต่าง ๆ กับความสำนึกในคุณค่าของการประหยัดและออม

ประชา ผ่องใส (2530 : 233-237) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 887 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามบุคลิกภาพความเป็นไทย แบบมาตราส่วนประมาณค่า พบว่า องค์

ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบุคลิกภาพความเป็นไทยได้ 28 องค์ประกอบ นักเรียนชายมี 30 องค์ประกอบ นักเรียนหญิงมี 31 องค์ประกอบ นักเรียนที่นับถือศาสนาพุทธมี 30 องค์ประกอบ นับถือศาสนาอิสลามมี 30 องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทนา เลือดกรุงศรี (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นครูที่สอนใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 963 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวัดความทันสมัยด้านจิตใจที่สร้างตามแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ตจำนวน 56 คน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8813 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครูมี 8 องค์ประกอบ คือ มองโลกในแง่ดี ให้ความสนใจสังคม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดไขกลาง ยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ มีลักษณะประชาธิปไตย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และยอมรับบทบาทสตรี

อัจฉรา ลักษณะลันต์ (2534 : 53-54) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสามัคคีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เลือกมาโดยการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 1,334 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 4 มาตรา ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .8628 ผลจากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความสามัคคีมี 8 องค์ประกอบ คือ การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นผู้สร้างความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ การมีมนุษยสัมพันธ์รับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพในเหตุผลของคนส่วนใหญ่ รักหมู่คณะมีใจหวังดีช่วยเหลือหมู่คณะ และไม่แบ่งเป็นพวกเขาพวกเรา

จรุงศักดิ์ บุญฤทธิ์ (2536 : 72-74) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบความสันโดษ ตามหลักพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสันโดษในรูปของสถานการณ์ 45 สถานการณ์ พบว่า องค์ประกอบความสันโดษมี 3 องค์ประกอบ คือ มีความพอใจตามได้ มีความพอใจตามกำลังและมีความพอใจตามควร การเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงพบว่า องค์ประกอบ 1(มีความพอใจตามได้) กับองค์ประกอบ 3(มีความพอใจ

ตามสมควร) นักเรียนหญิงมีคะแนนองค์ประกอบสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในองค์ประกอบ 2 (มีความพอใจตามกำลัง) พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการเปรียบเทียบคะแนนองค์ประกอบของนักเรียนที่เรียนแผนการเรียน วิทยุ - คณิต กับการเรียนศิลป์ - ภาษา พบว่า ในองค์ประกอบ 1 (มีความพอใจตามได้) กับองค์ประกอบ 3 (มีความพอใจตามสมควร) นักเรียนที่เรียนแผนการเรียนวิทยุ - คณิต มีคะแนนองค์ประกอบสูงกว่านักเรียนที่เรียนแผนการเรียนศิลป์ - ภาษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในองค์ประกอบ 2 (มีความพอใจตามกำลัง) พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิตดา นาคศิริเจริญสุข (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนักอ่านที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 924 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างเข้าใจ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามวัดคุณลักษณะความเป็นนักอ่านที่ดี พบว่า องค์ประกอบของความเป็นนักอ่านที่ดีมี 5 องค์ประกอบ คือ การเก็บรวบรวมสาระสำคัญจากการอ่าน มีเจตคติที่ดีในการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้จากการอ่าน มีลักษณะท่าทางที่ถูกต้องจากการอ่าน และมีวิจารณญาณในการอ่าน และยังพบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงมีค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบด้านการเก็บรวบรวมสาระสำคัญจากการอ่าน ด้านมีเจตคติที่ดีในการอ่าน ด้านมีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้จากการอ่าน และด้านมีวิจารณญาณในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ส่วนค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบ 4 ด้านมีลักษณะท่าทางที่ถูกต้องในการอ่านนั้น นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงมีไม่แตกต่างกันกับนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบทำให้สามารถจับกลุ่มตัวแปรย่อย ๆ ออกมาเป็นคุณลักษณะ (Trait) ที่ทำให้มองเห็นส่วนประกอบหรือโครงสร้างของคุณลักษณะได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อจะได้ทราบส่วนประกอบหรือโครงสร้างของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ว่าประกอบไปด้วยด้านใดบ้าง

✓ ๘.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์

✓ ๘.๑ งานวิจัยภายในประเทศ

✓ สุณีย์ ชุ่มจิต (2523 : 72-76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย " ชีวิตในบ้าน " ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนวัดเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนเมืองราชบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 132 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการแสดงบทบาทสมมุติมีทัศนคติค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ

✓ ศรีกลยา รักษาสิทธิ์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้เป็นนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ทำรายงานถึงสภาพปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของตนเพื่อให้ประกอบการศึกษาวิชามนุษยสัมพันธ์ ในระหว่างปี พ.ศ.2522-2524 จำนวน 90 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่มีปัญหา จะมีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีลักษณะเพื่อนร่วมงานที่ไม่มีปัญหา และยังพบว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบอัตตาธิปไตยและเสรีนิยม มีปัญหามนุษยสัมพันธ์มากกว่าหน่วยงานที่มีการบริหารของผู้นำแบบประชาธิปไตย

✓ พลวัฒน์ มหาทุมะรัตน์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนโรงเรียนศรีศักดิ์สุวรรณาวิทยา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2528 จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนามนุษยสัมพันธ์สูงขึ้นกว่าเดิม

✓ จุลจักร โนนพันธ์ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดสร้างสรรค์ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้เกมและวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้การอภิปราย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนสุวรรนสุทธธารามวิทยา แขวงบางซื่อ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 45

คน ผลการวิจัยพบว่า ความมีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

✓ ชูชัย สมิทธิไกร และสมชาย เตียวกุล (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2528 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติส่วนบุคคลเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกมนุษยสัมพันธ์และแบบสอบถามปลายเปิด พบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกมนุษยสัมพันธ์มีทัศนคติที่ดีต่อการฝึกอบรมและได้รับประโยชน์อย่างมากจากการฝึกมนุษยสัมพันธ์

✓ กัดฉิภา นิลวงศ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2529 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ กรรณิการ์ ชาติมนตรี (2533 : 139) ได้เปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษและมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาที่มีมนุษยสัมพันธ์แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนตามคู่มือครู

✓ 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

✓ เกลส (Glaess. 1966 : 113-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหอพักหญิงของวิทยาลัย กลุ่มทดลองจำนวน 9 คน ถูกเลือกโดยใช้วิธีสังเกตและเป็นผู้ร่วมงานในหอพักและเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินโปรแกรมต่าง ๆ ในหอพัก ส่วนกลุ่มควบคุมจำนวน 9 คน เลือกโดยการลงมติจากเพื่อน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมซึ่งสร้างขึ้นเพื่อให้ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองมีการเพิ่มในด้านความเป็นมิตร ทัศนคติในด้านบวกต่อเพื่อน มีความพอใจในการใช้ชีวิตปัสุดท้ายในมหาวิทยาลัย การมีส่วนร่วมในกลุ่มใหญ่และการแสดงถึงบุคลิกที่ไม่คุ้นเคยกับบุคคลอื่นลดลง

✓ คอนเนอร์ (Conner. 1968 : 477-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความเจริญในการเข้าใจตนเองและคนอื่นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน ซึ่งได้รับคำแนะนำแนะแนวกิจกรรมในห้องเรียน แบบฝึกหัดและการสอนตามปกติ ส่วนกลุ่มควบคุม จำนวน 43 คน ได้รับการสอนตามปกติ พบว่า กลุ่มทดลองมีทัศนคติในด้านบวกต่อผู้อื่น และมีความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น

✓ ชูด์ท์ (Shoudt. 1976 : 2754-A) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมุติมีนิสัยเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

✓ เวบบ์ (Webb. 1978 : 7248-A) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนเป็นรายบุคคลและกลุ่มย่อยโดยศึกษาจากผู้เรียนคณิตศาสตร์ ได้ผลสรุปว่า การเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถของนักเรียน และความสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม

✓ วิลเลียมและโรนาลด์ (William and Ronald. 1984 : 63) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับ 9 - ระดับ 12 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้เป็นกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

✓ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์จะเห็นว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำงานและการดำเนินชีวิต ดังนั้นเยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ แต่จากการรวบรวมคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ นักวิชาการ นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ไว้หลายลักษณะ ซึ่งคล้ายคลึงกันบ้างและแตกต่างกันบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบ เพื่อจะได้ทราบว่าในการส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์นั้นต้องส่งเสริมในด้านใดบ้าง และคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบครั้งนี้มี 5 ด้าน คือ

1. ด้านความใจกว้าง
2. ด้านการติดต่อสื่อสาร
3. ด้านความเห็นอกเห็นใจ
4. ด้านความรับผิดชอบ
5. ด้านการควบคุมตนเอง

๙ สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร
มีองค์ประกอบ มากกว่า 1 องค์ประกอบ

/ บทที่ 3

✓ วิธิดำเนินการศึกษาครั้งนี้ว่า

✧ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 427 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 37,879 คน

✧ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และการวิเคราะห์องค์ประกอบควรใช้กลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป (ส.ว.สนา ประมวลพถกษ. ม.ป.ป.: 14) ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,164 คน ดังนี้

ขั้นที่ 1 แบ่งเขตพื้นที่ของกรุงเทพมหานครออกเป็น 2 เขต คือ เขตชั้นในและเขตชั้นนอก

ขั้นที่ 2 สุ่มสำนักงานเขตจากพื้นที่เขตชั้นใน และเขตชั้นนอก ขึ้นละ 50 และ 60 % โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ 9 และ 4 สำนักงานเขตตามลำดับ รวมเป็น 13 สำนักงานเขต

ขั้นที่ 3 แบ่งการสุ่มออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สุ่มโรงเรียนจากสำนักงานเขตที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย สำนักงานเขตละ 1 โรงเรียน ได้ทั้งหมด 13 โรงเรียน

ส่วนที่ 2 สุ่มโรงเรียนจากพื้นที่เขตชั้นใน และเขตชั้นนอก อย่างละ 1 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ได้ทั้งหมด 2 โรงเรียน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม ดังรายละเอียดในตาราง

✓ ตาราง 3 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามโรงเรียน

เขต	สำนักงานเขต	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
			ทดสอบครั้งที่ 1	ทดสอบครั้งที่ 2
ชั้นใน	พระนคร	ราชบพิธ		80
	บางรัก	วัดแก้วแจ่มฟ้า		29
	ดุสิต	เบญจมบพิตร		90
	บางซื่อ	วัดส่วยทอง		65
	ดินแดง	สามเสนนอก		129
	ราชเทวี	วัดศิंहสวาม		48
	ธนบุรี	วัดประยูรวงศ์		35
	คลองสาน	วัดเศวตฉัตร		62
		*วัดสุทธาวาม	70	-
	บางกอกใหญ่	วัดท่าพระ		70
ชั้นนอก	มีนบุรี	มีนบุรี		240
		* วัดบำเพ็ญเหนือ	70	-
	ตลิ่งชัน	วัดรัชฎาธิฐาน		52
	หนองแขม	วัดม่วง		45
	บางขุนเทียน	บางขุนเทียนศึกษา		219
รวม			140	1,164

หมายเหตุ * ทดสอบเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม

✓ วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร
2. ศึกษาทฤษฎี ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ที่มีคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ 5 ด้าน มีทั้งหมด 24 ตัวแปร
3. นำโครงสร้างทางทฤษฎีของกิลฟอร์ด และไอแซกส์มาจำลองเพื่อเป็นแนวในการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ / ดังภาพประกอบ 3 และเขียนนิยามเชิงปฏิบัติการตามคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (รายละเอียดในหน้า 42 - 44)
4. เขียนข้อคำถามวัดพฤติกรรมในนิยามเชิงปฏิบัติการที่แสดงถึงการมีคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ในแต่ละคุณลักษณะ

×4.1 ลักษณะของแบบสอบถามที่สร้าง เป็นลักษณะข้อความซึ่งมีทั้งข้อความทางบวก และข้อความทางลบที่ถามถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน 24 ตัวแปร ข้อความที่สร้างขึ้นเพื่อวัดพฤติกรรมที่ตอบสนองเป็นนิสัย (Habitual Responses : HR) พฤติกรรมหรือตัวแปรละ 7-12 ข้อ จำนวน 212 ข้อ

✓4.2 การให้คะแนนแต่ละข้อ มีน้ำหนักเป็น 0,1 โดยให้คะแนนดังนี้

ข้อความทางบวก	ใช่	ให้	1	คะแนน
	ไม่ใช่	ให้	0	คะแนน
ข้อความทางลบ	ใช่	ให้	0	คะแนน
	ไม่ใช่	ให้	1	คะแนน

✓ 5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดในหน้า 142) เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบ

๖6. ทดสอบครั้งที่ 1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นพฤติกรรม(HR) หรือตัวแปรละ 6-7 ข้อ จำนวน 145 ข้อ ไปสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน

๖7. วิเคราะห์แบบสอบถามครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูง และกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ จำนวนกลุ่มละ 25 เปอร์เซนต์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แล้วทดสอบโดยใช้การทดสอบที (t-test) เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบหาค่าอำนาจจำแนก ผลปรากฏว่า มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์ ($t < 1.75$) จำนวน 31 ข้อ ข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป จำนวน 114 ข้อ (ภาคผนวก ก)

๖8. คัดเลือกข้อความที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้ทดสอบครั้งที่ 2 โดยคัดเลือกพฤติกรรม (HR) หรือตัวแปรละ 3 ข้อ จำนวน 72 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.87 ถึง 7.00 ดังนั้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบ แต่ละตัวแปรจะมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน

๖9. ทดสอบครั้งที่ 2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกและปรับปรุงจากการทดสอบครั้งที่ 1 จำนวน 72 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,164 คน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

รายละเอียดจำนวนข้อคำถามที่สร้างและคัดเลือกมาใช้ในการวิจัยในแต่ละตัวแปรตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนข้อคำถามที่สร้างและคัดเลือกมาใช้ในการวิจัย จำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	จำนวน			
	ข้อที่สร้าง	ข้อที่หาคุณภาพ	ข้อที่มีคุณภาพ	ข้อที่ใช้ในการวิจัย
1	7	6	5	3
2	9	6	4	3
3	12	6	4	3
4	8	6	5	3
5	7	6	5	3
6	9	6	4	3
7	12	7	3	3
8	8	6	3	3
9	9	6	4	3
10	10	6	4	3
11	7	6	5	3
12	10	6	6	3
13	7	6	6	3
14	9	6	4	3
15	8	6	5	3
16	8	6	6	3
17	9	6	5	3
18	7	6	5	3
19	9	6	5	3
20	7	6	6	3

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน			
	ข้อที่สร้าง	ข้อที่หาคุณภาพ	ข้อที่มีคุณภาพ	ข้อที่ใช้ในการวิจัย
21	9	6	6	3
22	12	6	6	3
23	9	6	3	3
24	10	6	5	3
รวม	212	145	114	72

10. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยวิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ใช้สูตร KR - 20 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.8653

11. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

11.1 วิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เพื่อศึกษาว่าคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกี่องค์ประกอบ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในข้อ 9 มาใช้ในการวิเคราะห์

11.2 คัดเลือกจำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) เท่ากับหรือมากกว่า 1

11.3 คัดเลือกข้อความที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับหรือมากกว่า 0.30 และจำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีอย่างน้อย 3 ตัวแปรขึ้นไป จึง

ถือว่าเป็น 1 องค์ประกอบ

11.4 ตั้งชื่อองค์ประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ชนิดข้อความที่สร้างขึ้นครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน มี 24 ตัวแปร พฤติกรรม (HR) หรือตัวแปร ละ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 72 ข้อ ดังตัวอย่าง

๙ คำชี้แจงในภาวตอนแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามวัดความรู้สึก การกระทำ ความสนใจ ความคิดเห็นและการกระทำของนักเรียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง และผลการตอบแบบทดสอบฉบับนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผลการเรียนและตัวนักเรียนเลย ดังนั้น จึงขอให้ตอบตามความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด

2. ในแต่ละข้อความ ให้พิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความนั้น ๆ ปฏิบัติดังในข้อความนั้น ๆ ใช่หรือไม่ใช่ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เป็นจริงกับตัวนักเรียน

3. โปรดตอบทุกข้อโดยไม่เว้นข้อใดข้อหนึ่ง

4. คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด

✓ ตัวอย่างการตอบ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
๐1. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม	/	
๐2. ฉันชอบอยู่คนเดียว	/	
๐3. ฉันรู้สึกเสียใจที่พูดไม่ดีกับเพื่อน		/

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
แบบสอบถามด้านความใจกว้าง 01. ฉันชอบให้มีการประชุมหรือพูดคุยกัน จะได้ทราบความคิดเห็นของผู้อื่น (HR₁) 02. ฉันจะต้องแก้แค้นเพื่อนที่ทำให้ฉัน โดนคุณครูดุให้ได้ (HR₃) แบบสอบถามด้านทวารคิดต่อสื่อสาร 01. ฉันเต็มใจที่จะเข้าไปทักทายคนอื่นก่อน(HR₇) 02. เวลาฉันพูดหรือทำอะไร เพื่อน ๆ ไม่ค่อย เข้าใจฉันเลย (HR₁₀) แบบสอบถามด้านความเห็นอกเห็นใจ 01. ฉันไม่เคยพูดถึงเพื่อนในแง่ร้าย (HR₁₃) 02. ฉันปลอบใจเพื่อนเสมอเมื่อเพื่อนมีปัญหา (HR₁₅) แบบสอบถามด้านความรับผิดชอบ 01. ฉันทำการบ้านเสร็จทุกครั้ง (HR₁₇) 02. ฉันส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง (HR₁₉) แบบสอบถามด้านการควบคุมตนเอง 01. ฉันชอบทำอะไรตามใจตัวเองโดยไม่สนใจว่า เรื่องนั้นจะมีเหตุผลหรือไม่ (HR₂₂) 02. ฉันชอบทำตามที่คนอื่นบอกมากกว่า จะคิดทำอะไรด้วยตนเอง (HR₂₃)		

✓ วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อกับหัวหน้าสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของนักเรียน โดยให้วัน เวลา และสถานที่เพื่อทำการทดสอบ
2. เตรียมแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนนักเรียนที่ต้องทดสอบ
3. อธิบายให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่จะได้จากการทำแบบสอบถาม
4. อธิบายให้นักเรียนที่เข้าสอบทุกคนเข้าใจวิธีทำแบบสอบถามวัตถุประสงค์และลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ก่อนที่จะให้ทุกคนลงมือทำพร้อม ๆ กัน
5. นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการดังนี้
 - 5.1 นำแบบสอบถามไปทดสอบครั้งที่ 1 กับนักเรียน จำนวน 140 คน แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก และคัดเลือกข้อความที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป พร้อมทั้งปรับปรุงแล้วคัดเลือกไปทำการทดสอบครั้งที่ 2
 - 5.2 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วจากการไปทดสอบครั้งที่ 1 ไปทำการทดสอบกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,164 คน เพื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์
 - 5.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

✓ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามวัตถุประสงค์ทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. วิเคราะห์ข้อความเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (Edwards. 1957 : 152-153) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อความ
	$\bar{x}_1$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{x}_2$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	s_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
	s_2^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
	n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูง
	n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) ใช้สูตร KR - 20 (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.2536 : 168-170)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ = $\frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือคือ 1-p
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด

4. วิเคราะห์หาจำนวนองค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Science Personal Computer Plus) สกัดองค์ประกอบด้วยเทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis) และใช้การหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

✓ สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
r _{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม

✓ การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวม จำนวน 1,164 คน
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเขตชั้นใน จำนวน 608 คน
3. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเขตชั้นนอก จำนวน 556 คน

\ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 72 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 13 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,164 คน และนำผลมาวิเคราะห์หาค่าประกอบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาค่าประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 1,164 คน ผู้วิจัยได้คำนวณค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม ค่าความร่วมกัน (Communality) จำนวนองค์ประกอบ (Factor) ค่าไอเกน (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative Percentage of Variance) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแบบสอบถามโดยใช้หน่วยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) และสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis) และเพื่อให้การแปลความหมายของตัวแปรชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำการหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้

✓ ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียนโดยรวม

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
1	2.68643	.58979	13	2.66065	.60020
2	2.07560	.92233	14	2.43299	.74053
3	2.52835	.71229	15	2.17268	.86704
4	1.93986	.85782	16	1.95876	.99786
5	1.56701	.90938	17	1.66667	1.02449
6	2.28179	.82916	18	2.10739	.91023
7	2.42354	.75115	19	1.72938	.82301
8	1.28522	.93435	20	1.99313	.93464
9	2.36856	.73885	21	2.03436	.77505
10	1.57388	.96484	22	1.82904	.98526
11	2.23540	.80385	23	1.61168	.79686
12	2.36942	.79830	24	1.57388	.98947

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า จากตัวแปรคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 24 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.56701 ถึง 2.68643 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .58979 ถึง 1.02449

ตาราง 6 จำนวนองค์ประกอบ ค่ารวมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ของนักเรียนโดยรวม

ตัวแปร	ค่ารวมกัน	องค์ประกอบ	ค่า ไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	1.00000	1	5.47394	22.8	22.8
2	1.00000	2	1.78621	7.4	30.2
3	1.00000	3	1.28635	5.4	35.6
4	1.00000	4	1.11056	4.6	40.2
5	1.00000	5	1.02224	4.3	44.5
6	1.00000	6	.95888	4.0	48.5
7	1.00000	7	.91594	3.8	52.3
8	1.00000	8	.87698	3.7	56.0
9	1.00000	9	.83953	3.5	59.5
10	1.00000	10	.82001	3.4	62.9
11	1.00000	11	.80438	3.4	66.2
12	1.00000	12	.74891	3.1	69.3
13	1.00000	13	.73398	3.1	72.4
14	1.00000	14	.71278	3.0	75.4
15	1.00000	15	.67711	2.8	78.2
16	1.00000	16	.66564	2.8	81.0
17	1.00000	17	.65741	2.7	83.7
18	1.00000	18	.63007	2.6	86.3
19	1.00000	19	.61796	2.6	88.9
20	1.00000	20	.58522	2.4	91.4

X ตาราง 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
21	1.00000	21	.57922	2.4	93.8
22	1.00000	22	.52562	2.2	96.0
23	1.00000	23	.49617	2.1	98.0
24	1.00000	24	.47488	2.0	100.0

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มีเพียง 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 5 องค์ประกอบ เท่ากับ 44.5 % ของความแปรปรวนทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนในองค์ประกอบที่ 4 กับ องค์ประกอบที่ 5 มีค่าใกล้เคียงกันมาก

จากการพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Values) และค่าร้อยละของความแปรปรวนขององค์ประกอบ จึงสกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ดังตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ของ
นักเรียนโดยรวม

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่า ไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	.40244	1	5.47394	22.8	22.8
2	.48764	2	1.78621	7.4	30.2
3	.37788	3	1.28635	5.4	35.6
4	<u>.22207</u>	4	1.11056	4.6	40.2
5	.31288				
6	.39038				
7	.36708				
8	.38504				
9	.32062				
10	.43763				
11	.29193				
12	.51532				
13	.39422				
14	.34350				
15	.47460				
16	.48154				
17	<u>.53341</u>				
18	.43236				
19	.40930				

✓ ตาราง 7 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
20	.29715				
21	.52113				
22	.44329				
23	.31922				
24	.49642				

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า ค่าความร่วมกันคือผลรวมกำลังสองของน้ำหนักตัวแปรบนองค์ประกอบทั้งหมด ในแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง .22207 ถึง .53341 และ ค่าไอเกน ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มี 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 4 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 4 องค์ประกอบเท่ากับ 40.2 % ของความแปรปรวนทั้งหมด

ตาราง 8 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอโรทอนอล โดยวิธีแวนแม็กซ์

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
1	.61478*	.04640	-.02887	.14662
2	.54869*	-.03078	.39272*	.17724
3	.58939*	.14415	.09857	.00116
4	.30485*	.22413	.19935	.19790
5	.00259	.51203*	.22435	.01908
6	.57605*	-.05959	.10583	.20926
7	.33222*	.29749	-.14159	.38492*
8	-.03802	.24786	.43905*	.35972*
9	.41509*	.38056*	-.02093	.05524
10	-.01261	.49757*	.16569	.40303*
11	.47607*	.22278	.12435	.01416
12	.31990*	.63383*	.09509	-.04688
13	.59975*	.10885	.14809	.02727
14	.52593*	.15940	.16435	-.12031
15	.24045	.63471*	-.02143	.11604
16	.04558	.46726*	.49998*	.10556
17	.10542	.33602*	.63981*	.00545
18	.39098*	.12464	.50946*	-.06643
19	.13997	.04906	.62054*	-.04732
20	.22382	.34590*	.34232*	.10114

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
21	.25026	-.03648	-.04455	.67467*
22	.10019	.48394*	.39384*	.20962
23	-.08707	.23601	.19619	.46632*
24	.26426	-.14051	.53070*	.35384*

หมายเหตุ * น้ำหนักของตัวแปรที่มากกว่า .30 ขึ้นไป

จากตาราง 8 แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบ หลังจากการหมุนแกนแบบอโรทอนอล (Orthogonal Rotation) วิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และพิจารณาว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยพิจารณาเลือก น้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .3 ขึ้นไป (ไม่ว่าจะมีเครื่องหมาย + หรือ - ก็ตาม) เลือก ทิลเดอ (รายตัวแปร) ก่อน จากนั้นพิจารณารายคอลัมน์ (องค์ประกอบ) ตัวแปรใดอยู่บน องค์ประกอบหลายองค์ประกอบจะเลือกน้ำหนักสูงสุดบนองค์ประกอบนั้น และเกณฑ์ในการพิจารณา องค์ประกอบ หากตัวแปรใดมีน้ำหนักใกล้เคียงกันหลายค่าบนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อนตัดทิ้งไป

จากการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบใกล้เคียงกันหลายค่า บนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ มี 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 7, 10, 16 และ 20 ที่ตัดทิ้ง นอกนั้นจัดอยู่ในองค์ประกอบได้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 9 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 1, 2, 3, 4, 6, 9, 11, 13, 14

องค์ประกอบ 2 มี 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 5, 12, 15, 22

องค์ประกอบ 3 มี 5 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 8, 17, 18, 19, 24

องค์ประกอบ 4 มี 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 21, 23

แต่เกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดจำนวนองค์ประกอบต้องมีจำนวนตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (อุทุมพร ทองอุไทย. 2532 : 118 ; อ้างอิงมาจาก Comrey. 1973 : 226) ดังนั้น จึงมีจำนวนองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1, 2 และ 3 ดังตาราง 9

ตาราง 9 องค์ประกอบของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยรวม

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (ค่าไอเกน 5.47394)	ความใจกว้าง	
	1 การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่	.61478
	2 การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน	.54869
	3 การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น	.58939
	4 การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น	.30485
	6 การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ ในความคิดและการกระทำของผู้อื่น	.57605
	9 มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น	.41509
	11 มีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.47607
	13 มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	.59975
	14 ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	.52593

✓ ตาราง 9 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
2 (ค่าไอเกน 1.78621)	ความเห็นอกเห็นใจ	
	5 การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม	.51203
	12 มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น	.63383
	15 สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น	.63471
	22 มีเหตุผล	.48394
3 (ค่าไอเกน 1.28635)	ความรับผิดชอบ	
	8 มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี	.43905
	17 การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงาน และภาระหน้าที่	.63981
	18 การอดทนต่อการเหน็ดเหนื่อยความยากลำบาก ในการทำงาน	.50946
	19 การตรงต่อเวลา	.62054
	24 มีอารมณ์มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย	.53070

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า มีองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 3 องค์ประกอบ ดังนี้
 องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 1, 2, 3, 4, 6, 9, 11, 13 และ 14
 รวม 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .30485 ถึง .61478 มีค่าไอเกนเท่ากับ
 5.47394 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อถือ และ
 ไว้วางใจในการกระทำของผู้อื่น มีความยุติธรรม พิจารณาคัดต่อผู้อื่น ให้อภัยและ ให้ความ
 ร่วมมือกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น และสนับสนุนความ

ก้าวหน้าของผู้อื่น เป็นลักษณะของการให้โอกาสแก่ผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความใจกว้าง
องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 5, 12, 15 และ 22 รวม 4 ตัวแปร
มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .48394 ถึง .63471 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.78621 ซึ่ง
เป็นการแสดงออกของบุคคลในการเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม มีเหตุผล สนใจในปัญหา
และความต้องการของผู้อื่น มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เป็นลักษณะของการเห็นอกเห็นใจ คิดถึงความ
รู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความเห็นอกเห็นใจ

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวแปรที่ 8, 17, 18, 19 และ 24 รวม 5 ตัวแปร
มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .43905 ถึง .63981 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.28635 ซึ่ง
เป็นการแสดงออกของบุคคลต่อหน้าที่การงาน มีความขยัน อดทน ตรงต่อเวลา รักษาอารมณ์
และบุคลิกภาพทั้งทางกาย วาจา ให้เหมาะสมต่อภาระหน้าที่ของตน จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า
ความรับผิดชอบ

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถม
ศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเขตชั้นใน
จำนวน 608 คน ผู้วิจัยได้คำนวณค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม ค่าความร่วมกัน(Communality)
จำนวนองค์ประกอบ (Factor) ค่าไอเกน (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน
(Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Commulative
Percentage of Variance) และ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของ
แบบสอบถาม โดยใช้หน่วยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) และสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี
เทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis) และเพื่อให้การแปรความหมาย
ของตัวแปรชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำการหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) โดย
วิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 10 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
1	2.65789	.61668	13	2.65461	.61216
2	2.06414	.93310	14	2.48684	.74389
3	2.49013	.74835	15	2.24342	.83968
4	1.90789	.87698	16	2.01151	.99993
5	1.59868	.91669	17	1.62171	1.02280
6	2.30921	.84933	18	2.11184	.89883
7	2.42434	.75991	19	1.69572	.85015
8	1.33717	.95352	20	1.99671	.91121
9	2.38158	.73898	21	2.00493	.79225
10	1.63980	.95199	22	1.89145	.96635
11	2.21053	.81284	23	1.63816	.77693
12	2.38980	.77504	24	1.55921	1.00236

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า จากตัวแปรคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 24 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.33717 ถึง 2.65789 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .61216 ถึง 1.02280

ตาราง 11 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตพื้นที่ใน

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่า ไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	1.00000	1	5.45321	22.7	22.7
2	1.00000	2	1.85677	7.7	30.5
3	1.00000	3	1.29498	5.4	35.9
4	1.00000	4	1.15656	4.8	40.7
5	1.00000	5	1.05523	4.4	45.1
6	1.00000	6	.99448	4.1	49.2
7	1.00000	7	.92593	3.9	53.1
8	1.00000	8	.91443	3.8	56.9
9	1.00000	9	.84561	3.5	60.4
10	1.00000	10	.83410	3.5	63.9
11	1.00000	11	.80094	3.3	67.2
12	1.00000	12	.76603	3.2	70.4
13	1.00000	13	.73743	3.1	73.5
14	1.00000	14	.72069	3.0	76.5
15	1.00000	15	.68519	2.9	79.3
16	1.00000	16	.64369	2.7	82.0
17	1.00000	17	.62625	2.6	84.6
18	1.00000	18	.61822	2.6	87.2
19	1.00000	19	.60905	2.5	89.7
20	1.00000	20	.57546	2.4	92.1

๒ ตาราง 11 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
21	1.00000	21	.53581	2.2	94.4
22	1.00000	22	.49942	2.1	96.5
23	1.00000	23	.43606	1.8	98.3
24	1.00000	24	.41446	1.7	100.0

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มีเพียง 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 5 องค์ประกอบ เท่ากับ 45.1 % ของความแปรปรวนทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) และ ค่าร้อยละของความแปรปรวนในองค์ประกอบที่ 4 กับ องค์ประกอบที่ 5 มีค่าใกล้เคียงกันมาก

จากการพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Values) และค่าร้อยละของความแปรปรวนขององค์ประกอบ จึงสกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ดังตาราง 12

ตาราง 12 จำนวนองค์ประกอบ ค่าร่วมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบที่สกัดเพียง 4 องค์ประกอบของ
นักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	.41616	1	5.45321	22.7	22.7
2	.50167	2	1.85677	7.7	30.5
3	.39658	3	1.29498	5.4	35.9
4	.21607	4	1.15656	4.8	40.7
5	.35035				
6	.41271				
7	.33393				
8	.46862				
9	.24711				
10	.43319				
11	.32959				
12	.47320				
13	.34630				
14	.35889				
15	.44442				
16	.50406				
17	.56973				
18	.45317				
19	.41897				

ตาราง 12 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
20	.25397				
21	.49614				
22	.50347				
23	.35233				
24	.48090				

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ค่าความร่วมกันคือผลรวมกำลังสองของน้ำหนักตัวแปรบนองค์ประกอบทั้งหมด ในแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง .21607 ถึง .56973 และเมื่อพิจารณา ค่าไอเกน ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ที่มีค่ามากกว่า 1 มีเพียง 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 4 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 4 องค์ประกอบเท่ากับ 40.7 % ของความแปรปรวนทั้งหมด

ตาราง 13 นำหน้าองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอไซคอนอล โดยวิธีเวกซ์

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
1	.63140*	.08075	.01639	.10347
2	.49709*	-.00210	.47161*	.17928
3	.59529*	.15728	.13127	-.01533
4	.25498	.31148*	.11609	.20139
5	.00557	.57664*	.13308	-.01012
6	.61855*	-.07086	.11802	.10560
7	.36985*	.26665	-.23671	.26459
8	-.08474	.39042*	.34682*	.43443*
9	.38436*	.27576	-.02663	.15039
10	.04421	.59022*	.06005	.28153
11	.48829*	.25803	.15650	-.00947
12	.30279*	.59506*	.12491	-.10871
13	.55627*	.04247	.13085	.13392
14	.51975*	.17388	.18690	-.15356
15	.25632	.61442*	-.02710	-.02179
16	.03694	.51734*	.42750*	.22868
17	.06521	.36679*	.65058*	.08770
18	.32799*	.15767	.56625*	.00964
19	.11053	.08716	.63132*	-.02429
20	.20781	.33888*	.29786	.08497

ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
21	.31920*	-.03949	-.00958	.62658*
22	.07800	.56600*	.27547	.31803
23	-.03030	.21848	.03356	.55004*
24	.17503	-.02298	.46706*	.48124*

หมายเหตุ * น้ำหนักของตัวแปรที่มากกว่า .30 ขึ้นไป

✓ จากตาราง 13 แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบ หลังจากการหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) วิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และพิจารณาว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยพิจารณาเลือก น้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .3 ขึ้นไป (ไม่ว่าจะมีเครื่องหมาย + หรือ - ก็ตาม) เลือก ทิสแลว (รายตัวแปร) ก่อน จากนั้นพิจารณารายคอลัมน์ (องค์ประกอบ) ตัวแปรใดอยู่บน องค์ประกอบหลายองค์ประกอบจะเลือกน้ำหนักสูงสุดบนองค์ประกอบนั้น และเกณฑ์ในการพิจารณา องค์ประกอบ หากตัวแปรใดมีน้ำหนักใกล้เคียงกันหลายค่าบนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อนตัดทิ้งไป

จากการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบใกล้เคียงกันหลายค่าบนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ มี 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 2, 24 ที่ตัดทิ้ง นอกนั้นจัดอยู่ในองค์ประกอบได้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 8 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 1, 3, 6, 7, 9, 11, 13, 14

องค์ประกอบ 2 มี 8 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 4, 5, 10, 12, 15, 16, 20, 22

องค์ประกอบ 3 มี 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 17, 18, 19

องค์ประกอบ 4 มี 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 8, 21, 23

แต่เกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดจำนวนองค์ประกอบต้องมีจำนวนตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (อุทุมพร ทองอุไทย. 2532 : 118 ; อ้างอิงมาจาก Comrey. 1973 : 226) ดังนั้น จึงมีจำนวน องค์ประกอบที่ชัดเจน 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1, 2, 3 และ 4 ดังตาราง 14

ตาราง 14 องค์ประกอบของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นใน

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (ค่าไอเกน 5.45321)	ความใจกว้าง	
	1 การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่	.63140
	3 การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น	.59529
	6 การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ ในความคิดและการกระทำของผู้อื่น	.61855
	7 มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	.36985
	9 มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น	.38436
	11 มีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.48829
	13 มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	.55627
	14 ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	.51975

ตาราง 14 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
2 (ค่าไอเกน 1.85677)	การติดต่อสื่อสาร	
	4 การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น	.31148
	5 การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม	.57664
	10 มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือ การสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน	.59022
	12 มั่นใจช่วยเหลือผู้อื่น	.59506
	15 สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น	.61442
	16 ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน	.51734
	20 การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา	.33888
	22 มีเหตุผล	.56600
3 (ค่าไอเกน 1.29498)	ความรับผิดชอบ	
	17 การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงาน และภาระหน้าที่	.65058
	18 การอดทนต่อการเห็นดีเห็นชอบความยากลำบาก ในการทำงาน	.56625
	19 การตรงต่อเวลา	.63132
4 (ค่าไอเกน 1.15656)	การควบคุมตนเอง	
	8 มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี	.43443
	21 เข้าใจตนเอง	.62658
	23 มีความเชื่อมั่นในตนเอง	.55004

X

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า มีองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 1, 3, 6, 7, 9, 11, 13 และ 14

รวม 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .36985 ถึง .63140 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.45321 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อถือและไว้วางใจ ในการกระทำของผู้อื่น มีความยุติธรรม พิจารณาคัดต่อผู้อื่น ให้อภัย และให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ด้วยความเต็มใจ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ เป็นอย่างดี เป็นลักษณะของการให้โอกาสแก่ผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความใจกว้าง

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 4, 5, 10, 12, 15 16, 20 และ 22 รวม 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .31148 ถึง .61442 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.85677 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละเมื่อมีการขัดแย้ง ภายในกลุ่ม สนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน มีเหตุผล การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวแปรที่ 17, 18 และ 19 รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบอยู่ระหว่าง .56625 ถึง .65058 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.29498 ซึ่งเป็นการแสดง ออกของบุคคลในการทำงานด้วยความขยัน อดทน เอาใจใส่ และตรงต่อเวลา จึงเรียก องค์ประกอบนี้ว่า ความรับผิดชอบ

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยตัวแปรที่ 8, 21 และ 23 รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบอยู่ระหว่าง .43443 ถึง .62658 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.15656 ซึ่งเป็นการแสดง ออกของบุคคลในการรู้จักตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้สามารถแสดงบุคลิกภาพทางกาย วาจาที่ติดต่อผู้อื่นได้ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การควบคุมตนเอง

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามเขตชั้นนอก จำนวน 556 คน ผู้วิจัยได้คำนวณค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม ค่าความร่วมกัน (Communality) จำนวนองค์ประกอบ (Factor) ค่าไอเกน (Eigen Values) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (Percentage of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative Percentage of Variance) และค่านำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของแบบสอบถาม โดยใช้หน่วยวิเคราะห์สัมพันธ์สหสัมพันธ์ (R) และสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญ PC (Principal Component Analysis) และเพื่อให้การแปรความหมายของตัวแปรชัดเจนยิ่งขึ้น จึงทำการหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และตั้งชื่อองค์ประกอบ ดังนี้

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของแบบสอบถาม เป็นรายตัวแปรของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
1	2.71763	.55777	13	2.66727	.58732
2	2.08813	.91107	14	2.37410	.73299
3	2.57014	.66882	15	2.09532	.89034
4	1.97482	.83574	16	1.90108	.99327
5	1.53237	.90087	17	1.71583	1.02500
6	2.25180	.80622	18	2.10252	.92333
7	2.42266	.74214	19	1.76619	.79140
8	1.22842	.91039	20	1.98921	.96042
9	2.35432	.73912	21	2.06655	.75521
10	1.50180	.97445	22	1.76079	1.00197
11	2.26259	.79374	23	1.58273	.81781
12	2.34712	.82310	24	1.58993	.97584

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า จากตัวแปรคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ทั้ง 24 ตัวแปร มีค่า
เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.22842 ถึง 2.71763 คะแนน มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง
.55777 ถึง 1.02500

ตาราง 16 จำนวนองค์ประกอบ ค่ารวมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก

ตัวแปร	ค่ารวมกัน	องค์ประกอบ	ค่า ไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	1.00000	1	5.55707	23.2	23.2
2	1.00000	2	1.74041	7.3	30.4
3	1.00000	3	1.32904	5.5	35.9
4	1.00000	4	1.12584	4.7	40.6
5	1.00000	5	1.07110	4.5	45.1
6	1.00000	6	.99116	4.1	49.2
7	1.00000	7	.94632	3.9	53.2
8	1.00000	8	.90102	3.8	56.9
9	1.00000	9	.84693	3.5	60.5
10	1.00000	10	.83831	3.5	63.9
11	1.00000	11	.81149	3.4	67.3
12	1.00000	12	.75203	3.1	70.5
13	1.00000	13	.74574	3.1	73.6
14	1.00000	14	.71795	3.0	76.6
15	1.00000	15	.68907	2.9	79.4

ตาราง 16 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
16	1.00000	16	.67016	2.8	82.2
17	1.00000	17	.62874	2.6	84.8
18	1.00000	18	.59895	2.5	87.3
19	1.00000	19	.59413	2.5	89.8
20	1.00000	20	.54780	2.3	92.1
21	1.00000	21	.52650	2.2	94.3
22	1.00000	22	.48828	2.0	96.3
23	1.00000	23	.45374	1.9	98.2
24	1.00000	24	.428221	1.8	100.0

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 มี เพียง 5 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 5 องค์ประกอบ เท่ากับ 45.1 % ของความแปรปรวนทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าไอเกน (Eigen Values) และค่าร้อยละของความแปรปรวนในองค์ประกอบที่ 4 กับ องค์ประกอบที่ 5 มีค่าใกล้เคียงกันมาก

จากการพิจารณาค่าไอเกน (Eigen Values) และค่าร้อยละของความแปรปรวนขององค์ประกอบ จึงสกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ดังตาราง 17

ตาราง 17 จำนวนองค์ประกอบ ค่ารวมกัน ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และ
ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบ ที่สกัดเพียง 4 องค์ประกอบของ
นักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก

ตัวแปร	ค่ารวมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
1	.38879	1	5.55707	23.2	23.2
2	.53031	2	1.74041	7.3	30.4
3	.34134	3	1.32904	5.5	35.9
4	.25133	4	1.12584	4.7	40.6
5	.27570				
6	.37447				
7	.40437				
8	.27444				
9	.43285				
10	.48806				
11	.27031				
12	.55485				
13	.48025				
14	.40715				
15	.50261				
16	.46372				
17	.50597				
18	.42147				
19	.42111				

ตาราง 17 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าร่วมกัน	องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวนสะสม
20	.36496				
21	.39833				
22	.38323				
23	.28741				
24	.52931				

✓ จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ค่าความร่วมกัน คือ ผลรวมกำลังสองของน้ำหนักตัวแปรบนองค์ประกอบทั้งหมด ในแต่ละตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง .25133 ถึง .55485 และค่าไอเกน ซึ่งเป็นผลรวมกำลังสองของสัมประสิทธิ์ขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบ ที่มีค่ามากกว่า 1 มี 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาทั้ง 4 องค์ประกอบ ปรากฏว่า ความแปรปรวนสะสมทั้ง 4 องค์ประกอบเท่ากับ 40.6 % ของความแปรปรวนทั้งหมด

ตาราง 18 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรที่หมุนแกนแบบอโรทอนอล โดยวิธีแวนเดอร์เมกซ์

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
1	.47586*	-.12516	.25699	.28398
2	.38126*	.11411	.57045*	.21569
3	.51880*	.04466	.20914	.16264
4	.35979*	.21463	.23633	.14129
5	.126422	.50075*	-.06428	.06954
6	.37683*	.00968	.42402*	.22932
7	.27279	.15140	.10433	.54420*
8	-.00170	.39835*	.31187*	.13599
9	.57910*	.19602	-.14011	.19860
10	-.07346	.49545*	.09805	.47705*
11	.49217*	.13065	.08277	.06447
12	.51803*	.44038*	-.22512	.20465
13	.65146*	.11510	.20511	.02299
14	.59310*	.11804	.14663	-.14124
15	.36426*	.38000*	-.19655	.43231*
16	.16765	.65630*	.06088	-.03441
17	.19673	.65578*	.16218	-.10451
18	.43523*	.30690*	.33263*	-.16496
19	.10431	.47192*	.37918*	-.20916
20	.30290*	.50674*	.11120	.06378

ตาราง 18 (ต่อ)

ตัวแปร	องค์ประกอบ			
	1	2	3	4
21	.06927	-.02087	.12725	.61392*
22	.19124	.55502*	.15052	.12631
23	-.09923	.47000*	.07035	.22742
24	.13834	.18776	.68503*	.07524

หมายเหตุ * น้ำหนักของตัวแปรที่มากกว่า .30 ขึ้นไป

จากตาราง 18 แสดงว่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ขององค์ประกอบ หลังจากการหมุนแกนแบบออร์โธกอนอล (Orthogonal Rotation) วิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) และพิจารณาว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) โดยพิจารณาเลือก น้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าตั้งแต่ .3 ขึ้นไป (ไม่ว่าจะมีเครื่องหมาย + หรือ - ก็ตาม) เลือก ทีละแถว (รายตัวแปร) ก่อน จากนั้นพิจารณารายคอลัมน์ (องค์ประกอบ) ตัวแปรใดอยู่บน องค์ประกอบหลายองค์ประกอบจะเลือกน้ำหนักสูงสุดบนองค์ประกอบนั้น และเกณฑ์ในการพิจารณา องค์ประกอบ หากตัวแปรใดมีน้ำหนักใกล้เคียงกันหลายค่าบนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ ถือว่าเป็นตัวแปรซับซ้อนตัดทิ้งไป

จากการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตามเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบใกล้เคียงกันหลายค่า บนองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ มี 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 8,10 ที่ตัดทิ้ง นอกนั้นจัดอยู่ในองค์ประกอบได้ ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 9 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 1, 3, 4, 9, 11, 12, 13, 14, 18

องค์ประกอบ 2 มี 7 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 5, 16, 17, 19, 20, 22, 23

X องค์ประกอบ 3 มี 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 2, 6, 24

องค์ประกอบ 4 มี 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 7, 15, 21

แต่เกณฑ์ขั้นต่ำในการกำหนดจำนวนองค์ประกอบต้องมีจำนวนตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (อุทุมพร ทองอุไทย. 2532 :118 ; อ้างอิงมาจาก Comrey. 1973 : 226) ดังนั้น จึงมีจำนวน องค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1, 2, 3 และ 4 ดังตาราง 19

X ตาราง 19 องค์ประกอบของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามเขตชั้นนอก

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
1 (ค่าไอเกน 5.55707)	ความใจกว้าง	
	1 การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่	.47586
	3 การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น	.51880
	4 การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น	.35979
	9 มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น	.57910
	11 มีจิตใจยุติธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น	.49217
	12 มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น	.51803
	13 มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น	.65146
	14 ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	.59310
	18 การอดทนต่อการเห็นดีเห็นชอบความยากลำบาก ในการทำงาน	.43523

ตาราง 19 (ต่อ)

องค์ประกอบที่	ตัวแปรที่	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ
2 (ค่าไอเกน 1.74041)	ความรับผิดชอบ	
	5 การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม	.50075
	16 ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน	.65630
	17 การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงานและภาระหน้าที่	.65578
	19 การตรงต่อเวลา	.47192
	20 การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา	.50674
	22 มีเหตุผล	.55502
	23 มีความเชื่อมั่นในตนเอง	.47000
3 (ค่าไอเกน 1.32904)	การควบคุมตนเอง	
	2 การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน	.57045
	6 การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ ในความคิดและการกระทำของผู้อื่น	.42402
	24 มีอารมณ์มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย	.68503
4 (ค่าไอเกน 1.12584)	การติดต่อสื่อสาร	
	7 มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	.54420
	15 สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น	.43231
	21 เข้าใจตนเอง	.61392

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า มืองค์ประกอบที่ชัดเจนเพียง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 1, 3, 4, 9, 11, 12, 13, 14 และ 18 รวม 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .35979 ถึง .65146 มีค่าไอเกนเท่ากับ 5.55707 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยุติธรรม และอดทนต่อความยากลำบากในการทำงาน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ประวณาคัดต่อผู้อื่น ให้อภัย และให้ความร่วมมือกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น และสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น เป็นลักษณะของการให้โอกาสแก่ผู้อื่น จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความใจกว้าง

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย ตัวแปรที่ 5, 16, 17, 19, 20, 22 และ 23 รวม 7 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .47000 ถึง .65630 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.74041 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการทำงานด้วยความขยัน เอาใจใส่ เสียสละและตรงต่อเวลา มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน รักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเหตุผล เป็นลักษณะของบุคคลที่น่าเชื่อถือ สามารถไว้วางใจได้ จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า ความรับผิดชอบ

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วยตัวแปรที่ 2, 6 และ 24 รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .42402 ถึง .68503 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.32904 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลที่มีอารมณ์มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย มีความอดทนและเชื่อถือ ไว้วางใจในความคิด และการกระทำของผู้อื่น ทำให้สามารถแสดงออกหรือควบคุมการกระทำของตนเองได้เป็นอย่างดี จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การควบคุมตนเอง

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วยตัวแปรที่ 7, 15 และ 21 รวม 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .43231 ถึง .61392 มีค่าไอเกนเท่ากับ 1.12584 ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในการรู้จัก เข้าใจตนเอง สนใจในปัญหา และความต้องการของผู้อื่น มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี จึงเรียกองค์ประกอบนี้ว่า การติดต่อสื่อสาร

เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบของคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนโดยรวม และจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตาราง 20

✕ ตาราง 20 เปรียบเทียบตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ

ชื่อองค์ประกอบ	นักเรียน โดยรวม (N = 1,164)	นักเรียน เขตชั้นใน (N = 608)	นักเรียน เขตชั้นนอก (N = 556)
1.ความใจกว้าง	1 2 3 4 6 9 11 13 14	1 3 6 7 9 11 13 15	1 3 4 9 11 12 13 14 18
2.ความเห็นอกเห็นใจ	5 12 15 22	-	-
3.การติดต่อสื่อสาร	-	4 5 10 12 15 16 20 22	7 15 21
4.ความรับผิดชอบ	8 17 18 19 24	17 18 19	5 16 17 19 20 22 23
5.การควบคุมตนเอง	-	8 21 23	2 6 24

✕ จากตาราง 20 พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยรวม มี 3 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นในมี 4 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง ส่วนองค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอกมี 4 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง ในองค์ประกอบแต่ละด้าน

ประกอบด้วยตัวแปรที่วัดได้ตรงกัน ดังนี้

ด้านความใจกว้าง มีตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักเรียนโดยรวม นักเรียนจำแนกตามเขตชั้นใน และนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 1, 3, 9, 11, 13 และ 14 ตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 2 กลุ่ม คือ นักเรียนโดยรวมและนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นใน ได้แก่ ตัวแปรที่ 1, 3, 6, 9, 11, 13 และ 14 ส่วนกลุ่มนักเรียนโดยรวม และนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ตัวแปรที่ 1, 3, 4, 9, 11, 13 และ 14 และกลุ่มนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน กับกลุ่มนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 1, 3, 9, 11, 13 และ 14

ด้านความเห็นอกเห็นใจ เป็นองค์ประกอบที่วัดได้ในกลุ่มนักเรียนโดยรวมเท่านั้น

ด้านการติดต่อสื่อสาร ตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 2 กลุ่ม คือ นักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน กับนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 15

ด้านความรับผิดชอบ มีตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ นักเรียนโดยรวม นักเรียนจำแนกตามเขตชั้นใน และนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 17 และ 19 ตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 2 กลุ่มคือ นักเรียนโดยรวมและนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน ได้แก่ ตัวแปรที่ 17, 18 และ 19 นักเรียนโดยรวมและนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 17 และ 19 นักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นในและนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอก ได้แก่ ตัวแปรที่ 17 และ 19

ด้านการควบคุมตนเอง เป็นองค์ประกอบที่วัดได้ในกลุ่มนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน กับนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอก ซึ่งไม่มีตัวแปรที่วัดได้ตรงกันทั้ง 2 กลุ่ม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,164 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ชนิดข้อความที่สร้างขึ้นครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน มี 24 ตัวแปร โดยวัดตัวแปรละ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 72 ข้อ

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ชนิดข้อความ จำนวน 145 ข้อ นำไปทดลองครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และคัดเลือกข้อความ จำนวน 72 ข้อ ทดลองครั้งที่ 2 เพื่อนำผลมาวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนโดยรวม และจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

✓ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยรวม
3. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยจำแนกตามเขตชั้นใน
4. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์โดยจำแนกตามเขตชั้นนอก
5. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

✓ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. จากการทดสอบครั้งที่ 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแต่ละข้อ ปรากฏว่า ข้อสอบ จำนวน 145 ข้อ มีข้อสอบที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ คัดเลือกไว้ 72 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 1.87 ถึง 7.00
2. จากการทดสอบครั้งที่ 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 - 2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบ ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ครั้ง ดังนี้
 - ครั้งที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
 - ครั้งที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นใน
 - ครั้งที่ 3 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอก

การวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 3 ครั้ง เมื่อพิจารณาค่าไอเกนที่มีค่ามากกว่า 1 จะมี 5 องค์ประกอบ ส่วนการหมุนแกนเพื่อหาวิธีที่ง่ายในการอธิบายองค์ประกอบ โดยคงจำนวนองค์ประกอบ และค่าร่วมกันไว้คงเดิม ผู้วิจัยจึงทำการหมุนแกนทั้งแบบอโรทอนอลและแบบออบลิค ปรากฏว่า การหมุนแกนแบบออบลิคไม่สามารถหมุนได้ และในการวิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอกก็ไม่สามารถหมุนแกนแบบอโรทอนอลได้ด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในองค์ประกอบที่ 4 และ 5 ค่าไอเกน และค่าร้อยละของความแปรปรวนมีค่าใกล้เคียงกันมาก ทำให้ไม่สามารถหมุนแกนหลังจากสกัดองค์ประกอบได้ จึงสกัดองค์ประกอบใหม่อีกครั้ง โดยสกัดเพียง 4 องค์ประกอบ ได้ผล ดังนี้

ครั้งที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,164 คน ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบจำนวน 3 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ มีความแปรปรวนสะสม เท่ากับ 40.2%

ครั้งที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นใน จำนวน 608 คน ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง มีความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 40.7%

ครั้งที่ 3 วิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำแนกตามเขตชั้นนอก จำนวน 556 คน ปรากฏว่า ได้องค์ประกอบจำนวน 4 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง มีความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 40.6%

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ครั้งที่ 1, 2 และ 3 ได้ผลสอดคล้องกับสมมุติฐาน

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,164 คน ปรากฏว่า มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .8653

✓ อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ ของกรุงเทพมหานคร

1. ผลของการวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร พบว่าความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 40.2 , 40.7 และ 40.6 % ของความแปรปรวนทั้งหมดตามลำดับ แสดงว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความแปรปรวนระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการอธิบายองค์ประกอบไม่สูงนัก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากตัวแปรแต่ละตัวมีค่าน้ำหนักความรู้สึกเพียง 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ ทำให้การกระจายของตัวแปรอาจไม่เป็นโค้งปกติตามเกณฑ์ของการคำนวณค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

2. ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้เทคนิควิธีสกัดองค์ประกอบ PC (Principal Component Analysis) และหมุนแกนแบบ ออโธกอนอล (Orthogonal Rotation) โดยวิธี

แวนแมกซ์ (Varimax Method) ปรากฏว่า องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวม พบว่า ได้องค์ประกอบ จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนที่จำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งตามเขตชั้นใน และเขตชั้นนอก นั้น มีจำนวนองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบเท่ากัน คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ว่า คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีองค์ประกอบมากกว่า 1 องค์ประกอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิติมา ปรีดีดิลก วิจิตร อาวะกุล Roger และ Bell & Daly ซึ่งในองค์ประกอบแต่ละด้านประกอบไปด้วย ตัวแปรวัดที่แตกต่างกันไป ดังจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียนที่จำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะด้านการติดต่อสื่อสารของนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน จะเป็นการปฏิบัติระหว่างกลุ่ม ระหว่างคนหมู่มาก และถ้าสังเกตด้านการควบคุมตนเองในเขตชั้นในนี้จะเน้นลักษณะของบุคลิกภาพที่แสดงออก เพื่อจะได้ติดต่อสื่อสารระหว่างคนหมู่มากเป็นส่วนใหญ่ สำหรับนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอกนั้น การติดต่อสื่อสารเน้นการปฏิบัติระหว่างกัน ระหว่างบุคคล การควบคุมตนเอง จะเน้นทางด้านการควบคุมอารมณ์ จากการพิจารณาตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามลักษณะโดยทั่วไปทางสังคม อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนโดยรวม จะต้องมุ่งพัฒนาทางด้าน ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการที่นักเรียนจะเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลทั้งทางกายและทางจิต ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความนับถือ รักใคร่ชอบพอ แสดงความร่วมมืออันดีต่อกัน ทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความดี และมีความสุข หรือเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีใจกว้าง ยอมรับฟังผู้อื่น เชื่อถือไว้วางใจในผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจในผู้อื่น ต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สนใจในความต้องการของผู้อื่น มีเหตุผล และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้ตนเองเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ไว้วางใจได้สำหรับบุคคลอื่นได้ช่วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวม มีองค์ประกอบอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ ซึ่งน่าจะเชื่อได้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์แล้ว ดังนั้นจึงควรนำองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ไปพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนและอนาคตของชาติ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี อันนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันด้วยดีและมีความสุข

2. สำหรับองค์ประกอบคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจำแนกตามเขตชั้นในและเขตชั้นนอก มี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง ซึ่งตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบของนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นใน และเขตชั้นนอกมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะทางสังคม โดยกลุ่มนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นในมีลักษณะสังคมคล้ายสังคมเมือง และนักเรียนที่จำแนกตามเขตชั้นนอกมีลักษณะสังคมคล้ายสังคมชนบท อันจะนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ซ้ำอีกครั้งโดยการสร้างเครื่องมือในลักษณะอื่น ๆ เช่น สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดน้ำหนักความรู้สึกไว้หลายระดับ หรืออาจใช้เครื่องมือแบบสถานการณ์ในการวัดครั้งต่อไป เนื่องจาก ความแปรปรวนที่ใช้อธิบายองค์ประกอบคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์มีเพียง 40.2 % แสดงว่า ตัวแปรที่นำมาสร้างยังไม่ครอบคลุมคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ทั้งหมด
2. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มอื่น ๆ
3. ควรมีการสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ตามองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้ และสร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อพัฒนาเป็นแบบวัดที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น
4. ควรมีการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะทางค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ในลักษณะที่สัมพันธ์กับตัวแปรอื่นและกลุ่มบุคคลอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดู

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. สุขภาพจิตในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

X ✓กรรณิการ์ ขาคิมเควี. การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

X กัดฉา นิลวงศ์. การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบ และกิจกรรมตามคู่มือครู. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

กิติมา ปริติดิลก. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์, 2532.

✓คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.

จุงศักดิ์ บุณฤทธิ์. การวิเคราะห์องค์ประกอบความสนใจ ตามหลักพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

✓จัญญ ทองถาวร. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : อักษรพิพัฒน์, 2536.

จันทนา เลือดกรุงศรี. การวิเคราะห์องค์ประกอบความทันสมัยด้านจิตใจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

✓จาวรรณ เพ็ญสุข. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบการเรียนรู้เป็นทีมที่จัดกิจกรรมด้วยวิธีการใช้กรณีตัวอย่างกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินทนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

จินตนา ทองย้อย. การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย.

ปริญญาพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
อัดสำเนา.

✓จุฑา บุรีภักดี. มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, 2535.

✗ จุลจักร โนนพันธ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์และมนุษยสัมพันธ์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้
เกมกับวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้การอภิปราย. ปริญญาพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

✓ชลอ ธรรมศิริ. มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน. เอกสารประกอบคำบรรยายของกองฝึกอบรม
การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2529. อัดสำเนา.

✗ ชูชัย สมितिไกร และสมชาย เตียวกุล. รายงานการวิจัยเรื่องผลของประสบการณ์กลุ่มฝึก
มนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลต่อการรับรู้ของผู้รับการฝึก. เชียงใหม่ :
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2530.

อรรมวล โชติคุณุชร. มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

อิระ ประพดักิจ. ทฤษฎีบุคลิกภาพและการทำจิตบำบัด. ราชบุรี : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง,
2531.

✓นวลละออ สุภาพล. การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.

นวลศิริ เปาโรหิตย์และคณะ. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2520.

✓นิตดา นาศรีเจริญสุข. การวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนักอ่านที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปริญญาพันธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2536. อัดสำเนา.

นิพนธ์ กันธเสวี. มนุษยสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

✓ นิภา นิธยาน. การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : สารศึกษา
การพิมพ์, 2530.

บุญทัน ดอกไธสง. จิตวิทยาผู้นำและมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2520.

ประชา ผ่องใส. การวิเคราะห์องค์ประกอบบุคลิกภาพความเป็นไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ประสิทธิ์ ไชติกวณิชย์. มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ก.พ., 2525.
88 หน้า

ฝน แสงสิงแก้ว. "มนุษยสัมพันธ์," วารสารเนชั่นแนล. 17(87) : 7-19 ; มิถุนายน -
กรกฎาคม 2526.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

พรเทพ ช้อยหิรัญ. ผลการเข้าถึงกลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ของนิสิตวิชาเอกการ
แนะแนวชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปริญญาโท กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2527.

พรหมราย ทวีพะยะประภา. "มนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน," วารสารการศึกษากรุงเทพ
มหานคร. กรุงเทพฯ : 8(6) : 25-30 ; มีนาคม 2527.

โยธิน คັນสนยุทธ. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525.

✓ ระวีวรรณ เสวตามร. ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายใจ, 2532.

รักษ์ ลิ้มทรงศักดิ์. "มนุษยสัมพันธ์," ทีดีน. 28(3) : 61-71 ; พฤษภาคม-มิถุนายน 2525.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
อักษรเจริญทัศน์, 2530.

✓ ล้าน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.

✓ ลาวัณย์ มหาทมะรัตน์. ผลการให้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

วัชร ฐวธรรม. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 242, กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2525.

วิจิตร วรุตบางกูร. ศิลปศาสตร์นำสู่สำหรับผู้นำ. ม.ป.ท., ม.ป.ป., อัดสำเนา.

✓ วิจิตร อาวะกุล. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.

✓ วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533).

กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2533.

_____. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพฯ : กุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

_____. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ : กุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

_____. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533). พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2535.

วิทยา เทพยา. มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2527.

วิไลวรรณ วงษ์ศิลป์. "มนุษยสัมพันธ์," ใน รวมบทความของวิทยากรวิจัยธรรม. ดำรงค์ ชลสุข. หน้า 129-161. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ., 2537.

วิยุทธ วิเชียรโชติ. "ธรรมะสำหรับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกระบวนการแนะแนวและการให้คำปรึกษา," จิตวิทยาคลินิก. 12(1) : 7-22 ; สิงหาคม 2524.

✓ ศรีกัลยา รักษาสัตย์. ปัญหามนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงานของนิสิตปริญญาโทมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: ศึกษาเฉพาะกรณีนิสิต(จิตวิทยา473) ประจำปีการศึกษา 2522-2524. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526. อัดสำเนา.

สมนึก คู่เมือง. การสร้างแบบทดสอบวัดค่านิยมพื้นฐานด้านการประหยัดและออมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.

สมาน จงอ้อมกลาง. มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในทัศนะของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. คำบรรยายวิชา การวิเคราะห์องค์ประกอบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุธรรม ชาคะสิงห์ และอดุลย์ ดันประยูร. สังคมวิทยาเบื้องต้น. บางกอกการพิมพ์, 2524.

X สุณีย์ ชุ่มจิต. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วยชีวิตในบ้านด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้บทบาทสมมุติ. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สุณีย์ อีระการ. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2526.

สุรพงศ์ อำพันวงษ์. "วิธีสร้างความประทับใจ," เคล็ดลับ. 7 : 15 ตุลาคม 2537.

เสนอ อินทรสุขศรี. "มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ," กรมบัณฑิตกลาง. 22(6) : 19-33 ; พฤศจิกายน-ธันวาคม 2524.

_____. "มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทุกระดับ" จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 6, 22 (ก.ย. 26) 1-4.

โสเมสัทท์ บุณย์. การเปรียบเทียบมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในการสอนแบบการเล่นของไทยและการสอนตามปกติ. ปริญญาโท ศึกษาศาสตร์. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

อภิฤดา สวรรช. มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน. กองฝึกอบรม การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2530. อัดสำเนา.

อรุณ รักธรรม. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

- อัจฉรา ลักขณาสนัด. การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสามัคคีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- อัมพิกา ไกรฤทธิ. มนุษย์สัมพันธ์ในโรงงานอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- อานนท์ อาภาภิรม มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2515.
- อำนวย สุวรรณศิริ. "มนุษย์สัมพันธ์ในการพัฒนาการทำงาน," วิจัยสนเทศ. ปีที่ 8 (ฉบับที่ 85) : 1-8 ; ตุลาคม 2530.
- ✓ อุทุมพร ทองอุไทย. วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- Adler, A. "Position in Family Influences Life Style," International Journal of Individual Psychology. 3, 1929.
- Bell, R, & Daly, J.A. "The affinity - seeking function of Communication," Communication Monographs. 51 : 91-115 ; 1984.
- ✗ Conner, Jack Metcalfe. "Development and Growth of Understanding Self and other," Dissertation Abstracts. 29(2) : 477-A ; August, 1968.
- Corsini, Raymond J. and Anthony J. Marsella. Personality Theories, Research and Assessment. Illinois, F.E. Peacock's Publishers Inc., 1983.
- Davis, Keith. Human Relations at Work. 3 nded. Tokyo : Kogaknsha, 1967.
- ✧ Dubrin, A.T. Human Relation : A Job Oriented Approach. Virginia : Reston Publishing, 1981.

- Edwards, Allen Louis. Techniques of Attitude Scale Construction.
New York : Appleton - Century - Crofts, 1957.
- Edwin B Flippo. Management. Boston : Allyn and Bacon, 1966.
- Eysenck, H.J. The Structure of Human Personality. London : Methuen,
1970.
- Fulton, P.J. Exploring Human Relations. Boston : Houghton Mifflin
Co., 1982.
- X Glaess, Herman Lewis. "Developing Interpersonal Relations In A College
Girls' Dormitory," Dissertation Abstracts. 27(1) : 113-A -
114-A ;July, 1966.
- Grandall, J.E. Theory and Measurement of Social Interest. New York :
Columbia University Press, 1981.
- Guilford, Joy Paul. Personality. New York : McGraw - Hill, 1959.
- Johnson, David W. Reaching Out Interpersonal Effectiveness and Self -
Actualization. third edition. New Jersey : Prentice - Hall,
1986.
- Laird, Donald A. and Other. Psychology, Human Relations and Work
Adjustment. 6th ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1975.
- Maslow, A.H. Motivation and Personality. New York : Harper and Row,
1967.
- Sasse, Connie R. Person to Person. Texas : Lubbock, 1978.
- X Shoudt, John Thomas. " The Effect of Varying Levels of Role - Taking
Skills on the Efficacy of Role Playing Training with Kindergarten
Children," Dissertation Abstracts. 37 : 2754-A ; November, 1976
- Spates, Thomas G. and Drucker, Peter F. "Human Relations : How far
have we come ?," Management. 21 : 79 ; March, 1959.

Stein, J. Effective Personality : A Humanistic Approach. Belmont,
California : Brooks/Cole Publishing Co., 1972.

X Webb, Noreen Marie "Learning in Individual and Small Group Setting,"
Dissertation Abstracts International. 2 : 7248-A ; June, 1978.

X William and Ronald L. Vansickle, " Learning Teams and Low Achievers"
Social Education. 48(1) : 60-64 ; January, 1984.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

คำอ่านาจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย	ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย
1.	2.53	-	21.	2.14	-
2.	1.56 *	-	22.	4.72	8
3.	1.44 *	-	23.	0.94 *	-
4.	4.12	1	24.	3.37	9
5.	2.85	-	25.	1.72 *	-
6.	1.14 *	-	26.	1.48 *	-
7.	0.05 *	-	27.	1.72 *	-
8.	0.23 *	-	28.	0.12 *	-
9.	7.00	2	29.	3.45	10
10.	4.07	3	30.	1.25 *	-
11.	2.88	-	31.	2.94	11
12.	2.00	-	32.	1.87	12
13.	2.46	-	33.	2.12	-
14.	1.56 *	-	34.	1.58 *	-
15.	4.43	4	35.	4.30	13
16.	2.41	5	36.	2.54	-
17.	0.00 *	-	37.	3.66	14
18.	4.56	6	38.	3.49	-
19.	3.79	7	39.	1.90	-
20.	2.67	-	40.	2.07	-

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย	ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย
41.	6.05	15	61.	1.83	-
42.	4.41	16	62.	3.89	29
43.	5.45	17	63.	4.60	30
44.	3.58	18	64.	3.17	31
45.	3.71	19	65.	4.47	32
46.	4.43	20	66.	1.38 *	-
47.	2.65	21	67.	2.00	-
48.	2.28	-	68.	2.90	33
49.	3.16	22	69.	4.71	-
50.	2.41	-	70.	5.24	34
51.	3.16	-	71.	2.80	35
52.	3.64	23	72.	1.66 *	-
53.	1.71 *	-	73.	3.45	36
54.	3.40	24	74.	3.85	37
55.	2.68	25	75.	4.18	38
56.	1.06 *	-	76.	3.55	39
57.	2.16	26	77.	3.76	40
58.	2.91	27	78.	3.92	41
59.	2.65	-	79.	2.08	42
60.	4.41	28	80.	3.85	43

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย	ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย
81.	2.79	44	101.	4.71	50
82.	2.64	-	102.	3.48	51
83.	3.73	45	103.	0.94 *	-
84.	2.91	-	104.	1.64 *	-
85.	2.41	-	105.	1.71 *	-
86.	1.74 *	-	106.	5.46	52
87.	1.47 *	-	107.	4.86	53
88.	1.92	-	108.	3.67	54
89.	2.79	-	109.	4.45	55
90.	3.66	-	110.	5.29	56
91.	4.56	46	111.	3.55	-
92.	2.62	-	112.	2.37	-
93.	2.27	-	113.	3.89	57
94.	2.80	-	114.	2.41	58
95.	1.38 *	-	115.	0.70 *	-
96.	3.76	47	116.	4.48	59
97.	1.91	-	117.	4.47	60
98.	4.75	48	118.	3.42	-
99.	3.66	49	119.	2.43	61
100.	1.98	-	120.	5.34	62

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย	ข้อ ในการทดลอง	t	ข้อ ในการวิจัย
121.	4.27	63	136.	4.21	71
122.	4.18	64	137.	3.31	-
123.	3.40	65	138.	2.91	-
124.	3.20	-	139.	6.35	-
125.	3.17	-	140.	2.16	-
126.	3.37	-	141.	2.41	72
127.	1.57 *	-	142.	2.16	-
128.	2.67	66	143.	0.02 *	-
129.	0.13 *	-	144.	2.12	-
130.	-0.12 *	-	145.	1.36 *	-
131.	1.72 *	-			
132.	3.46	67			
133.	2.61	68			
134.	3.92	69			
135.	4.60	70			

หมายเหตุ * หมายถึง ข้อที่ค่าอำนาจจำแนกใช้ไม่ได้

ภาคผนวก ข.

ข้อความที่ใช้วัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

ข้อความที่ใช้วัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

ด้านความใจกว้าง

HR₁ การพร้อมที่จะรับความคิดเห็นใหม่

1. ฉันยอมทำตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่
2. ฉันชอบให้มีการพูดคุยกันจะได้ทราบความคิดเห็นของผู้อื่น
- *3. การให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็นเป็นการเสียเวลา
- *4. ฉันไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะทำให้ยอมรับความสามารถของพวกเขาไม่ได้
5. ฉันคิดว่าคนที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นคนที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- *6. ฉันฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มก่อนตัดสินใจ

HR₂ การอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน

1. การรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวเราจะช่วยให้พัฒนาตนเองได้
2. ฉันจะเดินออกจากกลุ่มทันที ที่ในกลุ่มมีความคิดเห็นต่างจากฉัน
3. ฉันชอบฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างกับฉัน
- *4. ถ้ามีคนขัดแย้งความคิดเห็นของฉัน ฉันจะรู้สึกไม่พอใจ
- *5. เวลาผู้อื่นแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากฉัน ฉันจะฟังเขาจนจบ
- *6. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่าย เมื่อมีคนโต้แย้งฉัน

* คือข้อที่คัดเลือกล้างจากการวิเคราะห์รายข้อ

HR3 การให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น

1. ฉันเชื่อว่าคนทุกคนสามารถทำผิดพลาดได้
2. ฉันเคยให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
3. เวลาคนอื่นทำอะไรผิดพลาด เราควรให้อโอกาสเขาเริ่มต้นใหม่
- *4. ฉันจะต้องแกล้งเพื่อนคนที่ทำให้ฉันโดนคุณครูดุ
- *5. ฉันให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่กระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ
- *6. ฉันจะพยายามลืมเรื่องที่เพื่อนทำให้ฉันโกรธเคือง'

HR4 การสนับสนุนความก้าวหน้าของผู้อื่น หมายถึง ลักษณะของการมองเห็น ยอมรับในคุณค่า และความสามารถความดีงามของผู้อื่น พร้อมทั้งจะส่งเสริมแต่ละบุคคลได้เติบโตงอกงาม และพัฒนาไปสู่จุดสูงสุดของแต่ละบุคคล ให้อโอกาส ขวัญ และกำลังใจให้การชมเชย และให้การสนับสนุนแก่ผู้อื่น

- *1. มีน้อยครั้ง ที่ฉันจะชมผู้อื่นถึงงานที่พวกเขาทำสำเร็จ
2. คนเราควรได้รับการยกย่อง เมื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จ
- *3. ฉันพูดชมเพื่อนกับผู้อื่นเสมอ
- *4. การนิินทาผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาที่ใคร ๆ เขาก็ทำกัน
5. ฉันเป็นกำลังใจให้เพื่อนทุก ๆ คนที่ตั้งใจเรียน
6. ฉันไม่พอใจที่เพื่อนสอบได้คะแนนดีกว่า

HR5 การเสียสละเมื่อมีการขัดแย้งภายในกลุ่ม

1. ฉันยินดีจ่ายเงินส่วนตัวให้ก่อน เพื่องานกลุ่มจะได้สำเร็จ
- *2. เมื่อในกลุ่มมีปัญหาฉันมักจะเป็นผู้แก้ไขปัญหา
3. ฉันเป็นผู้ประสานงานกลุ่มทุกครั้งที่ตกลงอะไรกันไม่ได้
- *4. เวลาแบ่งงานกันไม่ได้ฉันจะรับงานส่วนที่เหลือมาทำ
- *5. ฉันจะไม่พูดรายงานหน้าห้อง แม้ว่า จะไม่มีใครพูดได้เลย
6. งานใด ๆ ที่ไม่มีใครรับทำ ฉันจะอาสาทำเอง

HR₆ การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจในความคิดและการกระทำของผู้อื่น

1. ฉันชอบทำงานด้วยตัวเอง เพราะไม่มีใครทำอะไรได้ดีกว่าตัวเรา
2. ฉันยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- *3. ฉันคิดว่าคนอื่นเฝ้าทำศึกกับฉัน เพราะหวังสิ่งตอบแทนจากฉัน
- *4. ฉันไว้วางใจเฉพาะเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า
- *5. ฉันมักหวาดระแวงเมื่อฝากของไว้กับเพื่อน
6. เมื่อมีปัญหาฉันไม่ไว้วางใจใครพอที่จะปรึกษาได้

ด้านการติดต่อสื่อสาร

HR₇ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

1. การประนีประนอมเป็นเรื่องไร้สาระ
- *2. ฉันมีเพื่อนน้อยกว่าคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด
- *3. เมื่อพบกับคนที่รู้จัก ฉันจะขี้มให้เขาก่อน
- *4. เพื่อน ๆ บอกว่าฉันเป็นคนร่าเริง
5. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกอารมณ์ไม่ดีพอที่จะพบหน้าคนอื่นได้
6. ฉันแสดงความยินดีกับผู้อื่นในโอกาสพิเศษทุกครั้ง
7. ฉันจำชื่อเพื่อน ๆ ได้มาก

HR₈ มีบุคลิกภาพทางกาย วาจาดี

1. เพื่อน ๆ มักจะชมว่าฉันเป็นคนพูดจาไพเราะ
- *2. ฉันจะพูดประชดประชัน คนที่ฉันเห็นว่าสมควรได้รับการถูกกล่าว
3. ฉันไม่ชอบใช้คำพูดไม่สุภาพ แม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนสนิทกันก็ตาม
- *4. ครูชมฉันบ่อย ๆ ว่าฉันแต่งกายสะอาด
5. ฉันหวีผมก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง
- *6. ผู้ใหญ่จะชมว่าฉันมีมารยาทดี

HR₉ มีความระมัดระวังต่อความรู้สึกของผู้อื่น

- *1. ฉันคิดถึงความรู้สึกของคนอื่นก่อนที่จะพูดหรือ ทำอะไรลงไป
- 2. การทำงานให้สำเร็จมีความสำคัญกว่าการคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น
- *3. ฉันรู้สึกเสียใจ เมื่อทำอะไรให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง ไม่สบายใจ
- *4. ฉันเห็นว่าการทำให้ผู้อื่นไม่พอใจมิใช่สิ่งที่ผิด ถ้ามันทำให้ฉันได้รับสิ่งที่ต้องการ
- 5. ฉันไม่เคยพูดอะไรที่เป็นการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น
- 6. ฉันมักกังวลว่าจะไปสร้างควมรำคาญให้กับผู้อื่น

HR₁₀ มีความสามารถในการพูด การกระทำ หรือการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

- *1. คนอื่นมักจะเข้าใจผิดต่อการกระทำของฉัน
- 2. เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ฉันจะเป็นคนสรุปคำพูดของเพื่อน ๆ เสมอ
- *3. ฉันสามารถชี้แจงเรื่องราวให้เพื่อน เข้าใจได้ดี
- 4. เวลาฉันพูดหรือทำอะไรเพื่อน ๆ ไม่ค่อยเข้าใจฉันเลย
- *5. เมื่อเพื่อน ๆ เกิดการขัดแย้ง ฉันจะพูดไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้สำเร็จ
- 6. บางครั้งผู้อื่นเข้าใจฉันผิด ทั้ง ๆ ที่ฉันพยายามช่วยเหลือพวกเขา

HR₁₁ มีจิตใต้จิตธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น หมายถึง การให้ความเป็นธรรมในการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น

- 1. ฉันจะช่วยเหลือเพื่อนของฉันเท่านั้น
- *2. เมื่อทำของผู้อื่นเสียหาย ฉันจะซ่อมหรือซื้อคืนให้เหมือนเดิมทุกครั้ง
- 3. เพื่อนร่วมงานทุกคน ควรจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าเทียมกัน
- *4. ฉันคิดว่าการแบ่งงานหรือแจกของให้เพื่อน ๆ ไม่จำเป็นต้องให้ทุกคนเท่า ๆ กันหมด
- *5. ถ้าต้องมีการให้รางวัลฉันจะให้เฉพาะคนที่สนิท
- 6. ฉันไม่ชอบให้ใครมาเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ด้านความเห็นอกเห็นใจ

HR₁₂ มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น

1. ฉันมีความสุขที่ได้ทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้กับผู้อื่น แม้ว่าฉันจะไม่รู้จักพวกเขาก็ตาม
2. เป็นการง่ายที่ฉันจะปฏิเสธการขอความช่วยเหลือของเพื่อนสนิท
- *3. ฉันยินดีที่จะอธิบายบทเรียนให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจฟัง
4. ฉันรู้สึกดีใจที่ได้ช่วยเหลือผู้ที่ลำบากกว่าฉัน
- *5. ฉันยินดีรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำแก่เพื่อนที่ต้องการความช่วยเหลือ
- *6. ฉันช่วยผู้ใหญ่ของทุกครั้งที่มีโอกาส

HR₁₃ มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น

1. ฉันไม่เคยพูดถึงเพื่อนในแง่ร้าย
- *2. ฉันมักอิจฉาเพื่อนอยู่บ่อยๆ
3. ฉันจะหวังดีกับคนอื่นก็ต่อเมื่อฉันสมหวังแล้ว
4. ฉันรู้สึกยินดีที่เพื่อนสอบได้คะแนนดี
- *5. ฉันหวังให้เพื่อนทุก ๆ คนมีความสุข
- *6. ฉันไม่ต้องการเห็นเพื่อนคนไหนโชครึ้มกว่าฉัน

HR₁₄ ให้ความร่วมมือหรือร่วมงานกับผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

1. เมื่อครูให้ทำงานกลุ่มฉันจะช่วยทำงานสำเร็จ
2. ฉันช่วยงานโรงเรียน เพราะเพื่อนมักกันทุกคน
- *3. ฉันช่วยเพื่อน ๆ ทำงานก็หวังจะให้เพื่อน ๆ รัก
4. ฉันอาสาช่วยงานของโรงเรียนบ่อยจนคุณครูเกือบทุกคนรู้จักฉัน
- *5. ฉันเต็มใจที่จะอาสาช่วยงานของโรงเรียน
- *6. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม

*HR₁₅ สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่น หมายถึง ลักษณะของการสนใจ
ความรู้สึกนึกคิดของคนรอบข้าง*

- *1. ฉันมักจะทำในสิ่งที่เพื่อน ๆ ชอบ
- 2. ฉันจะรู้ว่าในกลุ่มต้องการอะไรและฉันควรทำอย่างไร
- *3. เมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ฉันปลอบใจเพื่อนเสมอ
- 4. ฉันจะศึกษานิสัยของเพื่อน ๆ เพื่อที่จะคบหากันได้อย่างมีความสุข
- 5. ฉันพยายามที่จะให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ฉันต้องการ ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม
- *6. ฉันรู้สึกเสียใจที่เห็นเพื่อน ๆ แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ทะเลาะกัน

คำถามรับผิดชอบ

HR₁₆ ความละเอียดรอบคอบในการทำงาน

- *1. ฉันชอบวางแผนงานก่อนที่จะลงมือทำ
- 2. งานที่ฉันทำจะมีคนชมเสมอว่ามีความปราณีต สวยงาม
- *3. ในการทำงาน ฉันจะตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งเสมอ
- 4. งานที่มีรายละเอียดปลีกย่อยมาก ๆ ฉันมักจะลืมและทำผิดพลาดบ่อย ๆ
- 5. เคยมีคนชมว่าฉันทำงานได้ละเอียดเรียบร้อย
- *6. ถึงแม้ว่าข้อสอบจะง่ายและฉันทำเสร็จก่อนเวลา ฉันก็จะตรวจทานอีกครั้งก่อนส่งเสมอ

HR₁₇ การเอาใจใส่และขยันขันแข็งต่อการทำงานและการกระทำที่

- 1. ฉันจะหนีเรียนในวิชาที่ฉันไม่ชอบ
- *2. ฉันทำการบ้านเสร็จทุกครั้ง
- *3. เมื่อฉันป่วย ฉันจะติดตามบทเรียนจากเพื่อน
- 4. ฉันชอบอ่านการ์ตูนขณะที่คุณครูสอน
- *5. ฉันมักจะเอาใจจดจ่ออยู่กับงานจนกว่างานจะเสร็จ
- 6. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อยอย่างรวดเร็ว

HR₁₈ การอดทนต่อการเห็นดีเห็นชอบความยากลำบากในการทำงาน

- *1. ฉันยอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จอย่างดี
- *2. ถ้างานที่ทำอยู่มีปัญหายาก ฉันจะขอเปลี่ยนไปทำงานอื่นที่ง่ายกว่า
- 3. ฉันสามารถอ่านหนังสือหรือทำงานได้เป็นเวลานาน
- 4. ถ้าฉันสนใจทำสิ่งใดฉันจะพยายามหาทาง ทำให้บรรลุผลสำเร็จ
- *5. ฉันมักจะหลีกเลี่ยงงานที่ต้องใช้ความอดทนในการทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน
- 6. ฉันทำงานที่ยากลำบากให้สำเร็จได้โดยไม่รู้สึกท้อแท้

HR₁₉ การตรงต่อเวลา

- *1. เมื่อนัดหมายกับเพื่อน การไปสายนิดหน่อยเป็นเรื่องธรรมดา
- *2. ฉันส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง
- 3. เพื่อน ๆ ชอบว่าฉันผิดนัด
- *4. การพูดรายงานหน้าห้อง ฉันมักพูดเกินเวลาที่ครูกำหนดไว้
- 5. ฉันมาโรงเรียนทันเข้าแถวเคารพธงชาติ
- 6. ฉันเคยทำงานกลุ่มในส่วนที่ฉันรับผิดชอบไม่เสร็จตามกำหนดเวลา

HR₂₀ การรักษาคำพูดและคำมั่นสัญญา

- 1. ฉันมักจะลืมว่าฉันเคยพูดอะไรไว้
- *2. ฉันเคยตั้งใจมั่นนัดหมายกับเพื่อน
- *3. คำพูดหรือคำมั่นสัญญาของฉันสำคัญเสมอ
- 4. เป็นเรื่องธรรมดาถ้าเราจะทำอะไรผิดคำพูดสักครั้งสองครั้ง
- *5. ฉันทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับคนอื่นเสมอ
- 6. ฉันมักถูกลงโทษเพราะทำผิดระเบียบของโรงเรียน

ด้านการควบคุมตนเอง

HR_{2.1} เข้าใจตนเอง หมายถึง ลักษณะของการรู้จักบทบาทและสถานภาพของตนเอง

เปิดเผยตนเองต่อผู้อื่น ยอมรับตนเอง ทำให้สามารถ

ปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้

1. ฉันเป็นคนขี้อายและค่อนข้างประหม่าเมื่ออยู่ในสังคม
- *2. ฉันไม่ชอบที่จะแสดงความรู้สึกของตัวเอง
3. คนอื่นมักจะพูดว่า ฉันเป็นคนที่เข้ากับคนง่าย
4. ฉันรู้ว่าตัวเองมีความสามารถมากน้อยแค่ไหน
- *5. เพื่อน ๆ ไม่ชอบให้ฉันทำงานกลุ่มด้วย
- *6. ฉันชอบอยู่คนเดียว

HR_{2.2} มีเหตุผล หมายถึง ลักษณะของการรู้จักแก้ปัญหาด้วยเหตุผล อารมณ์ไม่ฉุนเฉียว

มีสติ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

รู้จักหาเหตุผล และใช้เหตุผล

- *1. ฉันมักจะทำอะไรตามอารมณ์
- *2. ฉันแนะนำให้เพื่อน ๆ คิดก่อนทำเสมอ
- *3. ก่อนทำสิ่งใดฉันจะคิดถึงผลดีผลเสียก่อน
4. ฉันจะทำอะไรตามใจตัวเองโดยไม่สนใจว่าเรื่องนั้นจะมีเหตุผลหรือไม่
5. เวลามีปัญหา ฉันคิดว่า เรื่องทุกเรื่องต้องมีสาเหตุ
6. เมื่อฉันได้ฟังข่าวลือ ฉันจะไม่เชื่อกันทีจนกว่าจะมีหลักฐานพอที่จะพิสูจน์ได้

HR_{2.3} มีความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ขณะทำงานถ้ามีคนมาจ้องดู ฉันจะประหม่าทำอะไร ไม่ถูก
- *2. ฉันพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น
- *3. การทำงานใด ๆ ฉันไม่แน่ใจว่าจะทำได้ดี
4. เพียงแค่คิดว่าจะต้องพูดต่อหน้าคนทั่วไปฉันก็รู้สึกไม่สบายใจแล้ว
- *5. ฉันรู้สึกมั่นใจว่าฉันสามารถแก้ปัญหาที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้
6. ฉันไม่ชอบโต้แย้งกับผู้อื่น เพราะ我不มั่นใจในความคิดของตนเอง

HR_{2.4} มีอารมณ์มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย หมายถึง ลักษณะสุขุมไม่เปลี่ยนแปลงง่าย

ใจคอหนักแน่นมีอารมณ์เป็นผู้ใหญ่ ไม่เป็นทาสแห่งความกลัว ห่วงตนเอง ไม่รุกรานใคร

- *1. เมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้วฉันมักจะเปลี่ยนใจบ่อย ๆ
2. ฉันมีปัญหาในการทำจิตใจให้สมานฉันท์มากกว่าผู้อื่น
3. ฉันมักจะรู้สึกหงุดหงิดใจอยู่บ่อย ๆ
- *4. ฉันรู้สึกว่าตนเองมักจะอดกลั้นอารมณ์ของตนเองไม่ได้กับการกระทำของคนอื่น
- *5. ถ้าเพื่อน ๆ ทำอะไรที่ไม่ถูกใจ ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดมาก
6. ฉันเคยโกรธมากถึงกับขนาดขว้างปาหรือทำลายสิ่งของ

ภาคผนวก ค.

เครื่องมือวัดคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ

ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการหาคุณภาพ

ชุดที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม จินต์วิภา

- 1.แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามวัดความรู้สึก การกระทำ ความสนใจ ความคิดเห็น และการกระทำของนักเรียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง และผลการตอบแบบสอบถามฉบับนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผลการเรียนและตัวนักเรียนเลย ดังนั้น จึงขอให้ตอบตามความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด
- 2. ในแต่ละข้อความ ให้พิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความนั้น ๆ ปฏิบัติดังในข้อความนั้น ๆ ใช่หรือไม่ใช่ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เป็นจริงกับตัวนักเรียน
- 3. โปรดตอบทุกข้อโดยไม่เว้นข้อใดข้อหนึ่ง
- 4. คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด

ตัวอย่างการตอบ

จริง		
ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
01. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม.....		
02. ฉันชอบอยู่คนเดียว.....		
03. ฉันรู้สึกเสียใจที่พูดไม่ตรงกับเพื่อน.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. ฉันยอมทำตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่.....		
2. การรับฟังคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวเราจะช่วยให้พัฒนาตนเองได้.....		
3. ฉันเชื่อว่าคนทุกคนสามารถทำผิดพลาดได้.....		
4. มีน้อยครั้ง ที่ฉันจะชมผู้อื่นถึงงานที่พวกเขาทำสำเร็จ.....		
5. ฉันยินดีจ่ายเงินส่วนตัวให้ก่อน เพื่องานกลุ่มจะได้สำเร็จ.....		
6. ฉันชอบทำงานด้วยตัวเอง เพราะไม่มีใครทำอะไรได้ดีกว่าตัวเรา.....		
7. การประนีประนอมเป็นเรื่องไร้สาระ.....		
8. เพื่อน ๆ มักจะชมว่าฉันเป็นคนพูดจาไพเราะ.....		
9. ฉันคิดถึงความรู้สึกของคนอื่นก่อนที่จะพูดหรือ ทำอะไรลงไป.....		
10. คนอื่นมักจะเข้าใจผิดต่อการกระทำของฉัน.....		
11. ฉันจะช่วยเหลือเพื่อนของฉันเท่านั้น.....		
12. ฉันมีความสุขที่ได้ทำอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ ให้กับผู้อื่น แม้ว่าฉันจะไม่รู้จักพวกเขาก็ตาม.....		
13. ฉันไม่เคยพูดถึงเพื่อนในแง่ร้าย.....		
14. เมื่อครูให้ทำงานกลุ่มฉันจะช่วยทำงานงานสำเร็จ.....		
15. ฉันมักจะทำในสิ่งที่เพื่อน ๆ ชอบ.....		
16. ฉันชอบวางแผนงานก่อนที่จะลงมือทำ.....		
17. ฉันจะหนีเรียนในวิชาที่ฉันไม่ชอบ.....		
18. ฉันยอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จอย่างดี.....		
19. เมื่อนัดหมายกับเพื่อน การไปสายนิดหน่อยเป็นเรื่องธรรมดา.....		
20. ฉันมักจะลืมว่าฉันเคยพูดอะไรไว้.....		
21. ฉันเป็นคนขี้อายและค่อนข้างประหม่าเมื่ออยู่ในสังคม.....		
22. ฉันมักจะทำอะไรตามอารมณ์.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
23. ขณะทำงานถ้ามีคนมาจ้องดู ฉันจะประหม่าทำอะไรไม่ถูก.....		
24. เมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้วฉันมักจะเปลี่ยนใจบ่อย ๆ.....		
25. ฉันชอบให้มีการพูดคุยกันจะได้ทราบความคิดเห็นของผู้อื่น.....		
26. ฉันจะเดินออกจากกลุ่มทันที ที่ในกลุ่มมีความคิดเห็นต่างจากฉัน.....		
27. ฉันเคยให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น.....		
28. คนเราควรได้รับการยกย่อง เมื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้สำเร็จ.....		
29. เมื่อในกลุ่มมีปัญหาฉันมักจะ เป็นผู้แก้ไขปัญหา.....		
30. ฉันยอมรับความสามารถของผู้อื่น.....		
31. ฉันมีเพื่อนน้อยกว่าคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด.....		
32. ฉันจะพูดประชดประชัน คนที่ฉันเห็นว่าสมควรได้รับการถูกล้อว่ากล่าว.....		
33. การทำงานให้สำเร็จมีความสำคัญว่าการคำนึงถึงความรู้สึกของคนอื่น.....		
34. เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน ฉันจะเป็นคนสรุปคำพูดของเพื่อน ๆ เสมอ.....		
35. เมื่อทำของผู้อื่นเสียหาย ฉันจะซ่อมหรือซื้อคืนให้เหมือนเดิมทุกครั้ง.....		
36. เป็นการง่ายที่ฉันจะปฏิเสธการขอความช่วยเหลือของเพื่อนสนิท.....		
37. ฉันมักอิจฉาเพื่อนอยู่บ่อย ๆ.....		
38. ฉันช่วยงานโรงเรียน เพราะเพื่อนมากันทุกคน.....		
39. ฉันจะรู้ว่าในกลุ่มต้องการอะไรและฉันควรทำอย่างไร.....		
40. งานที่ฉันทำจะมีคนชมเสมอว่ามีความปราณีต สวยงาม.....		
41. ฉันทำการบ้านเสร็จทุกครั้ง.....		
42. ถ้างานที่ทำอยู่มีปัญหายุ่งยาก ฉันจะขอเปลี่ยนไปทำงานอื่นที่ง่ายกว่า.....		
43. ฉันส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง.....		
44. ฉันเคยสนใจลืมนัดหมายกับเพื่อน.....		
45. ฉันไม่ชอบที่จะแสดงความรู้สึกของตัวเอง.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
46. ฉันแนะนำให้เพื่อน ๆ คิดก่อนทำเสมอ.....		
47. ฉันพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น.....		
48. ฉันมีปัญหาในการทำจิตใจให้มีสมาธิมากกว่าผู้อื่น.....		
49. การให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็นเป็นการเสียเวลา.....		
50. ฉันชอบฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่แตกต่างกับฉัน.....		
51. เวลาคนอื่นทำอะไรผิดพลาด เราควรให้โอกาสเขาเริ่มต้นใหม่.....		
52. ฉันพูดคุยเพื่อนกับผู้อื่นเสมอ.....		
53. ฉันเป็นผู้ประสานงานในกลุ่มทุกครั้งที่ตกลงอะไรกันไม่ได้.....		
54. ฉันคิดว่าคนอื่นมาทำติดกับฉัน เพราะหวังสิ่งตอบแทนจากฉัน.....		
55. เมื่อพบกับคนที่รู้จัก ฉันจะยิ้มให้เขาก่อน.....		
56. ฉันไม่ชอบใช้คำพูดไม่สุภาพ แม้ว่าจะอยู่ในกลุ่มเพื่อนสนิทกันก็ตาม.....		
57. ฉันรู้สึกเสียใจ เมื่อทำอะไรให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง ไม่สบายใจ.....		
58. ฉันสามารถชี้แจงเรื่องราวให้เพื่อนเข้าใจได้ดี.....		
59. เพื่อนร่วมงานทุกคน ควรจะได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าเทียมกัน.....		
60. ฉันยินดีที่จะอธิบายบทเรียนให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจฟัง.....		
61. ฉันจะหวังดีกับคนอื่นก็ต่อเมื่อฉันสมหวังแล้ว.....		
62. ฉันช่วยเพื่อน ๆ ทำงานก็หวังจะให้เพื่อน ๆ รัก.....		
63. เมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ฉันปลอบใจเพื่อนเสมอ.....		
64. ในการทำงาน ฉันจะตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งเสมอ.....		
65. เมื่อฉันป่วย ฉันจะติดตามบทเรียนจากเพื่อน.....		
66. ฉันสามารถอ่านหนังสือหรือทำงานได้เป็นเวลานาน.....		
67. เพื่อน ๆ ชอบว่าฉันผิดนัด.....		
68. คำพูดหรือคำมีเสียดแทงของฉันท้าทายเสมอ.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
69. คนอื่นมักจะพูดว่า ฉันเป็นคนที่เข้ากับคนง่าย.....		
70. ก่อนทำสิ่งใดฉันจะคิดถึงผลดีผลเสียก่อน.....		
71. การทำงานใด ๆ ฉันไม่แน่ใจว่าจะทำได้ดี.....		
72. ฉันมักจะรู้สึกหงุดหงิดใจอยู่บ่อยๆ.....		
73. ฉันไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะทำให้ยอมรับ ความสามารถของพวกเขาไม่ได้.....		
74. ถ้ามีคนขัดแย้งความคิดเห็นของฉัน ฉันจะรู้สึกไม่พอใจ.....		
75. ฉันจะต้องแก่งแย่งเพื่อนคนที่ทำให้ฉันโดนคุณครูดู.....		
76. การค้นหาผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาที่ใคร ๆ เขาก็ทำกัน.....		
77. เวลาแบ่งงานกันไม่ได้ฉันจะรับงานส่วนที่เหลือมาทำ.....		
78. ฉันไว้วางใจเฉพาะเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า.....		
79. เพื่อน ๆ บอกว่าฉันเป็นคนร่าเริง.....		
80. ครูชมฉันบ่อย ๆ ว่าฉันแต่งกายสะอาด.....		
81. ฉันเห็นว่าการทำให้ผู้อื่นไม่พอใจมิใช่สิ่งที่ผิด ถ้ามันทำให้ ฉันได้รับสิ่งที่ต้องการ.....		
82. เวลาฉันพูดหรือทำอะไรเพื่อน ๆ ไม่ค่อยเข้าใจฉันเลย.....		
83. ฉันคิดว่าการแบ่งงานหรือแจกของให้เพื่อน ๆ ไม่จำเป็นต้องให้ทุกคนเท่า ๆ กันหมด.....		
84. ฉันรู้สึกดีใจที่ได้ช่วยเหลือผู้ที่ลำบากกว่าฉัน.....		
85. ฉันรู้สึกยินดีที่เพื่อนสอบได้คะแนนดี.....		
86. ฉันอาสาช่วยงานของโรงเรียนบ่อยจนคุณครูเกือบทุกคนรู้จักฉัน.....		
87. ฉันจะศึกษานิสัยของเพื่อน ๆ เพื่อที่จะคบหากันได้อย่างมีความสุข.....		
88. งานที่มีรายละเอียดปลีกย่อยมาก ๆ ฉันมักจะลืมและทำผิดพลาดบ่อย ๆ.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
89. ฉันชอบอ่านการ์ตูนขณะที่คุณครูสอน.....		
90. ถ้าฉันสนใจทำสิ่งใดฉันจะพยายามหาทาง ทำให้บรรลุผลสำเร็จ.....		
91. การพูดรายงานหน้าห้อง ฉันมักพูดเกินเวลาที่คุณครูกำหนดไว้.....		
92. เป็นเรื่องธรรมดาถ้าเราจะทำอะไรผิดค่าพูดสักครั้งสองครั้ง.....		
93. ฉันรู้ว่าตัวเองมีความสามารถมากน้อยแค่ไหน.....		
94. ฉันจะทำอะไรตามใจตัวเองโดยไม่สนใจว่าเรื่องนั้น จะมีเหตุผลหรือไม่.....		
95. เพียงแค่คิดว่าจะต้องพูดต่อหน้าคนทั่วไปฉันก็รู้สึกไม่สบายใจแล้ว.....		
96. ฉันรู้สึกว่าตนเองมักจะอดกลั้นอารมณ์ของตนเอง ไม่ได้ กับการกระทำของคนอื่น.....		
97. ฉันคิดว่าคนที่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นคนที่ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง.....		
98. เวลาผู้อื่นแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากฉัน ฉันจะฟังเขาจนจบ.....		
99. ฉันให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่กระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ.....		
100. ฉันเป็นกำลังใจให้เพื่อนทุก ๆ คนที่ตั้งใจเรียน.....		
101. ฉันจะไม่พูดรายงานหน้าห้อง แม้ว่าจะไม่มีใครพูดได้เลย.....		
102. ฉันมักหวาดระแวงเมื่อฝากของไว้กับเพื่อน.....		
103. บ่อยครั้งที่ฉันรู้สึกอารมณ์ไม่ดีพอที่จะพบหน้าคนอื่นได้.....		
104. ฉันหวีผมก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง.....		
105. ฉันไม่เคยพูดอะไรที่เป็นการทำร้ายจิตใจของผู้อื่น.....		
106. เมื่อเพื่อน ๆ เกิดการขัดแย้ง ฉันจะพูดไกล่เกลี่ย ประนีประนอมได้สำเร็จ.....		
107. ถ้าต้องมีการให้รางวัลฉันจะให้เฉพาะคนที่สนิท.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
108. ฉันยินดีรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำแก่เพื่อน ที่ต้องการความช่วยเหลือ.....		
109. ฉันหวังให้เพื่อนทุก ๆ คนมีความสุข.....		
110. ฉันเต็มใจที่จะอาสาช่วยงานของโรงเรียน.....		
111. ฉันพยายามที่จะให้ผู้อื่นทำในสิ่งที่ฉันต้องการไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม.....		
112. เคยมีคนชมว่าฉันทำงานได้ละเอียดเรียบร้อย.....		
113. ฉันมักจะเอาใจจดจ่ออยู่กับงานจนกว่างานจะเสร็จ.....		
114. ฉันมักจะหลีกเลี่ยงงานที่ต้องใช้ความอดทน ในการทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน.....		
115. ฉันมาโรงเรียนทันเข้าแถวเคารพธงชาติ.....		
116. ฉันทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับคนอื่นเสมอ.....		
117. เพื่อน ๆ ไม่ชอบให้ฉันทำงานกลุ่มด้วย.....		
118. เวลามีปัญหา ฉันคิดว่า เรื่องทุกอย่างต้องมีสาเหตุ.....		
119. ฉันรู้สึกมั่นใจว่าฉันสามารถแก้ปัญหาที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้.....		
120. ถ้าเพื่อน ๆ ทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดมาก.....		
121. ฉันฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มก่อนตัดสินใจ.....		
122. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่าย เมื่อมีคนโต้แย้งฉัน.....		
123. ฉันจะพยายามลืมเรื่องที่เพื่อนทำให้ฉันโกรธเคือง.....		
124. ฉันไม่พอใจที่เพื่อนชอบได้คะแนนดีกว่า.....		
125. งานใด ๆ ที่ไม่มีใครรับทำ ฉันจะอาสาทำเอง.....		
126. เมื่อมีปัญหาฉันไม่ไว้วางใจใครพอที่จะปรึกษาได้.....		
127. ฉันแสดงความยินดีกับผู้อื่นในโอกาสพิเศษทุกครั้ง.....		
128. ผู้ใหญ่จะชมว่าฉันมีมารยาทดี.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
129. ฉันมักกังวลว่าจะไปสร้างควมร่ำคาญให้กับผู้อื่น.....		
130. บางครั้งผู้อื่นเข้าใจฉันผิด ทั้ง ๆ ที่ฉันพยายามช่วยเหลือพวกเขา.....		
131. ฉันไม่ชอบให้ใครมาเอาเปรียบซึ่งกันและกัน.....		
132. ฉันช่วยผู้ใหญ่อะไรของทุกครั้งที่มีโอกาส.....		
133. ฉันไม่ต้องการเห็นเพื่อนคนไหนโชครึ้กว่าฉัน.....		
134. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม.....		
135. ฉันรู้สึกเสียใจที่เห็นเพื่อน ๆ แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ทะเลาะกัน.....		
136. ถึงแม้ว่าข้อสอบจะง่ายและฉันทำเสร็จก่อนเวลา ฉันก็จะตรวจทานอีกครั้งก่อนส่งเสมอ.....		
137. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จเรียบร้อยอย่างรวดเร็ว.....		
138. ฉันทำงานที่ยากลำบากให้สำเร็จได้โดยไม่รู้สึกท้อแท้.....		
139. ฉันเคยทำงานกลุ่มในส่วนที่ฉันรับผิดชอบ ไม่เสร็จตามกำหนดเวลา.....		
140. ฉันมักถูกลองโทษเพราะทำผิดระเบียบของโรงเรียน.....		
141. ฉันชอบอยู่คนเดียว.....		
142. เมื่อฉันได้ฟังข่าวลือ ฉันจะไม่เชื่อทันที จนกว่าจะมีหลักฐานพอที่จะพิสูจน์ได้.....		
143. ฉันไม่ชอบโต้แย้งกับผู้อื่น เพราะไม่มั่นใจในความคิดของตนเอง.....		
144. ฉันเคยโกรธมากถึงกับขนาดขว้างปาหรือทำลายสิ่งของ.....		
145. ฉันจำชื่อเพื่อน ๆ ได้มาก.....		

แบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางค่านิยมสัมพันธ

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามวัดความรู้สึก การกระทำ ความสนใจ ความคิดเห็น และการกระทำของนักเรียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการตอบแบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง และผลการตอบแบบสอบถามฉบับนี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผลการเรียนและตัวนักเรียนเลย ดังนั้น จึงขอให้ตอบตามความเป็นจริงของนักเรียนให้มากที่สุด
2. ในแต่ละข้อความ ให้พิจารณาว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อความนั้น ๆ ปฏิบัติดังในข้อความนั้น ๆ ใช่หรือไม่ใช่ แล้วขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องที่เป็นจริงกับตัวนักเรียน
3. โปรดตอบทุกข้อโดยไม่เว้นข้อใดข้อหนึ่ง
4. คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่สุด

ตัวอย่างการตอบ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
01. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม.....		
02. ฉันชอบอยู่คนเดียว.....		
03. ฉันรู้สึกเสียใจที่พูด ไม่ดีกับเพื่อน.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. มีน้อยครั้ง ที่ฉันจะชมผู้อื่นถึงงานที่พวกเขาทำสำเร็จ.....		
2. ฉันคิดถึงความรู้สึกของคนอื่นก่อนที่จะพูดหรือ ทำอะไรลงไป.....		
3. คนอื่นมักจะเข้าใจผิดต่อการกระทำของฉัน.....		
4. ฉันมักจะทำในสิ่งที่เพื่อน ๆ ชอบ.....		
5. ฉันชอบวางแผนงานก่อนที่จะลงมือทำ.....		
6. ฉันยอมลำบากเพื่อให้งานสำเร็จอย่างดี.....		
7. เมื่อนัดหมายกับเพื่อน การไปสายนิดหน่อยเป็นเรื่องธรรมดา.....		
8. ฉันมักจะทำอะไรตามอารมณ์.....		
9. เมื่อตัดสินใจทำอะไรไปแล้วฉันมักจะเปลี่ยนใจบ่อย ๆ.....		
10. เมื่อในกลุ่มมีปัญหาฉันมักจะ เป็นผู้แก้ไขปัญหา.....		
11. ฉันมีเพื่อนน้อยกว่าคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด.....		
12. ฉันจะพูดประชดประชัน คนที่ฉันเห็นว่าสมควรได้รับการถูกกล่าวหา.....		
13. เมื่อทำของผู้อื่นเสียหาย ฉันจะซ่อมหรือซื้อคืนให้เหมือนเดิมทุกครั้ง.....		
14. ฉันมักอิจฉาเพื่อนอยู่บ่อย ๆ.....		
15. ฉันทำการบ้านเสร็จทุกครั้ง.....		
16. ถ้างานที่ทำอยู่มีปัญหายุ่งยาก ฉันจะขอเปลี่ยนไปทำงานอื่นที่ง่ายกว่า.....		
17. ฉันส่งงานตรงเวลาทุกครั้ง.....		
18. ฉันเคยสนใจลืมนัดหมายกับเพื่อน.....		
19. ฉันไม่ชอบที่จะแสดงความรู้สึกของตัวเอง.....		
20. ฉันแนะนำให้เพื่อน ๆ คิดก่อนทำเสมอ.....		
21. ฉันพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น.....		
22. การให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็นเป็นการเสียเวลา.....		
23. ฉันพูดชมเพื่อนกับผู้อื่นเสมอ.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
24. ฉันคิดว่าคนอื่นมาทำดีกับฉัน เพราะหวังสิ่งตอบแทนจากฉัน.....		
25. เมื่อพบกับคนที่รู้จัก ฉันจะยิ้มให้เขาก่อน.....		
26. ฉันรู้สึกเสียใจ เมื่อทำอะไรให้เพื่อน ๆ หรือคนรอบข้าง ไม่สบายใจ.....		
27. ฉันสามารถชี้แจงเรื่องราวให้เพื่อนเข้าใจได้ดี.....		
28. ฉันยินดีที่จะอธิบายบทเรียนให้เพื่อนที่ไม่เข้าใจฟัง.....		
29. ฉันช่วยเพื่อน ๆ ทำงานก็หวังจะให้เพื่อน ๆ รัก.....		
30. เมื่อเพื่อนไม่สบายใจ ฉันปลอบใจเพื่อนเสมอ.....		
31. ในการทำงาน ฉันจะตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งเสมอ.....		
32. เมื่อฉันป่วย ฉันจะติดตามบทเรียนจากเพื่อน.....		
33. คำพูดหรือคำมั่นสัญญาของฉันสำคัญเสมอ.....		
34. ก่อนทำอะไร ฉันจะคิดถึงผลดีผลเสียก่อน.....		
35. การทำงานใด ๆ ฉันไม่แน่ใจว่าจะทำได้ดี.....		
36. ฉันไม่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะทำใจยอมรับ ความสามารถของพวกเขาไม่ได้.....		
37. ถ้ามีคนขัดแย้งความคิดเห็นของฉัน ฉันจะรู้สึกไม่พอใจ.....		
38. ฉันจะต้องเกลี้ยเพื่อนคืนที่ทำให้ฉันโดนคุณครูดุ.....		
39. การนินทาผู้อื่นเป็นเรื่องธรรมดาที่ใคร ๆ เขาก็ทำกัน.....		
40. เวลาแบ่งงานกันไม่ได้ฉันจะรับงานส่วนที่เหลือมาทำ.....		
41. ฉันไว้วางใจเฉพาะเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า.....		
42. เพื่อน ๆ บอกว่าฉันเป็นคนหัวแข็ง.....		
43. ครูชมฉันบ่อย ๆ ว่าฉันแต่งกายสะอาด.....		
44. ฉันเห็นว่าการทำให้ผู้อื่นไม่พอใจมิใช่สิ่งที่ดี ถ้ามันทำให้ ฉันได้รับสิ่งที่ต้องการ.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
45. ฉันคิดว่าการแบ่งงานหรือแจกของให้เพื่อน ๆ ไม่จำเป็นต้องให้ทุกคนเท่า ๆ กันหมด.....		
46. การพูดรายงานหน้าห้อง ฉันมักพูดเกินเวลาที่ครูกำหนดไว้.....		
47. ฉันรู้สึกว่าคุณเองมักจะอดกลั้นอารมณ์ของตนเองไม่ได้ กับการกระทำของคนอื่น.....		
48. เวลาผู้อื่นแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจากฉัน ฉันจะฟังเขาจนจบ..		
49. ฉันให้อภัยในความผิดของผู้อื่นที่กระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ.....		
50. ฉันจะไม่พูดรายงานหน้าห้อง แม้ว่าจะไม่มีใครพูดได้เลย.....		
51. ฉันมักหวาดระแวงเมื่อฝากของไว้กับเพื่อน.....		
52. เมื่อเพื่อน ๆ เกิดการขัดแย้ง ฉันจะพูดไกล่เกลี่ย ประนีประนอมได้สำเร็จ.....		
53. ถ้าต้องมีการให้รางวัลฉันจะให้เฉพาะคนที่สนิท.....		
54. ฉันยินดีรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำแก่เพื่อน ที่ต้องการความช่วยเหลือ.....		
55. ฉันหวังให้เพื่อนทุก ๆ คนมีความสุข.....		
56. ฉันเต็มใจที่จะอาสาช่วยงานของโรงเรียน.....		
57. ฉันมักจะเอาใจจดจ่ออยู่กับงานจนกว่างานจะเสร็จ.....		
58. ฉันมักจะหลีกเลี่ยงงานที่ต้องใช้ความอดทน ในการทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน.....		
59. ฉันทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับคนอื่นเสมอ.....		
60. เพื่อน ๆ ไม่ชอบให้ฉันทำงานกลุ่มด้วย.....		
61. ฉันรู้สึกมั่นใจว่าฉันสามารถแก้ปัญหาที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้..		
62. ถ้าเพื่อน ๆ ทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดมาก.....		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
63. ฉันฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่มก่อนตัดสินใจ.....		
64. ฉันรู้สึกหงุดหงิดง่าย เมื่อมีคนโต้แย้งฉัน.....		
65. ฉันจะพยายามลืมเรื่องที่เพื่อนทำให้ฉันโกรธเคือง.....		
66. ผู้ใหญ่จะชมว่าฉันมีมารยาดี.....		
67. ฉันช่วยเหลือผู้อื่นทุกครั้งที่มีโอกาส.....		
68. ฉันไม่ต้องการเห็นเพื่อนคนไหนโชครึกว่าฉัน.....		
69. ฉันเต็มใจทำงานเพื่อส่วนรวม.....		
70. ฉันรู้สึกเสียใจที่เห็นเพื่อน ำแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ทะเลาะกัน.....		
71. ถึงแม้ว่าข้อสอบจะง่ายและฉันทำเสร็จก่อนเวลา ฉันก็จะตรวจทานอีกครั้งก่อนส่งเสมอ.....		
72. ฉันชอบอยู่คนเดียว.....		

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รศ.ดร.ส.วาสนา ประवालพฤกษ์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.ชูศรี วงศ์รัตน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ผศ.เขาวนา ขวลิศอรรัง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.นิภา ศรีไพโรจน์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
รศ.วิญญา วิศาลาภรณ์	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอัมพร เต้เกษม
สถานที่อยู่	126/94 ถนน สุขุมประชาสรวร ตำบล ปากเกร็ด อำเภอ ปากเกร็ด นนทบุรี 11120
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	นักวิชาการสอบ 4
สถานที่ทำงาน	ศูนย์การสอบ สำนักงาน ก.พ.
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
พ.ศ. 2531	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกการวัดผลการศึกษา
พ.ศ. 2538	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

บทคัดย่อ

ของ

อัมพร แด่เกษม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2539

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2538 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,164 คน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ชนิดข้อความที่สร้างขึ้นครอบคลุมคุณลักษณะทั้ง 24 ตัวแปร โดยวัดตัวแปรละ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 72 ข้อ แต่ละข้อกำหนดความรู้สึกไว้ 2 ระดับ คือ ใช่ ไม่ใช่ และแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8653

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้วนำผลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ สกัดองค์ประกอบด้วยวิธีเทคนิคแกนสำคัญ (PC) และหมุนแกนแบบอโรทอนอล ด้วยวิธีแวกซ์ พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวม มี 3 องค์ประกอบ คือ ความใจกว้าง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบ มีความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 40.2 % ของความแปรปรวนทั้งหมด มีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 18 ตัวแปร องค์ประกอบคุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จำแนกตามเขตการแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งตามเขตชั้นใน และเขตชั้นนอก มีจำนวนองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบเท่ากัน คือ ความใจกว้าง การติดต่อสื่อสาร ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง มีความแปรปรวนสะสมเท่ากับ 40.7 , 40.6 % ของความแปรปรวนทั้งหมด ตามลำดับ มีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 22 ตัวแปรเท่ากันทั้งในเขตชั้นใน และเขตชั้นนอก

A FACTOR ANALYSIS OF CHARACTERISTICS OF HUMAN RELATIONS

AN ABSTRACT

BY

AMPORN TAEKASEAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

May 1996

The purpose of the study was to factor analyze the human relations characteristic factors of Pratom 6 students in primary schools under the administration of the Bangkok Metropolitan located throughout Bangkok and in areas divided by the Bangkok Metropolitan.

The subjects were 1,164 Pratom 6 students from schools under the control of Education Department, Bangkok Metropolitan in the 1995 academic years, selected by multistage random sampling.

The content-type questionnaire was developed to measure the human relations characteristics. It was designed to assess all 24 characteristics variables by using three items for one variable. The questionnaire consisted of 72 items. Each item was determined by two-levelled mental awareness, yes and no. Its reliability was 0.8653.

The data were collected by the researcher herself and analyzed by using the SPSS computer package program. Characteristics factors were extracted by the Principal Component technique (PC) and the orthogonal rotation of the axis by Varimax technique. It was found that there were three human relations characteristic factors of the Pratom 6 students : generosity, sympathy and responsibility. Accumulative variances were 40.2% of the total variances. The number of the all variables were eighteen. The human relations factors of Pratom 6 students in inner and outer areas divided by the Bangkok Metropolitan were equally four factors : generosity, communication, responsibility and self-control. Accumulative variances were 40.7% and 40.6% of total variances, respectively. The number of variables were equally twenty-two in inner and outer areas.